

**UCHWAŁA Nr .....
RADY MIASTA WĄBRZEŻNO
z dnia .....**

w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno na lata 2016-2023

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.¹⁾), uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno na lata 2016-2023 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Wąbrzeźna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

---

¹⁾Zmiany tekstu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 1579 i poz. 1948.

UZASADNIENIE

Program Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno na lata 2016-2023, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały, jest dokumentem umożliwiającym realizację, w sposób uporządkowany, określonych w nim działań rewitalizacyjnych, mających na celu wprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych Gminy Miasto Wąbrzeźno.

Sporządzenie Programu Rewitalizacji wynika wprost z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Podjęcie przez Radę Miasta Wąbrzeźno uchwały w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno na lata 2016-2023 jest warunkiem koniecznym do aplikowania o dofinansowanie inicjatywze środków Unii Europejskiej. Ponadto umożliwia uzyskanie preferencji punktowych przy ocenie wniosków o dofinansowanie w ramach innych osi priorytetowych RPO WK-P 2014-2020, a także innych programów operacyjnych.

Przedstawiony Radzie Miasta Wąbrzeźno przez Burmistrza Wąbrzeźna Program Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno na lata 2016-2023 sporządzony został w sposób, który zgodny jest *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* z dnia 2 sierpnia 2016 r. zatwierdzonymi przez Ministra Rozwoju oraz zgodnie z *Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020* z dnia 16 listopada 2016 r.

Przygotowanie dokumentu odbywało się z zapewnieniem partycypacji społecznej, możliwością uczestnictwa w ankiecie nt. aktualnych potrzeb w zakresie rewitalizacji, zgłaszania propozycji projektów rewitalizacyjnych oraz uczestnictwa w konsultacjach społecznych projektu dokumentu.

Ostateczną wersję dokumentu poddano do konsultacji w okresie od 6 marca 2017 r. do 10 marca 2017 r.

Program Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno na lata 2016-2023 zakłada realizację na obszarach objętych rewitalizacją zadań społecznych oraz uzupełniających je działań ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej, kulturowej. Ze względu na różnorodność aspektów i interesów wszystkich uczestników całego procesu Program Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno na lata 2016-2023 będzie instrumentem, który pozwoli na prowadzenie rewitalizacji w sposób skoordynowany, zintegrowany, kompleksowy, zgodny z celami wszystkich zainteresowanych.

Sporządziła: A. Fidurska

Program Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno na lata 2016-2023

Wąbrzeźno, marzec 2017 r.

Spis treści

WSTĘP.....	3
------------	---

ROZDZIAŁ 1. POWIĄZANIA Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI.....	7
ROZDZIAŁ 2. UPROSZCZONA DIAGNOZA Z WNIOSKAMI.....	21
ROZDZIAŁ 3. OBSZAR ZDEGRADOWANY GMINY.....	32
ROZDZIAŁ 4. OBSZAR REWITALIZACJI GMINY.....	42
ROZDZIAŁ 5. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI.....	44
ROZDZIAŁ 6. WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI.....	55
ROZDZIAŁ 7. CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	58
ROZDZIAŁ 8. LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	61
ROZDZIAŁ 9. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI MIĘDZY POSZCZEGÓLNYMI PROJEKTAMI/ PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REWITALIZACYJNYMI ORAZ POMIĘDZY DZIAŁANAMI RÓŻNYCH PODMIOTÓW I FUNDUSZY NA OBSZARZE OBJĘTYM PROGRAMEM REWITALIZACJI.....	72
ROZDZIAŁ 10. MECHANIZMY WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY W PROCES REWITALIZACJI.....	77
ROZDZIAŁ 11. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE W ODNIESIENIU DO GŁÓWNYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	85
ROZDZIAŁ 12. SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI.....	89
ROZDZIAŁ 13. SYSTEM MONITORINGU, OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ I SYSTEM WPROWADZANIA ZMIAN	93
ROZDZIAŁ 14. WYKAZ NIEZBĘDNYCH ZMIAN, OCEN I OPINII.....	95
ZAŁĄCZNIKI.....	96
Spis tabel, wykresów, map, rysunków i schematów.....	115

Wstęp

Niniejszy program rewitalizacji został opracowany w oparciu o *Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe*

w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 (Załącznik nr 10 do SZOOP RPO WK-P). Powyższe zasady opracowano na podstawie:

- art. 2 pkt 25 oraz art. 9 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 Dz.U. z 2016 r. poz. 217 ze zm.
- *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, z 2 sierpnia 2016 r., zatwierdzonych przez Ministra Rozwoju

W pracach nad Zasadami regionalnymi brano również pod uwagę zapisy ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777), *Krajowej Polityki Miejskiej 2023*, przyjętej przez Radę Ministrów 20 października 2015 r., raportu *Ewaluacja wpływu projektów rewitalizacyjnych realizowanych w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 na poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej obszarów objętych rewitalizacją z 2013 r.* zleconego przez Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu.

Ramy prawne dla rewitalizacji w Polsce wyznaczone zostały w ustawie o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku, która określa zasady oraz tryb przygotowania, koordynowania i tworzenia warunków do prowadzenia i oceny rewitalizacji. Zapisy ustawy porządkują dzisiejsze pojmowanie rewitalizacji rozumianej jako przedsięwzięcie całościowe, integrujące działania na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany. Natomiast szczegółowe kierunki działań rewitalizacyjnych wyznacza *Krajowa Polityka Miejska 2023*, która wskazuje, że w obecnym okresie programowania 2014-2020 rewitalizacja nie może być postrzegana, tak jak do tej pory, jedynie jako remont, modernizacja czy odbudowa. Powinna ona łączyć działania w sposób kompleksowy tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i z jego otoczeniem.

Rewitalizacja, czyli proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony jest na podstawie **programu rewitalizacji**. Jest to wieloletni program działań w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i infrastrukturalnej, którego celem jest wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego. Program jest podstawą do ubiegania się o środki na rewitalizację, m. in. z **funduszy unijnych**.

Istotne jest, aby **projekty społeczne stanowiły punkt wyjścia i były nieodłącznym elementem procesów rewitalizacyjnych**. W obecnej perspektywie finansowej nie dopuszcza się realizacji tylko i wyłącznie wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji. Projekty te będą mogły zostać zrealizowane w ramach szerszej koncepcji, uzupełniając

do działań społecznych tzw. „miękkich”. Istotnym elementem procesu rewitalizacji jest **partycypacja społeczna** obejmująca przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, poprzez których rozumie się mieszkańców gminy, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego.

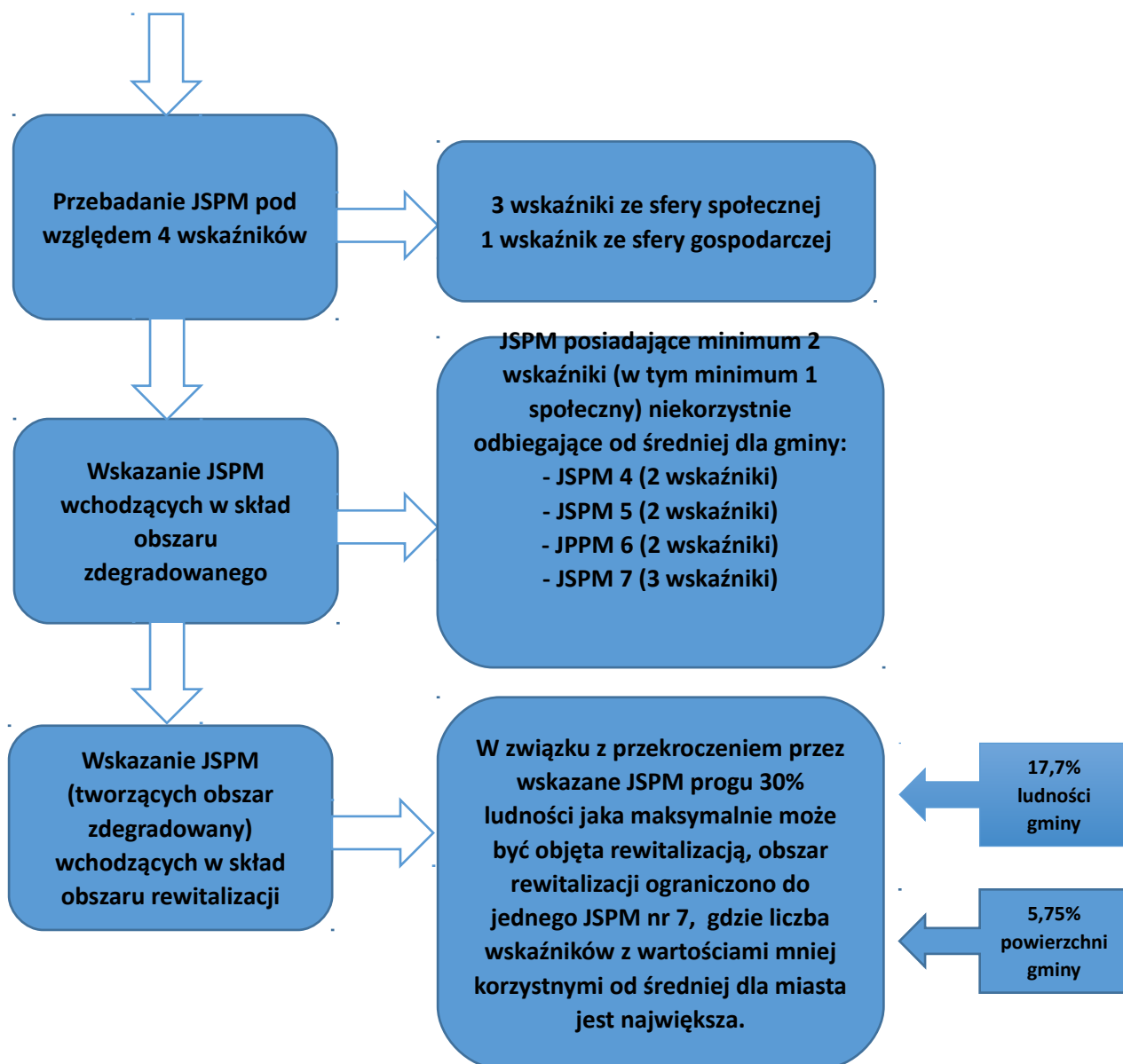
Obszarem zdegradowanym w gminie jest ten obszar, na którym zidentyfikowano występowanie stanu kryzysowego (czyli koncentracji negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz w przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej). Skalę tych negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju w odniesieniu do średniej wartości dla całej gminy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Obszar zdegradowany w Gminie Miasto Wąbrzeźno został wyodrębniony zgodnie z *Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych...* Analiza wskaźnikowa poszczególnych jednostek struktury przestrzeni miejskiej w mieście została przeprowadzona w oparciu o kryteria wskazane w *Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych...*, stworzone na potrzeby zdiagnozowania występujących na tym obszarze problemów. Poniżej przedstawiono schemat postępowania w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji dla małych miast.

Prowadzenie procesu rewitalizacji wiąże się z koniecznością wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji. Sposób wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w mieście Wąbrzeźno przedstawiają poniższe schematy.

Schemat 1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w mieście Wąbrzeźno

**Podział miasta na 10
jednostek struktury
przestrzeni miejskiej
(JSPM)**

Źródło: Opracowanie własne.

Dla potrzeb niniejszego dokumentu przeprowadzono dokładną analizę sytuacji społeczno-gospodarczej, która pozwoliła na zdiagnozowanie problemów i potencjałów występujących na poszczególnych obszarach. Pozwoliło to na określenie kierunków rozwoju na najbliższe lata i zaplanowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które pozwolą na osiągnięcie postawionych celów.

Dokument został sporządzony z uwzględnieniem podstawowych zasad planowania rewitalizacji, a mianowicie wg zasady:

- Kompleksowości – gdyż ujmuje działania w sposób kompleksowy, tj. planuje realizację przedsięwzięć współfinansowanych z różnych środków (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności oraz innych środków publicznych i prywatnych), tym samym nie pomija aspektu społecznego oraz gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego. Program składa się z różnorodnych działań, które zapewniają, że zostanie osiągnięta kompleksowość interwencji.
- Koncentracji – ponieważ program koncentruje swoją interwencję na tych obszarach Gminy, na których skoncentrowane są problemy oraz negatywne zjawiska społeczne (obszar rewitalizacji ogranicza się do zaledwie 5,75% powierzchni gminy).
- Komplementarności projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych - pomiędzy zaplanowanymi projektami i przedsięwzięciami zachodzi efekt synergii w następujących wymiarach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, źródeł finansowania.
- Partnerstwa i partycypacji – program został wypracowany we współpracy z lokalną społecznością. Konsultacje społeczne nie tylko towarzyszyły procesowi wyznaczenia obszaru rewitalizacji i przygotowaniu programu, ale też były jednym z elementów współtworzących program. Prace nad programem były prowadzone w ścisłej współpracy z interesariuszami rewitalizacji tj. lokalną społecznością, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Schemat 2. Zasady planowania rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział 1. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Przeprowadzona w dalszej części dokumentu analiza wskaźnikowa i analiza jakościowa wykazały, iż obszarem charakteryzującym się największym natężeniem zjawisk kryzysowych, a zatem obszarem wymagającym ożywienia społeczno-gospodarczego, jest obszar JSPM 7. Rewitalizacja rozumiana jako proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie wpisuje się w założenia dokumentów strategicznych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, które zostały wskazane na poniższych schematach.

Powiązanie z dokumentami na szczeblu krajowym

Schemat 3. Powiązanie programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie krajowym

Źródło: Opracowanie własne.

KRAJOWA POLITYKA MIEJSKA 2023

Krajowa Polityka Miejska 2023 jest dokumentem służącym wypracowaniu rozwiązań, które umożliwią wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych

do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawy jakości życia mieszkańców – w ten sposób został sformułowany cel strategiczny dokumentu. Założenia Programu Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno na lata 2016-2023 wpisują się bezpośrednio w cele szczegółowe: 2 i 3¹:

Cele szczegółowe:

2. Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji (miasto zwarte i zrównoważone).

3. Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich (miasto spójne).

Rewitalizacja obszarów zdegradowanych wynika z pilnej potrzeby systemowej odpowiedzi na wyzwania, którym jest degradacja społeczna, fizyczna i gospodarcza wielu dzielnic polskich miast. Problem ten dotyka także Wąbrzeźna i wyznaczonego w jego ramach obszaru rewitalizacji. Wyznaczone cele rewitalizacji na obszarze przyczynią się do zachowania, modernizacji oraz ponownego zagospodarowania historycznej tkanki miejskiej, wykorzystania potencjału przyrodniczego oraz wzmocnienia na nim aktywności gospodarczej i społecznej, co przysłuży się poprawie jakości życia mieszkańców.

NARODOWY PLAN REWITALIZACJI 2022

Główny cel dokumentu został określony jako:

Poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym.

Zapisy *Narodowego Planu Rewitalizacji 2022* definiują rewitalizację jako wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji. Program Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno poprzez określone cele jest zgodny z powyższym planem.

POLSKA 2030 TRZECIA FALA NOWOCZESNOŚCI DŁUGOOKRESOWA STRATEGIA ROZWOJU KRAJU

¹ Uchwała Nr 198 Rady Ministrów z dnia 20 października 2015 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Polityki Miejskiej.

Powyższy dokument stanowi długookresową strategię, która określa główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długoterminowej. Założenia Programu Rewitalizacji są zgodne ze Strategią poprzez następujące jej cele:

Cel 3 – Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki.

Cel 6 – Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”.

Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Cel 11 – Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 wyznacza najważniejsze zadania państwa, których realizacja przyczyni się do szybszego i bardziej zrównoważonego rozwoju kraju i poprawy jakości życia ludności poprzez wzmocnienie potencjałów gospodarczych, instytucjonalnych i społecznych. Główne działania obejmują trzy obszary: sprawne i efektywne państwo, konkurencyjną gospodarkę oraz spójność społeczną i terytorialną.

Program Rewitalizacji wpisuje się w następujące obszary i cele:

Obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo, Cel 3 Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek: rozwój kapitału społecznego,

Obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka, Cel 4 Rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego,

Obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna, Cel 1 Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluceniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.

KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020 REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 to kompleksowy średniookresowy dokument strategiczny, odnoszący się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim.

Głównym celem dokumentu jest:

Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

Program Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno jest spójny z Celem 2 Strategii: Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).

KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 jest najważniejszym dokumentem dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. W dokumencie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju do 2030 roku, określono cele i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, wskazano zasady, według których działalność człowieka powinna być realizowana w przestrzeni. KPZK wskazuje najpilniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i konkretne działania naprawcze w sześciu obszarach tematycznych. Program Rewitalizacji jest zgodny z następującymi obszarami tematycznymi:

Poszanowania środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych, a także kulturowych, Systematycznej budowy i utrzymania skutecznego systemu planowania przestrzennego.

WYTYCZNE W ZAKRESIE REWITALIZACJI W PROGRAMACH OPERACYJNYCH NA LATA 2014-2020

Wytyczne mają na celu ujednoczenie warunków i procedur wdrażania programów operacyjnych na lata 2014-2020 w zakresie projektów realizujących cele i procesy rewitalizacji. *Wytyczne* określają, jak należy rozumieć pojęcie rewitalizacji w odniesieniu do działań współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS w perspektywie finansowej 2014-2020, wskazują instrumenty realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz zapewniają ich spójność oraz kompleksowość.

Program Rewitalizacji został opracowany zgodnie i w oparciu o *Wytyczne* w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

WYTYCZNE W ZAKRESIE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ W OBSZARZE WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO I ZWALCZANIA UBÓSTWA Z WYKORZYSTANIEM ŚRODKÓW EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO I EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO NA LATA 2014-2020

Celem dokumentu jest zapewnienie niezbędnego poziomu koordynacji działań podejmowanych w całym kraju z wykorzystaniem środków EFS w Celu Tematycznym (CT) 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją. *Wytyczne* wyznaczają jednolite warunki i procedury wdrażania wsparcia w celu zapewnienia jednolitych standardów usług oferowanych przy udziale środków EFS osobom zagrożonym ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz innym adresatom wsparcia w CT 9. Program Rewitalizacji został opracowany zgodnie z *Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*.

USTAWA Z DNIA 9 PAŹDZIERNIKA 2015 R. O REWITALIZACJI

Ustawa stanowi podstawowy sposób prawnego uregulowania zagadnienia rewitalizacji przez władzę ustawodawczą. Wyraża normy prawne, które są powszechnie obowiązujące. Wiążą one zarówno organy administracji publicznej, jak i wszystkie osoby fizyczne, osoby prawne i inne podmioty. Regulacje ustawowe stanowią ogólne ramy prowadzenia rewitalizacji w sposób partycypacyjny i skoordynowany. Program Rewitalizacji jest zgodny z ogólnymi ramami prowadzenia rewitalizacji.

Powiązanie z dokumentami na szczeblu regionalnym i ponadlokalnym

Schemat 4. Powiązanie programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie regionalnym

Źródło: Opracowanie własne.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO DO ROKU 2020 - PLAN MODERNIZACJI 2020+

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ jako jedno z najważniejszych założeń polityki rozwoju województwa uznaje aktywizację społeczno-gospodarczą na poziomie lokalnym.

Program Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno wykazuje zgodność ze *Strategią*, gdyż wpisuje się w następujące Priorytety i kierunki działań:

Nowoczesne społeczeństwo,

Modernizacja przestrzeni wsi i miast,

Konkurencyjna gospodarka,

Kierunki działań: rozbudzanie aktywności obywatelskiej i społecznej, chęci do współpracy, prowadzenia działań edukacyjnych, zachęcania do szerokiego otwarcia na świat oraz dążeń do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich i miast.

Modernizacja przestrzeni miast i wsi, który zakłada dążenie do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich oraz aktywizacji społeczno-gospodarczej miast przy uwzględnieniu ich pozycji w sieci osadniczej i dostosowaniu potencjału do oczekiwań

stawianych przed nimi w zakresie stymulowania rozwoju regionu, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego.

ZAŁOŻENIA POLITYKI TERYTORIALNEJ WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA LATA 2014-2020

W procesie rozwoju regionalnego województwa kujawsko-pomorskiego istotne znaczenie odgrywa polityka terytorialna oparta na zintegrowanym podejściu do rozwoju społeczno-gospodarczego z uwzględnieniem relacji funkcjonalno-przestrzennych danego obszaru. W dokumencie określono cztery poziomy planowania i wdrażania polityki terytorialnej:

- Poziom wojewódzki – obejmuje miasta Toruń i Bydgoszcz oraz ich obszar funkcjonalny,
- Poziom regionalny i subregionalny - obejmuje miasta Włocławek, Grudziądz i Inowrocław wraz z ich obszarami funkcjonalnymi,
- Poziom ponadlokalny (powiatowy) – obejmuje miasta powiatowe i ich obszary funkcjonalne (ORSG),
- Poziom lokalny – rozwój w ramach idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lokalną (RLKS). Poziom ten obejmuje gminy wiejskie oraz miasta niebędące stolicami powiatów (lokalne centra rozwoju).

Miasto Wąbrzeźno, jako miasto powiatowe objęte jest poziomem ponadlokalnym. Dokument definiuje politykę rewitalizacji miast i miasteczek poprzez mobilizowanie różnorodnych podmiotów miejskich (partnerów) do podejmowania działań z jednej strony osłabiających, eliminujących przyczyny regresu i degradacji, z drugiej działań uruchamiających procesy odnowy, znaczącej poprawy w sferze gospodarczej i społecznej, a także stanu infrastruktury technicznej i społecznej, stanu środowiska przyrodniczego i kulturowego, poprawy wizerunku miasta, jego atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej. Program Rewitalizacji wpisuje się we wskazane założenia.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA LATA 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 definiuje rewitalizację społeczno-gospodarczą, a także fizyczną obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jako jedno z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji występujących na danych obszarach problemów. Program Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno jest zgodny z RPO WK-P na lata 2014-2020 poprzez następujące Priorytety:

Priorytetem Inwestycyjnym 9b „Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich”,

Priorytetem Inwestycyjnym 9i „Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie”,

Priorytetem Inwestycyjnym 9iv „Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym”.

SZCZEGÓŁOWY OPIS OSI PRIORYTETOWYCH REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA LATA 2014-2020

Projekty rewitalizacyjne, które będą realizowane na terenie miasta Wąbrzeźno będą realizowane głównie w ramach:

- Działania 9.2 Włączenie społeczne (działania społeczne),
- Działania 9.3 Rozwój usług zdrowotnych i społecznych (działania społeczne),
- Działania 6.2 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych (działania infrastrukturalne).

W ramach Programu Rewitalizacji zaplanowane są przedsięwzięcia wpisujące się w powyższe działania.

STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO DO ROKU 2020

Strategia obejmuje w szczególności programy: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi. Program Rewitalizacji wykazuje zgodność z następującymi celami strategicznymi dokumentu.

Cel strategiczny I - Wzrost poziomu samodzielności życiowej mieszkańców regionu,

Cel strategiczny II - Wzrost poziomu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych,

Cel strategiczny III - Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym.

STRATEGIA OBSZARU ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU WĄBRZESKIEGO

Strategia stanowi instrument umożliwiający podjęcie zintegrowanych działań na rzecz rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych w ramach trzeciego poziomu polityki

terytorialnej w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego. Program Rewitalizacji wpisuje się w następujące cele strategiczne:

- 1. ROZWÓJ GOSPODARCZY**
- 3. POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA**
- 4. WZROST AKTYWNOŚCI I INTEGRACJI MIESZKAŃCÓW**

Szczególna komplementarność Programu Rewitalizacji ze *Strategią* zachodzi w ramach Celu strategicznego 1. Rozwój gospodarczy, który realizowany ma być przez Cel operacyjny 1.8 Rewitalizacja gospodarcza zdegradowanych przestrzeni oraz Cel strategiczny 3. Poprawa warunków życia i cel operacyjny 3.3. Rewitalizacja miast i wsi. Poza tym w diagnozie strategii ORSG wskazano, że na terenie miasta Wąbrzeźno znajdują się tereny, które z uwagi na swoją specyfikę i znaczenie dla rozwoju lokalnego oraz zły stan infrastruktury wymagają rewitalizacji.

Powiązanie z dokumentami na szczeblu lokalnym

Schemat 5. Powiązanie programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie lokalnym

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA WĄBRZEŹNO NA LATA 2011-2030

Strategia Rozwoju Miasta jako główne cele strategiczne określa:

- Stworzenie sprzyjających warunków do rozwoju bazy ekonomicznej miasta,**
- Poprawa warunków życia poprzez rozwój podstawowej infrastruktury i odpowiednie planowanie przestrzenne,**
- Lepsza jakość kapitału ludzkiego.**

W dokumencie podkreśla się, że niezbędnym narzędziem w realizacji założeń strategii i sprzyjającym rozwojowi miasta jest jego rewitalizacja. Konieczne jest podjęcie wszelkich działań zmierzających do przeprowadzenia w Wąbrzeźnie procesu rewitalizacji, począwszy od stworzenia nowego Programu Rewitalizacji, poprzez pozyskanie środków finansowych na wdrożenie projektów i przeprowadzanie procesów, po jego monitoring. Rewitalizacja jako kompleksowy proces odpowiadający na degradację społeczną, gospodarczą, przestrzenną, techniczną i środowiskową jest najlepszym mechanizmem ograniczenia słabych stron

i deficytów, wykorzystania stron mocnych, tj. potencjałów i uniknięcia lub zminimalizowania zagrożeń.

STRATEGIA KREACJI I PROMOCJI MARKI MIASTA WĄBRZEŻNO NA LATA 2012-2017

Celem strategicznym kreacji Marki Miasta Wąbrzeźno jest poprawa funkcjonowania rynku pracy (wzrost liczby miejsc pracy) oraz zmiana trendów demograficznych (przyrost liczby ludności). Jest to największe wyzwanie rozwojowe Miasta Wąbrzeźno. Nowa Marka Miasta ma rozwiązywać realne problemy, a nie działać na zasadzie budowania "obrazka" i promować Miasto Wąbrzeźno dla samego faktu promowania. Marka ma efektywnie przekładać się na korzyści gospodarcze. Za jedną z barier rozwoju uznano brak kompleksowej rewitalizacji obszaru jezior (w szczególności Jeziora Zamkowego wraz z parkiem i ruinami zamku). Program Rewitalizacji jest spójny ze *Strategią Kreacji i Promocji Marki*, gdyż ma na celu rewitalizację zdegradowanego obszaru i ożywienie gospodarcze tego terenu, bazując na posiadanych zasobach.

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU OBSZARU ZIEMI WĄBRZESKIEJ NA LATA 2016-2022

Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska łączy w działaniu przedstawicieli władz publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańców z obszaru Miasta Wąbrzeźno i trzech gmin wiejskich: Dębowej Łąki, Książek i Ryńska. Misja określona w *Strategii* brzmi: „Ziemia Wąbrzeska obszarem rozwoju oddolnych inicjatyw społecznych i gospodarczych, atrakcyjnym miejscem zamieszkania, pracy, wypoczynku i rekreacji”. Cele ogólne zdefiniowane w dokumencie są zgodne z założeniami Programu Rewitalizacji, gdyż bezpośrednio się do niej odnoszą:

Cel ogólny 2. Rozwój i wspieranie aktywności społecznej, w tym: Cel szczegółowy 2.2. Ożywienie społeczno-zawodowe osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, Cel ogólny 3. Wzrost konkurencyjności obszaru Ziemia Wąbrzeska.

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA WĄBRZEŻNA

Na terenie przeznaczonym do rewitalizacji obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

1. Uchwała nr XXI/133/2004 Rady Miejskiej w Wąbrzeźnie z dnia 24 czerwca 2004 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta Wąbrzeźno,
2. Uchwała nr XXXIX/281/06 Rady Miejskiej w Wąbrzeźnie z dnia 31 maja 2006 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Wąbrzeźna,
3. Uchwała nr XXXIII/225/09 Rady Miejskiej w Wąbrzeźnie z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta Wąbrzeźno

dla terenów usługowych przy ul. Przejazdowej i terenów mieszkalno-usługowych przy ul. Łabędziej,

4. Uchwała nr XXXIV/246/13 Rady Miasta Wąbrzeźno z dnia 30 października 2013 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Wąbrzeźna dla obszaru położonego przy Jeziorze Zamkowym („Góra Zamkowa”) oraz obszaru przy ul. Łabędziej w Wąbrzeźnie,

5. Uchwała nr XVIII/93/16 Rady Miasta Wąbrzeźno z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Wąbrzeźna dla obszaru położonego przy wschodniej części Jeziora Zamkowego.

Działania podejmowane w ramach Programu Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno będą realizowane w zgodności z powyższymi planami.

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

Program stanowi podstawę do realizacji działań w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii na 2016 r. W *Programie* sformułowano następujące cele:

- Cel ogólny 1: Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
- Cel ogólny 2: Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- Cel ogólny 3: Zwiększenie efektywności działań w zakresie profilaktyki w środowisku lokalnym,
- Cel ogólny 4: Wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

Program Rewitalizacji w sposób pośredni będzie wpływał na realizację powyższych celów, gdyż pozwoli na aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem zamieszkujących obszar do rewitalizacji.

MIEJSKI PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2014 - 2017

Program ma na celu zwiększenie skuteczności działań Gminy Miasto Wąbrzeźno, polegających na przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Celem głównym programu jest

przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie, a także zwiększenie skuteczności pomocy dla rodzin, w których ten problem występuje.

Program Rewitalizacji poprzez działania rewitalizacyjne o charakterze społecznym wpłynie na realizację celu głównego ww. programu.

PROGRAM WSPÓŁPRACY GMINY MIASTO WĄBRZEŻNO Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI ORAZ PODMIOTAMI WYMIENIONYMI W ART. 3 UST. 3 USTAWY Z DNIA 24 KWIETNIA 2003 R. O DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO I O WOLONTARIACIE NA ROK 2017

Celem głównym programu jest rozwój społeczeństwa obywatelskiego i zwiększenie efektywności zaspokojenia potrzeb społecznych poprzez partnerską współpracę Miasta z organizacjami pozarządowymi. Cele szczegółowe, które wpisują się w Program Rewitalizacji to:

- 1) tworzenie warunków do: zwiększania aktywności społecznej mieszkańców Wąbrzeźna, wspólnego zaspokajania potrzeb społecznych, wzmocnienia organizacji pozarządowych i wspierania inicjatyw obywatelskich;
- 2) kreowanie partnerskiej współpracy pomiędzy Miastem a organizacjami pozarządowymi;
- 3) prowadzenie nowatorskich i bardziej efektywnych działań na rzecz mieszkańców;
- 4) zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów;
- 5) budowanie społeczeństwa obywatelskiego.

Celem szczególnym Programu Współpracy Gminy Miasto Wąbrzeźno z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2017 jest aktywne włączenie mieszkańców w proces rewitalizacji. Realizacja zadań programu współpracy w szczególności zadań priorytetowych powinna służyć realizacji celów Programu Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno.

BUDŻET OBYWATELSKI

W latach 2014-2016 mieszkańcy zgłaszali projekty, które zlokalizowane miały być na obszarze do rewitalizacji. Projekty zgłaszane do budżetu w tych latach były następujące:

1. Zakup wiat stadionowych, stadion MKS „UNIA” Wąbrzeźno (2014)
2. Wyspa zabaw (budowa placu zabaw), ul. Grudziądzka 23 (2014)
3. Zjeżdżalnia wodna, Jezioro Zamkowe, ul. Podzamcze (2014)
4. Rewitalizacja Góry Zamkowej, ul. Podzamcze (2014)
5. Budowa placu zabaw przy ul. Tysiąclecia (2015)
6. Przebudowa bieżni na stadionie MKS „UNIA” Wąbrzeźno, (2016)
7. Przebudowa plaży i kąpieliska miejskiego, ul. Podzamcze (2016)

W 2016 r. wybrano do realizacji projekt dotyczący przebudowy plaży i kąpieliska miejskiego, ul. Podzamcze o wartości 150 000,00 zł. Projekt ten wpisuje się w założenia Programu Rewitalizacji.

Rozdział 2. Uproszczona diagnoza z wnioskami

Położenie geograficzne

Wąbrzeźno zlokalizowane jest w województwie kujawsko-pomorskim pomiędzy trzema jeziorami: Jeziorem Zamkowym, Frydek i Sitno. Zajmuje powierzchnię 853 ha i jest siedzibą starostwa powiatowego, obejmującego swoim zasięgiem 5 gmin: Książki, Dębowa Łąka, Płużnica, Ryńsk i Gmina Miasto Wąbrzeźno. Miasto położone jest w centralnej części Pojezierza Chełmińskiego w województwie kujawsko-pomorskim, na skrzyżowaniu szlaków komunikacji drogowej o znaczeniu wojewódzkim i lokalnym oraz w pobliżu trasy linii kolejowej Toruń – Olsztyn. Wąbrzeźno znajduje się w odległości ok. 30 km od Grudziądza, 40 km od Torunia i 80 km od Bydgoszczy. W odległości 15 km od miasta przebiega autostrada A-1 (europejska droga E75). Jeden z jej węzłów zlokalizowano w Lisewie na terenie powiatu chełmińskiego. Węzeł „Lisewo”, stanowiący skrzyżowanie autostrady z drogą krajową nr 548 Stolno-Wąbrzeźno, umożliwia mieszkańcom miasta szybki dojazd do autostrady A-1.

Mapa 1. Położenie miasta na tle województwa kujawsko-pomorskiego

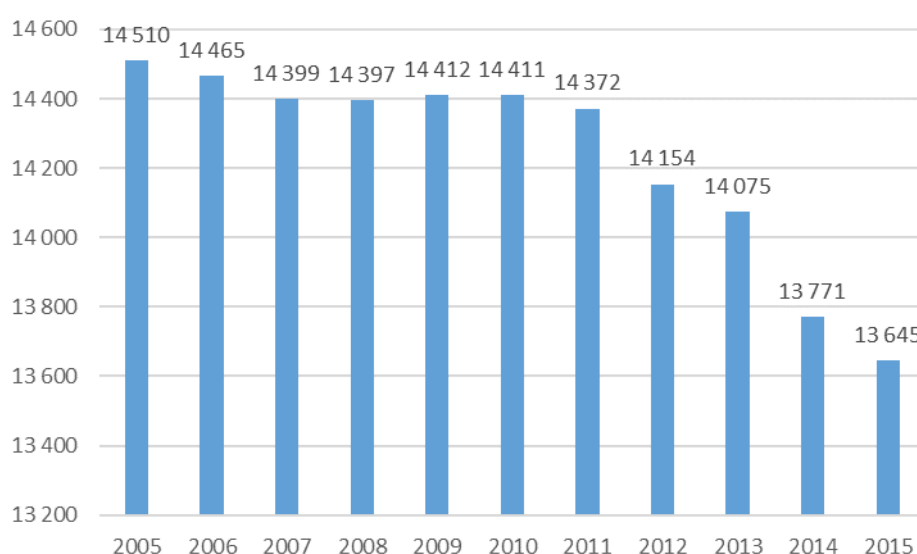
Źródło: http://bydgoszcz.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/bydgosz/ASSETS_10w_05.jpg

Wąbrzeźno jest wielofunkcyjnym ośrodkiem miejskim o znaczeniu ponadlokalnym, obsługującym nie tylko miasto, ale także powiat w zakresie usług ponadpodstawowych, administracji, kultury, oświaty, lecznictwa, handlu, sportu, obsługi rolnictwa. Jest ośrodkiem przemysłu, głównie chemicznego, mechanicznego i rolno-spożywczego. Wąbrzeźno jest jednym z najstarszych miast Ziemi Chełmińskiej - prawo lokacyjne otrzymało najprawdopodobniej w roku 1246.

Sfera społeczna

Liczba mieszkańców Gminy Miasto Wąbrzeźno pod koniec 2015 r. wyniosła 13 645 osób zgodnie z danymi ewidencyjnymi Urzędu Miasta, co stanowi niespełna 40% mieszkańców powiatu wąbrzeskiego. Na przestrzeni 10 lat (2005-2015) liczba ludności spadła o 865 osób (6%). Na początku badanego okresu, tj. od 2005 r. – 2011 r. spadek ten był systematyczny, aczkolwiek niewielki, natomiast od 2012 r. liczba mieszkańców miasta w istotny sposób zaczęła się zmniejszać. Dane demograficzne wskazują na wyraźne zmniejszenie się populacji mieszkańców miasta.

Wykres 1. Liczba ludności miasta w latach 2005-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Wąbrzeźno.

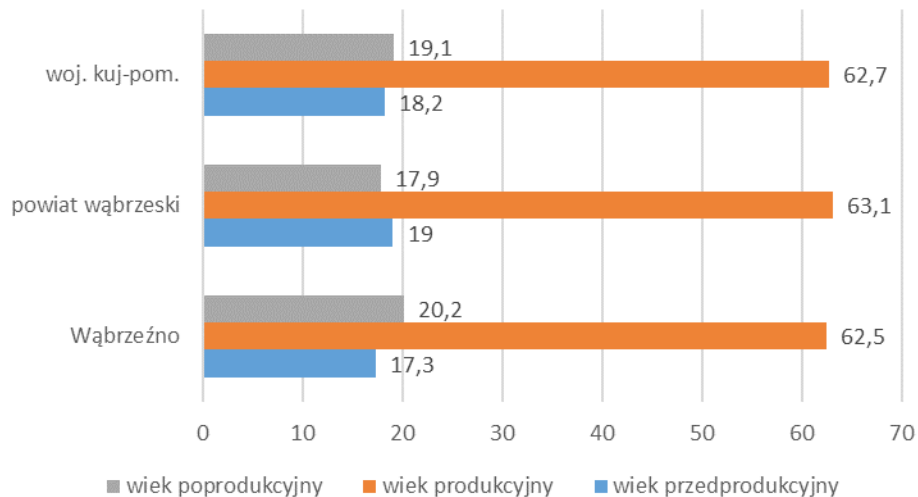
W 2015 r.² liczba kobiet zamieszkujących Gminę Miasto Wąbrzeźno wynosiła 7271, co stanowiło 52,4% ogółu mieszkańców. Liczba mężczyzn zaś wynosiła 6616, a ich udział to 47,6%. Ze strukturą płci powiązany jest współczynnik feminizacji, który wynosił 109. Brak równowagi pod względem rozkładu płci w strukturze ludności jest odzwierciedleniem ogólnokrajowego trendu feminizacji miast. Współczynnik feminizacji w miastach jest wyższy niż na wsi, ponieważ młode kobiety częściej od mężczyzn decydują się na emigrację z terenów wiejskich.

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem wynosi 20,2%, podczas gdy w całym powiecie wąbrzeskim osoby starsze stanowią 17,9% społeczeństwa, a w województwie 19,10%. Trendy demograficzne panujące w Gminie Miasto Wąbrzeźno są niekorzystne. Gmina Miasto Wąbrzeźno wyróżnia się na tle województwa i powiatu najniższym odsetkiem osób w wieku przedprodukcyjnym, który stanowi 17,3% mieszkańców.

² Analiza została przeprowadzona na podstawie danych BDL – GUS.

Wskaźnik obciążenia demograficznego wyrażony liczbą osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym jest niekorzystny, gdyż wynosi 59,9 osób (w powiecie – 58,4 osób, w województwie – 59,0 osób). Nasilające się niekorzystne zjawiska demograficzne, spadająca liczba urodzeń i wydłużanie się przeciętnego trwania życia będzie powodować, że liczba osób starszych będzie rosła, a w związku z tym zapotrzebowanie na usługi socjalne, opiekuńcze i inne dedykowane seniorom będzie wzrastać.

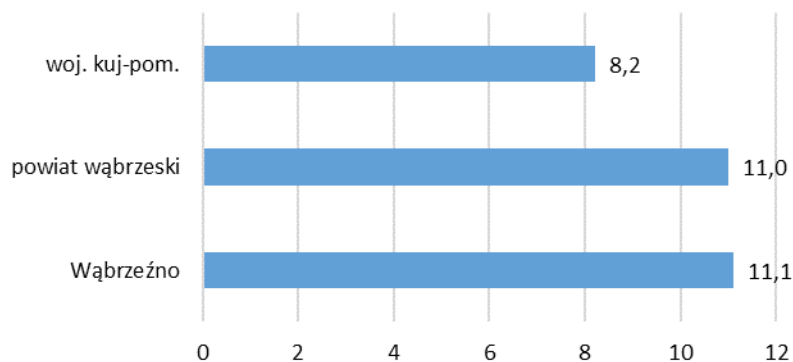
Wykres 2. Liczba ludności według grup ekonomicznych wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL – GUS.

Na koniec 2015 r. zarejestrowanych było 956 bezrobotnych (39,8% mężczyzn i 60,2% kobiet). Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wynosi 11,1% i jest nieznacznie wyższy od średniej w powiecie (11,0%) oraz znacząco wyższy od średniej w województwie – 8,20%.

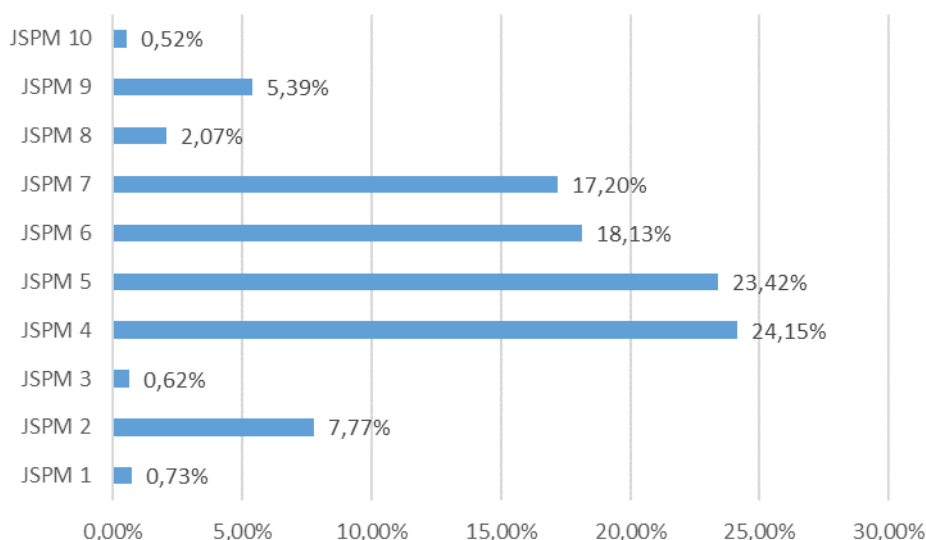
Wykres 3. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL – GUS.

Najwięcej osób bezrobotnych zamieszkuje JSPM nr 4 – 24,15% i JSPM nr 5 – 23,42%. Najmniejszy odsetek osób bez pracy mieszka w JSPM nr 10 – 0,52%, JSPM nr 3 – 0,62% i JSPM nr 1 – 0,73%.

Wykres 4. Udział bezrobotnych w poszczególnych JSPM

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Wąbrzeźno.

W 2015 roku z pomocy społecznej korzystało 465 gospodarstw domowych i 1155 osób w tych gospodarstwach. Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem wynosiła w 2015 r. 8,5% i tym samym była niższa niż średnia w województwie (10,5%).

W sferze pomocy i integracji społecznej na terenie Gminy Miasto Wąbrzeźno usługi z zakresu pomocy społecznej świadczy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Dom Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Wąbrzeskie Centrum Profilaktyki,

Terapii i Integracji Społecznej. Poza tym działa wiele organizacji pozarządowych, m.in.: Stowarzyszenie Rozwoju i Wspierania Społeczeństwa Obywatelskiego „INICJATYWA”; Polski Związek Niewidomych - Okręg Kujawsko Pomorski, Koło w Wąbrzeźnie; Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów - Oddział Rejonowy w Wąbrzeźnie; Stowarzyszenie „Serce dla serca”; Stowarzyszenie Amazonek.

Instytucją zajmującą się zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku jest Komenda Powiatowa Policji w Wąbrzeźnie oraz Straż Miejska. W 2015 r. na terenie miasta odnotowano 35 interwencji Policji i Straży Miejskiej w gospodarstwach domowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego oraz 24 wykroczenia (także przestępstwa) popełnione przez osoby w wieku 13-18 lat. Ponadto na terenie miasta swoją siedzibę ma Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej oraz Ochotnicza Straż Pożarna.

Gmina Miasto Wąbrzeźno dysponuje dobrze rozwiniętą siecią placówek oświatowo-wychowawczych. Oferta edukacyjna obejmuje publiczne placówki oświatowe prowadzone przez samorząd miejski, powiatowy oraz placówki niepubliczne. Placówki oświatowe na poziomie przedszkolnym, szkół podstawowych i gimnazjum prowadzi Gmina Miasto Wąbrzeźno, natomiast dwa zespoły szkół ponadgimnazjalnych, Centrum Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego oraz Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną - samorząd powiatowy. W zakresie wychowania przedszkolnego na terenie miasta funkcjonują następujące placówki: Przedszkole Miejskie „Bajka” i Przedszkole Niepubliczne „Alpido”. W 2014 r. odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat w Gminie Miasto Wąbrzeźno wyniósł 68,9%. Na tle województwa ogółem (72,4%) oraz średniej dla gmin miejskich (83,7%) wskaźnik ten jest mniej korzystny.

W zakresie szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego edukacja prowadzona jest w Szkole Podstawowej nr 2 im. Jana Pawła II, Szkole Podstawowej nr 3 im. Edmunda Wojnowskiego, Gimnazjum nr 1 im. ks. Stefana Kardynała Wyszyńskiego oraz niepublicznym Gimnazjum dla Dorosłych. Na przestrzeni ostatnich lat zauważa się spadek liczby uczniów. Na poziomie szkolnictwa podstawowego – spadek o ponad 7%, zaś na poziomie gimnazjum o ponad 23%.

Szkolnictwo ponadgimnazjalne na terenie Gminy Miasto Wąbrzeźno prowadzone jest przez Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Zygmunta Działowskiego w Wąbrzeźnie, Zespół Szkół Zawodowych w Wąbrzeźnie oraz Policealną Szkołę dla Dorosłych - Akademia Wiedzy. Na terenie miasta funkcjonuje również Centrum Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego, prowadzone przez powiat wąbrzeski. Centrum prowadzi kształcenie praktyczne młodzieży oraz ustawiczne w szkołach dla dorosłych, wchodzących w skład Centrum oraz w formach pozaszkolnych.

Głównym animatorem życia kulturalnego w Wąbrzeźnie jest Wąbrzeski Dom Kultury oraz Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Witalisa Szlachcikowskiego w Wąbrzeźnie. Pod opieką WDK działa izba muzealna, w której gromadzone są i prezentowane zbiory etnograficzne ludności zamieszkującej ziemię chełmińską oraz dokonania artystyczne

mieszkańców Wąbrzeźna i okolic. W ramach swojej działalności WDK prowadzi także koła i kluby zainteresowań: koło gitarowe, koło tańca HIP HOP, koło szachowe, koło interdyscyplinarne, klub krótkofalowców, Klub Aktywnych Kobiet, klub seniora Echo, aerobik, orkiestrę dętą, pracownię wokalną, zajęcia taneczno-baletowe, Uniwersytet Trzeciego Wieku oraz Teatr Studio Form Niezależnych. Wąbrzeski Dom Kultury nie spełnia wszystkich wymagań technicznych, a także wymaga prac remontowych.

Na obszarze miasta działa wiele organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego, z którymi współpracują lokalne władze w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, szerzenia kultury i sportu, m.in. Wąbrzeski Klub Sportów i Sztuk Walki, Miejski Klub Sportowy „UNIA” Wąbrzeźno, Uczniowski Klub Sportowy „Vambresia-Worwo”, Chorągiew Kujawsko-Pomorska Związku Harcerstwa Polskiego Hufiec Toruń, Ognisko Miejskie Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej w Wąbrzeźnie, Miejski Uczniowski Klub Pływacki „Przyjazne wody”, Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Toruniu - Koło Miejskie w Wąbrzeźnie, Stowarzyszenie „Wąbrzeska Kultura”, Liga Obrony Kraju - Klub Wodny w Wąbrzeźnie.

Sfera gospodarcza

Według danych za 2015 r. w Gminie Miasto Wąbrzeźno działały ogółem 1173 firmy, a 805 osób fizycznych prowadziło działalność gospodarczą. Przeważająca większość firm - 1118 to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników. Zauważalnym zjawiskiem jest spadek liczby małych przedsiębiorstw (zatrudniających od 10 do 49 osób), w 2010 r. było ich 47, zaś w 2015 już tylko 41. Prawdopodobnie poprzez redukcję zatrudnienia, małe przedsiębiorstwa spadają do kategorii mikroprzedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa zatrudniające 50-249 osób, tj. średnie przedsiębiorstwa utrzymują się na stałym poziomie - 13. Zmiana natomiast dotyczy dużych przedsiębiorstw (powyżej 250 pracowników), gdyż do 2011 roku ich liczb wynosiła 2, od 2012 roku działa tylko jedno duże przedsiębiorstwo.

Poziom przedsiębiorczości mierzony wskaźnikiem liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2015 r. wynosił 9,3 i był wyższy niż w powiecie wąbrzeskim (8,1), ale niższy niż średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego (10,8). Dynamika liczby podmiotów gospodarczych w okresie minionych 10 lat maleje, liczba firm zmalała o 3% (z 1205 firm w 2005 r. do 1173 firm w 2015 r.). Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest w sektorze handlu (wraz z naprawą pojazdów) – 25% i w budownictwie – 12%, następnie działalność związana z obsługą rynku nieruchomości – 10%.

Do liderów gospodarczych i jednocześnie największych pracodawców w Wąbrzeźnie należą m.in.: Ergis S.A., Reflex Polska Sp. z o.o., Ampol-Merol Sp. z o. o., WORWO Sp. z o.o., Vambresia Fabryka Opakowań, Zakład Produkcyjno-Usługowy Hydro-Vacuum Wąbrzeźno Sp. z o.o., Veroni, Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe Dariusz Dziewięcki. Firmy te stanowią wizytówkę miasta, a także całego województwa. W mieście funkcjonuje

organizacja przedsiębiorców o zasięgu regionalnym - Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości Powiatu Wąbrzeskiego, której celem jest świadczenie wszechstronnej pomocy dla podejmujących i rozwijających działalność gospodarczą na terenie miasta i całego powiatu wąbrzeskiego. W mieście oprócz wzrostu liczby firm, rośnie ilość instytucji wspierających rozwój biznesu (banki, usługi ubezpieczeniowe, podatkowe, księgowe). Można również korzystać z oferty Toruńskiego Funduszu Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. i funduszy pożyczkowych.

Profil gospodarczy miasta Wąbrzeźno kształtowany jest w dużym stopniu przez dobrze rozwinięty przemysł, sektor usługowy oraz rzemiosło.

Kwestię problematyczną stanowi także system kształcenia i szkolenia nieprzystosowany do potrzeb rynku pracy. Wykształcenie mieszkańców gminy jest niedostosowane do potrzeb pracodawców. Problemem często zauważanym i sygnalizowanym przez przedsiębiorców z terenu gminy są niskie kwalifikacje osób bezrobotnych, w tym przede wszystkim ich wykształcenie. Potwierdzeniem powyższego są statystyki wskazujące na fakt, że największą liczbę osób bezrobotnych na terenie gminy stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym. Na terenie gminy obserwuje się niski poziom umiejętności pracowniczych, który często jest połączony z biernością mieszkańców, objawiającą się niechęcią do podejmowania pracy.

Jednym z elementów pobudzania i kreowania gospodarki lokalnej jest tworzenie terenów inwestycyjnych. Gmina Miasto Wąbrzeźno posiada w swej ofercie 16 terenów inwestycyjnych zlokalizowanych na terenie całego miasta. Istotnym problemem jest wielkość obszarów - tereny te nie są dostatecznie duże, działki są rozdrobnione, przez co oferta jest mało atrakcyjna dla dużych firm, chcących działać na większą skalę.

Miasto Wąbrzeźno dysponuje korzystnymi warunkami do rozwoju turystyki. Wąbrzeźno to dobre miejsce dla amatorów rekreacji i turystyki. Jest usytuowane pomiędzy trzema jeziorami: Jezioro Zamkowe, Frydek i Sitno. Głównym terenem rekreacyjnym w mieście jest Podzamcze, położone nad Jezioro Zamkowe. W obrębie Podzamcza znajdują się: strzeżone kąpielisko miejskie z nowym rekreacyjnym pomostem, wypożyczalnia sprzętu wodnego, amfiteatr oraz kawiarenka letnia. Jest to ciekawy pod względem historycznym i krajobrazowym teren. Znajdują się tam ruiny zamku biskupów chełmińskich z XIV w. Konieczne jest odrestaurowanie historycznego miejsca, zabezpieczenie istniejących ruin zamku, wykonanie wieży widokowej wraz z kładką łączącą park z terenem, na którym znajdują się ruiny zamku. Potencjał ten nie jest w pełni wykorzystywany, co przekłada się na niski udział turystyki w gospodarce lokalnej. Zidentyfikowane problemy hamujące rozwój sektora turystycznego w gminie w szerokim zakresie dotyczą jakości i dostępności infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej. Ograniczona dostępność infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej na terenie gminy jest również powodowana niedostatecznie rozwiniętym systemem ścieżek rowerowych, które zapewniają sprawną komunikację pomiędzy obszarami cennymi przyrodniczo i obiektami zabytkowymi. Powyższe stanowi znaczącą barierę w rozwoju turystyki aktywnej w gminie. Na terenie gminy

obserwowany jest dosyć wyraźny niedorozwój sektora usług turystycznych i okołoturystycznych.

Sfera środowiskowa

Miasto posiada atrakcyjne uwarunkowania przyrodnicze, historyczne oraz architektoniczne. Bardzo ważnym elementem krajobrazu w okolicy Wąbrzeźna są jeziora: Frydek, Sitno i Jezioro Zamkowe. Jezioro Zamkowe i Frydek leżą w górnej części zlewni Strugi Wąbrzeskiej. Są to typowe jeziora rynnowe - wąskie, kręte i głębokie. Jezioro Zamkowe ma powierzchnię 69,6 ha i głębokość maksymalną 18,0 m. Cechuje się ono bardzo dobrze rozwiniętą linią brzegową. Położone bardziej na południe jezioro Frydek jest mniejsze (25,4 ha), ale ma większą głębokość maksymalną (24,0 m). Jeziora te zasilane są przez Strugę Wąbrzeską i inne drobne cieki oraz wody podziemne. Z kolei trzecie z jezior, Sitno znajduje się w południowo-zachodniej części zlewni Kanału Sitno.

Na zachód i południe od Wąbrzeźna znajdują się najcenniejsze przyrodniczo tereny – obszar chronionego krajobrazu Zgniłka-Wieczno-Wronie. Obszar obejmuje największy na terenie ziemi chełmińskiej kompleks torfowiskowy, obszar jeziora Wieczno, będący miejscem lęgowym ptactwa i kompleks leśny „Wronie”. Parki na terenie Wąbrzeźna zajmują 8,05 ha. Część z nich podlega ochronie i są to: park miejski – Góra Zamkowa, park – zieleniec na grodzisku przy ul. Chełmińskiej, Park im. Marii Skłodowskiej-Curie – zieleniec i skwer obok Wąbrzeskiego Domu Kultury oraz promenada wzdłuż jeziora Frydek.

Istotnym problemem jest tzw. niska emisja. Zanieczyszczenie środowiska naturalnego jest w dużym stopniu uwarunkowane niewystarczająco rozwiniętą gospodarką niskoemisyjną. Na terenie gminy wykorzystywane są na szeroką skalę przestarzałe rozwiązania technologiczne w zakresie efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych. Duża część budynków nie spełnia wymogów w zakresie izolacyjności termicznej przegród budowlanych, co wiąże się ze zwiększonym zużyciem paliwa opałowego i w efekcie natężoną emisją zanieczyszczeń, w tym przede wszystkim dwutlenku węgla, do powietrza atmosferycznego. Odnotowuje się również niski stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Sfera przestrzenna i techniczna

Przez Gminę Miasto Wąbrzeźno bezpośrednio w obrębie miasta przebiegają następujące ważne szlaki komunikacyjne:

- droga wojewódzka 548 Wąbrzeźno – Stolno,
- droga wojewódzka 534 Grudziądz – Rypin,
- droga wojewódzka 551 Strzyżawa – Wąbrzeźno, łączy drogę krajową 80 w miejscowości Strzyżawa z drogami wojewódzkimi 548 i 534 w Wąbrzeźnie.

Miasto posiada obwodnicę, która położona jest w ciągu drogi wojewódzkiej nr 534. Przez teren Gminy Miasto Wąbrzeźno przebiegają również liczne drogi wewnętrzne, gminne oraz dwie drogi powiatowe (w ciągu ul. Wolności i ul. Żwirki i Wigury).

Miasto jest bardzo korzystnie położone pod względem przebiegu autostrady A1. W bliskim sąsiedztwie (15 km) znajduje się węzeł autostradowy A1 w Lisewie (powiat chełmiński), czyli europejska droga E75, która jest częścią Trans-Europejskiego Korytarza Transportowego Północ-Południe łączącego Skandynawię z krajami leżącymi nad Morzem Śródziemnym. Istniejąca od roku 2006 obwodnica Wąbrzeźna przyczyniła się do wyeliminowania uciążliwego ruchu tranzytowego z centrum miasta, a także umożliwia swobodny przejazd przez Wąbrzeźno do węzła autostradowego A1 zlokalizowanego w Lisewie.

Stopień zwodociągowania miasta Wąbrzeźno wynosi 99%, zaś ogólna długość sieci wodociągowej wraz z przyłączami to 56,78 km. Woda ze stacji uzdatniania dostarczana jest na teren Wąbrzeźna oraz do kilku wsi w gminie Ryńsk. Sieć wodociągowa zbudowana jest z żeliwa, stali, PCW, azbestu i cementu. Przekroje sieci magistralnej i rozdzielczej wahają się od $\Phi 80$ do $\Phi 300$ mm. Sukcesywnie na terenie całego miasta rurociągi żeliwne i azbestowo-cementowe poddawane są wymianie, natomiast rozwój sieci następuje na osiedlach przeznaczonych głównie pod mieszkalnictwo lub pod rozwój gospodarczy. Sieć wodociągowa jest cały czas rozbudowywana i dostosowywana do potrzeb gospodarczych i komunalnych miasta.

Stopień skanalizowania miasta Wąbrzeźno wynosi 99%, zaś ogólna długość sieci kanalizacyjnej wraz z przyłączami - 54,32 km. Sieć kanalizacyjna wraz z przyłączami wykonana jest z rur betonowych, kamionkowych i PCV. Posiada ona szereg kolektorów o średnicy od $\Phi 200$ do $\Phi 400$, którymi poprzez istniejące przepompownie odprowadzane są ścieki do miejskiej oczyszczalni ścieków.

Miasto posiada mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków, która została wybudowana w 1993 roku. W latach 2013-2015 oczyszczalnia została poddana gruntownej przebudowie i rozbudowie części biologicznej i osadowej, na którą Miejski Zakład Energetyki Ciepłej Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. pozyskał dofinansowanie z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 r. Oczyszczalnia zlokalizowana jest w południowej części Wąbrzeźna. Jest to teren ogrodzony, otoczony polami uprawnymi, z luźną zabudową zagrodową. W bezpośrednim sąsiedztwie oczyszczalni przepływa Struga Wąbrzeska, do której są odprowadzane oczyszczone ścieki. Instalacja po modernizacji posiada przepustowość $2851 \text{ m}^3/\text{d}$. Aktualnie oczyszcza ok. $1700 \text{ m}^3/\text{d}$. Do oczyszczalni ścieków kolektorami kanalizacyjnymi doprowadzane są ścieki z terenu miasta Wąbrzeźno, z terenu gminy Ryńsk (ze wsi Wałycz w ilości $40 \text{ m}^3/\text{d}$, wsi Nielub w ilości $30 \text{ m}^3/\text{d}$ oraz wsi Wronie w ilości $30 \text{ m}^3/\text{d}$), z terenu gminy Książki w ilości $100 \text{ m}^3/\text{d}$, z terenu gminy Płużnica w ilości $133 \text{ m}^3/\text{d}$ oraz z gminy Dębowa Łąka w ilości $40 \text{ m}^3/\text{d}$.

Gmina Miasto Wąbrzeźno nie posiada centralnej sieci ciepłowniczej. System ciepłowniczy miasta oparty jest na dwóch kotłowniach lokalnych, obsługujących grupy odbiorców, większe jednostki gospodarcze, administracyjne i komunalne.

Na terenie Gminy Miasto Wąbrzeźno działają następujące placówki ochrony zdrowia:

- 1) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Nowy Szpital Sp. z o.o. w Wąbrzeźnie,
- 2) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MIG – MED”,
- 3) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Amicus”,
- 4) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Zespół Lekarski „Medicus” s.c. Swarcewicz – Bejger Ewa, Swarcewicz Tomasz,
- 5) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej KEMED,
- 6) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Specjalistyczna „REMEDIUM” Ewa i Cezary Zapałowicz,
- 7) Niepubliczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ENDOMED”.

Główną rolę w zakresie ochrony zdrowia odgrywa Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Nowy Szpital Sp. z o.o. w Wąbrzeźnie. Szpital dysponuje 4 oddziałami, 15 poradniami specjalistycznymi, poradnią ogólną, POZN, szkołą rodzenia, zakładem opiekuńczo-leczniczym.

Na terenie Gminy Miasto Wąbrzeźno działa Regionalne Wąbrzeskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o., Towarzystwo Budownictwa Społecznego GAL-BUD Sp. z o.o., Spółdzielnia Mieszkaniowa przy ul. Sportowej 3 oraz Spółdzielnia Mieszkaniowa „Marysieńka”.

Wąbrzeźno posiada dobre zaplecze sportowe. Bazę sportową miasta stanowią: kryta pływalnia miejska, boisko wielofunkcyjne "ORLIK", otwarty stadion piłkarski z zapleczem noclegowym, wielofunkcyjne boisko lekkoatletyczne o nawierzchni z poliuretanu, boisko piłkarskie ze sztuczną nawierzchnią, trzy hale sportowe znajdujące się przy szkołach, siłownia, kort tenisowy, kręgielnia, squash oraz działająca w okresie wakacji wypożyczalnia sprzętu wodnego.

Miasto dysponuje słabą bazą noclegową i gastronomiczną wymagającą rozwoju. W Wąbrzeźnie jest 159 miejsc noclegowych w hotelach, pensjonatach oraz Miejskim Klubie Sportowym UNIA oraz 14 punktów gastronomicznych (restauracje, pizzerie, kawiarnie oraz bary).

Jednym z elementów pobudzania i kreowania gospodarki lokalnej jest tworzenie terenów inwestycyjnych, umożliwiających napływ przedsiębiorców. Gmina Miasto Wąbrzeźno posiada w swej ofercie 16 terenów inwestycyjnych, zlokalizowanych na terenie całego miasta. Tereny te nie są dostatecznie duże, działki są rozdrobnione, przez co oferta jest mało atrakcyjna dla dużych firm, chcących działać na większą skalę.

Samorząd powiatu, Gmina Miasto Wąbrzeźno i Gmina Ryńsk czynią wszelkie starania w kierunku utworzenia podstrefy Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Wałyczu

i pozyskania nowych inwestorów. Teren inwestycyjny o powierzchni 180 ha leży przy drodze wojewódzkiej nr 534, w odległości 0,5 km od linii kolejowej i 15 km od autostrady A1. Negocjacje i prace związane z uruchomieniem strefy ekonomicznej są w toku.

Rozdział 3. Obszar zdegradowany gminy

Dla potrzeb delimitacji obszaru zdegradowanego Gmina Miasto Wąbrzeźno została podzielona na jednostki struktury przestrzeni miejskiej (zwane dalej jednostkami). Podział na jednostki strukturalne (liczba i wielkość jednostek strukturalnych) w sposób możliwie trafny odzwierciedla znane i powszechnie dostrzegane różnicowania w przestrzeni społeczno-gospodarczej miasta.

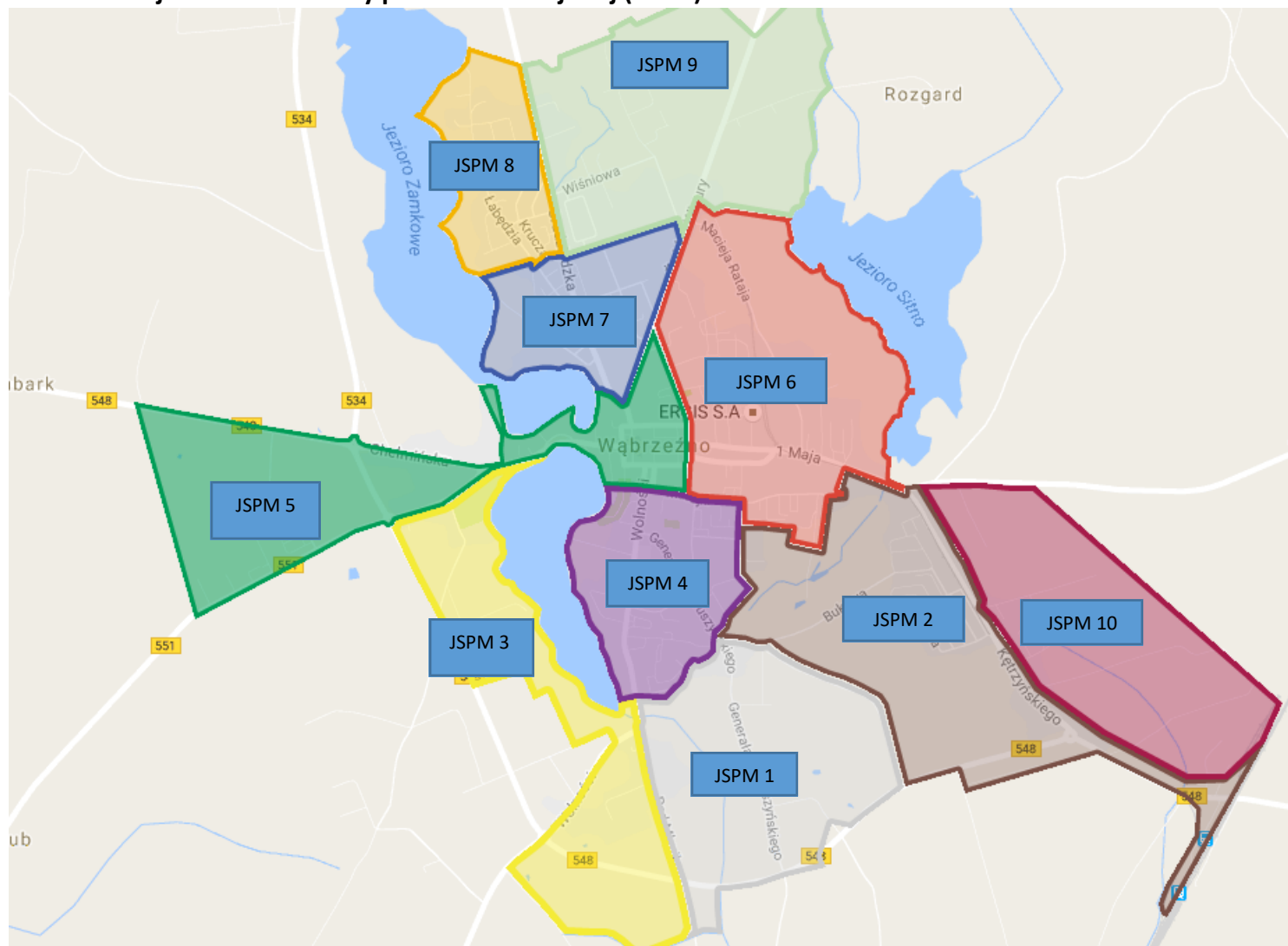
W oparciu o występujące różnicowania w przestrzeni społeczno-gospodarczej, całe miasto zostało podzielone na 10 jednostek:

Tabela 1. Jednostki struktury przestrzeni miejskiej Gminy Miasto Wąbrzeźno

Oznaczenie obszaru	Ulice wchodzące w skład obszaru
JSPM 1	Pod Młynik, Okrężna, 11 Listopada (bez numerów) ~ od ul. Okrężnej do Pod Młynik, Generała Stanisława Pruszyńskiego (43 – 55) i (24 - 48)
JSPM 2	Słoneczna, ks. gen. W. Kiedrowskiego, Os. Robotnicze, Grabowa, Polna, Cisowa, Bukowa, Akacyjowa, Świerkowa, Jaśminowa, Topolowa, Jasna, Wierzbowa, Jesionowa, Modrzewiowa, Kętrzyńskiego, 11 Listopada (2 - 16) ~ od ul. Kętrzyńskiego do Okrężnej
JSPM 3	Za obwodnicą, 11 Listopada (bez numerów) ~ od ul. Pod Młynik do Wolności, Wolności (71 – 77) i nr 110, Przejazdowa
JSPM 4	Generała Hallera, Żeromskiego (13 - 21) i (8 - 16), Konopnickiej, Sienkiewicza, Staszica, Generała Stanisława Pruszyńskiego (1 - 41) i (2 - 20), Niedziałkowskiego, Legionistów, 26 Stycznia, Strażacka, Wolności (11 - 69) i (14 - 108), Matejki (1 – 27) i (2 - 18)
JSPM 5	Chełmińska, Tow. Jaszczurczego, Mikołaja z Ryńska, Jeziorna, Żeglarska, Nadbrzeźna, Dolna, Podgórna, Górna, Kościelna, Toruńska, Generała Sikorskiego, Żołnierza Polskiego, Pułaskiego, Kościuszki, Mestwina, Poniatowskiego, Kopernika, Ojca Bernarda, Królowej Jadwigi, Mickiewicza, Plac Jana Pawła II, 1 Maja (1 - 15) i (2 - 8), Wolności (1 - 9) i (2 - 12), Słowackiego
JSPM 6	Matejki (29 - 55) i (20 - 38), 1 Maja (15/17 - 87) i (10 - 94), Macieja Rataja, Budowlana, Krasińskiego, Targowa, Dąbrowskiego, Żeromskiego (1 – 9a) i (2 – 6), Partyzanta
JSPM 7	Żwirki i Wigury (1 - 41) i (2 - 24), Wspólna, Bociania, Kasztanowa, Wronia, Łabędzia (1 – 5), Jaskółcza, Orla, Jastrzębia, Słowicza, Wodna, Podzamcze, Grudziądzka (1 – 25A) i (2 – 50), Tysiąclecia, Sportowa, Spokojna
JSPM 8	Grudziądzka (27 - 67) i (54 - 72), Krucza, Kanarkowa, Skowronkowa, Szpakowa, Pawia, Kukułcza, Żurawia, Bażancia, Strusia, Sowa, Łabędzia (4 – 38) i (7 – 41), Gołębia, Sokola, Przepiórcza, Bielikowa, Cyrankowa, Pelikanowa, Kormoranowa
JSPM 9	750-lecia Wąbrzeźna, Żwirki i Wigury (45 - 83) i (26 - 30), Działkowa, Bolesława Szczuki, ks. Ksawerego Połomskiego, biskupa Jana Dantyszka, dr Józefa Szczepańskiego, Poziomkowa, Czereśniowa, Malinowa, Wiśniowa, Piękna, Kwiatowa, Truskawkowa, Cytrynowa, Gruszkowa
JSPM 10	Ks. Józefa Tischnera, Witalisa Szlachcikowskiego, Władysława Reymonta, św. Floriana

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 2. Podział miasta na jednostki struktury przestrzeni miejskiej (JSPM)

Źródło: Opracowane na podstawie google maps viewer

JSPM 6

Żadna z tak wyznaczonych jednostek nie zajmuje więcej niż 20% powierzchni Gminy Miasto Wąbrzeźno i nie koncentruje więcej niż 30% jej mieszkańców. Ponadto dokonany podział umożliwia pozyskanie wiarygodnych danych, zarówno na potrzeby delimitacji, jak i późniejszego monitoringu wdrażania programu rewitalizacji. Suma powierzchni wydzielonych jednostek jest równa powierzchni całego miasta.

Tabela 2. Charakterystyka JSPM Gminy Miasto Wąbrzeźno

Jednostka	Powierzchnia [ha]	% powierzchni gminy	Liczba ludności	% ludności
JSPM 1	82,59	10,79	267	1,96
JSPM 2	119,75	15,65	1215	8,90
JSPM 3	75,98	9,93	89	0,65
JSPM 4	48,97	6,40	3542	25,96
JSPM 5	81,32	10,62	2659	19,49
JSPM 6	99,74	13,03	1830	13,41
JSPM 7	44,04	5,75	2415	17,70
JSPM 8	30,12	3,94	584	4,28
JSPM 9	94,32	12,32	950	6,96
JSPM 10	88,59	11,57	94	0,69
Gmina Miasto Wąbrzeźno (ogółem)	765,41³	100	13 645⁴	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Wąbrzeźno.

Wyznaczone jednostki strukturalne zostały poddane diagnozie celem identyfikacji stanu kryzysowego. Do analizy wybrano **4 wskaźniki** (3 reprezentujące sferę społeczną oraz 1 ze sfery gospodarczej). Wszystkie jednostki zostały zbadane przy pomocy tych samych kryteriów. Wyniki przeprowadzonych analiz zawarto w tabelach poniżej:

Wskaźnik nr 1 – reprezentujący sferę społeczną: udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

⁴ Liczba ludności miasta przyjęta do analiz i wyznaczenia obszaru do rewitalizacji pochodzi z ewidencji prowadzonej przez Urząd Miasta Wąbrzeźno – wynosi 13 645 i różni się od danych zawartych w BDL-GUS.

Tabela 3. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Oznaczenie obszaru	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze [%]
JSPM 1	267	47	17,60
JSPM 2	1215	150	12,35
JSPM 3	89	16	17,98
JSPM 4	3542	743	20,98
JSPM 5	2659	466	17,53
JSPM 6	1830	351	19,18
JSPM 7	2415	705	29,19
JSPM 8	584	106	18,15
JSPM 9	950	121	12,74
JSPM 10	94	14	14,89
Wskaźnik sumaryczny dla miasta	13 645	2 719	19,93

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Wąbrzeźno.

Wskaźnik nr 2 – reprezentujący sferę społeczną: udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na danym obszarze

Tabela 4. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na danym obszarze

Oznaczenie obszaru	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na danym obszarze [%]
JSPM 1	267	4	1,50
JSPM 2	1215	50	4,12
JSPM 3	89	3	3,37
JSPM 4	3542	291	8,22
JSPM 5	2659	342	12,86
JSPM 6	1830	280	15,30
JSPM 7	2415	145	6,00
JSPM 8	584	5	0,86
JSPM 9	950	32	3,37
JSPM 10	94	3	3,19
Wskaźnik sumaryczny dla miasta	13 645	1 155	8,46

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Wąbrzeźno.

Wskaźnik nr 3 – reprezentujący sferę społeczną: udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tabela 5. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Oznaczenie obszaru	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Liczba osób bezrobotnych	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym [%]
JSPM 1	182	7	3,85
JSPM 2	841	75	8,92
JSPM 3	55	6	10,91
JSPM 4	2166	233	10,76
JSPM 5	1705	226	13,26
JSPM 6	1152	175	15,19
JSPM 7	1335	166	12,43
JSPM 8	373	20	5,36
JSPM 9	613	52	8,48
JSPM 10	57	5	8,77
Wskaźnik sumaryczny dla miasta	8 479	965	11,38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Wąbrzeźno.

Wskaźnik nr 4 – reprezentujący sferę gospodarczą: liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tabela 6. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Oznaczenie obszaru	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze
JSPM 1	182	16	8,79
JSPM 2	841	75	8,92
JSPM 3	55	6	10,91
JSPM 4	2 166	134	6,19
JSPM 5	1 705	233	13,67
JSPM 6	1 152	114	9,90
JSPM 7	1 335	105	7,87
JSPM 8	373	65	17,43
JSPM 9	613	36	5,87
JSPM 10	57	9	15,79
Wskaźnik sumaryczny dla miasta	8479	793	9,35

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Wąbrzeźno.

Na podstawie przeprowadzonych analiz za obszar zdegradowany została uznana JSPM 4, JSPM 5, JSPM 6 i JSPM 7, w których przynajmniej 2 wskaźniki przedstawiają wartości mniej korzystne w porównaniu do średniej dla Gminy Miasto Wąbrzeźno.

Na obszarze JSPM 4 odnotowano występowanie 1 problemu ze sfery społecznej i 1 ze sfery gospodarczej:

- Starzejące się społeczeństwo,
- Niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców.

Na obszarze JSPM 5 odnotowano występowanie 2 problemów ze sfery społecznej:

- Wysoki poziom korzystania z pomocy społecznej,
- Duża liczba osób bezrobotnych.

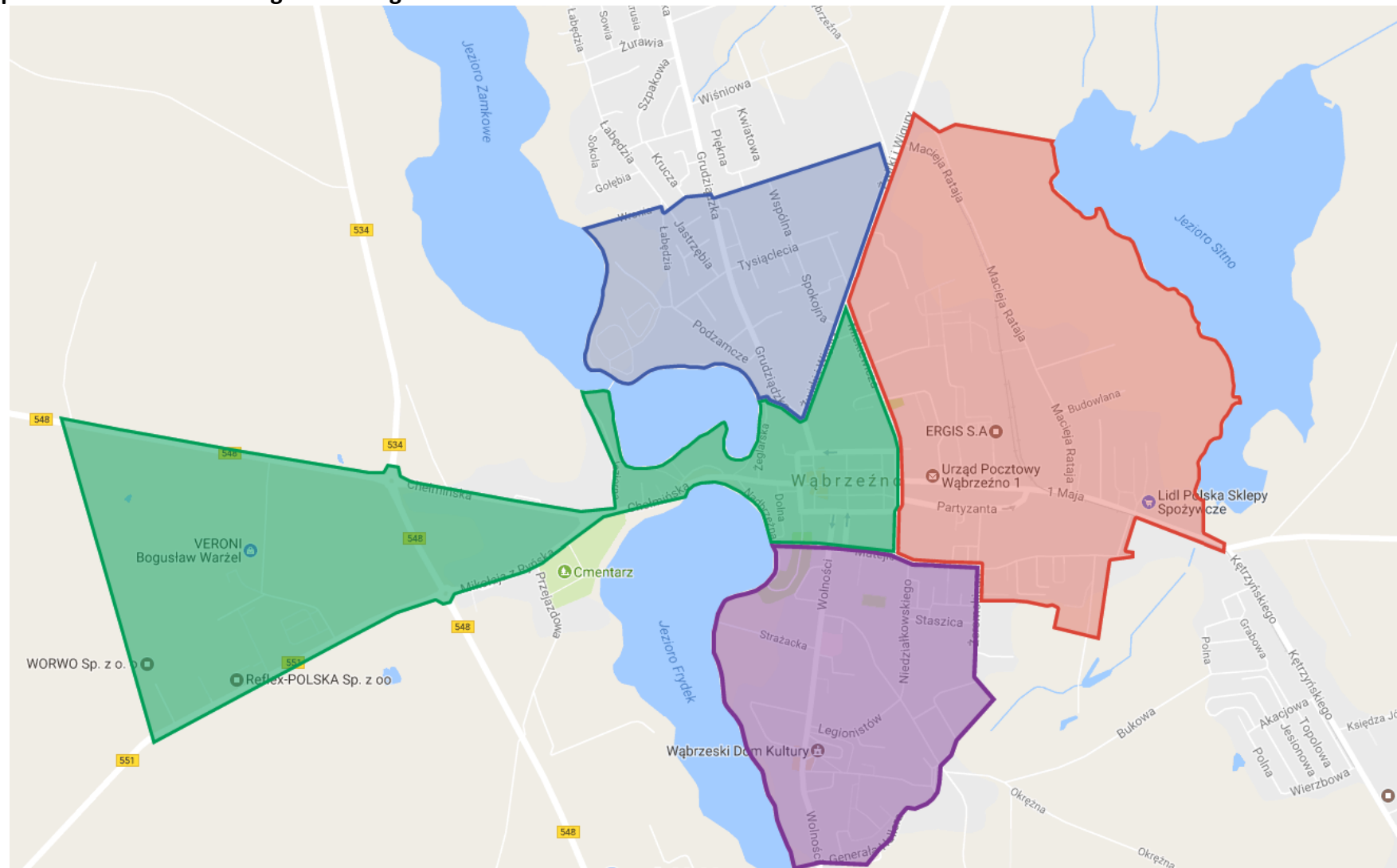
Na obszarze JSPM 6 odnotowano występowanie 2 problemów ze sfery społecznej:

- Wysoki poziom korzystania z pomocy społecznej,
- Duża liczba osób bezrobotnych.

Na obszarze JSPM 7 odnotowano występowanie 2 problemów ze sfery społecznej oraz 1 problemu ze sfery gospodarczej:

- Starzejące się społeczeństwo,
- Duża liczba osób bezrobotnych,
- Niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców.

Mapa 3. Granice obszaru zdegradowanego na tle miasta

Źródło: Opracowane na podstawie google maps viewer.

Tabela 7. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej w jednostkach strukturalnych

Cechy szczególne obszaru	Problem	Wskaźnik	Obszar 1	Obszar 2	Obszar 3	Obszar 4	Obszar 5	Obszar 6	Obszar 7	Obszar 8	Obszar 9	Obszar 10	Gmina Wąbrzeźno
SFERA SPOŁECZNA													
Zaawansowanie procesu starzenia się ludności	Starzejące się społeczeństwo	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	17,60	12,35	17,98	20,98	17,53	19,18	29,19	18,15	12,74	14,89	19,93
Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych	Wysoki poziom korzystania z pomocy społ.	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na danym obszarze	1,50	4,12	3,37	8,22	12,52	15,30	6,00	0,86	3,37	3,19	8,46
Problemy rynku pracy	Duża liczba osób bezrobotnych	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	3,85	8,92	10,91	10,76	13,26	15,19	12,43	5,36	8,48	8,77	11,38
SFERA GOSPODARCZA													
Klimat aktywności gospodarczej	Niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze	8,79	8,92	10,91	6,19	13,67	9,90	7,87	17,43	5,87	15,79	9,35

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Wąbrzeźno.

Rozdział 4. Obszar rewitalizacji gminy

Zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” obszarem rewitalizacji jest obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojskowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

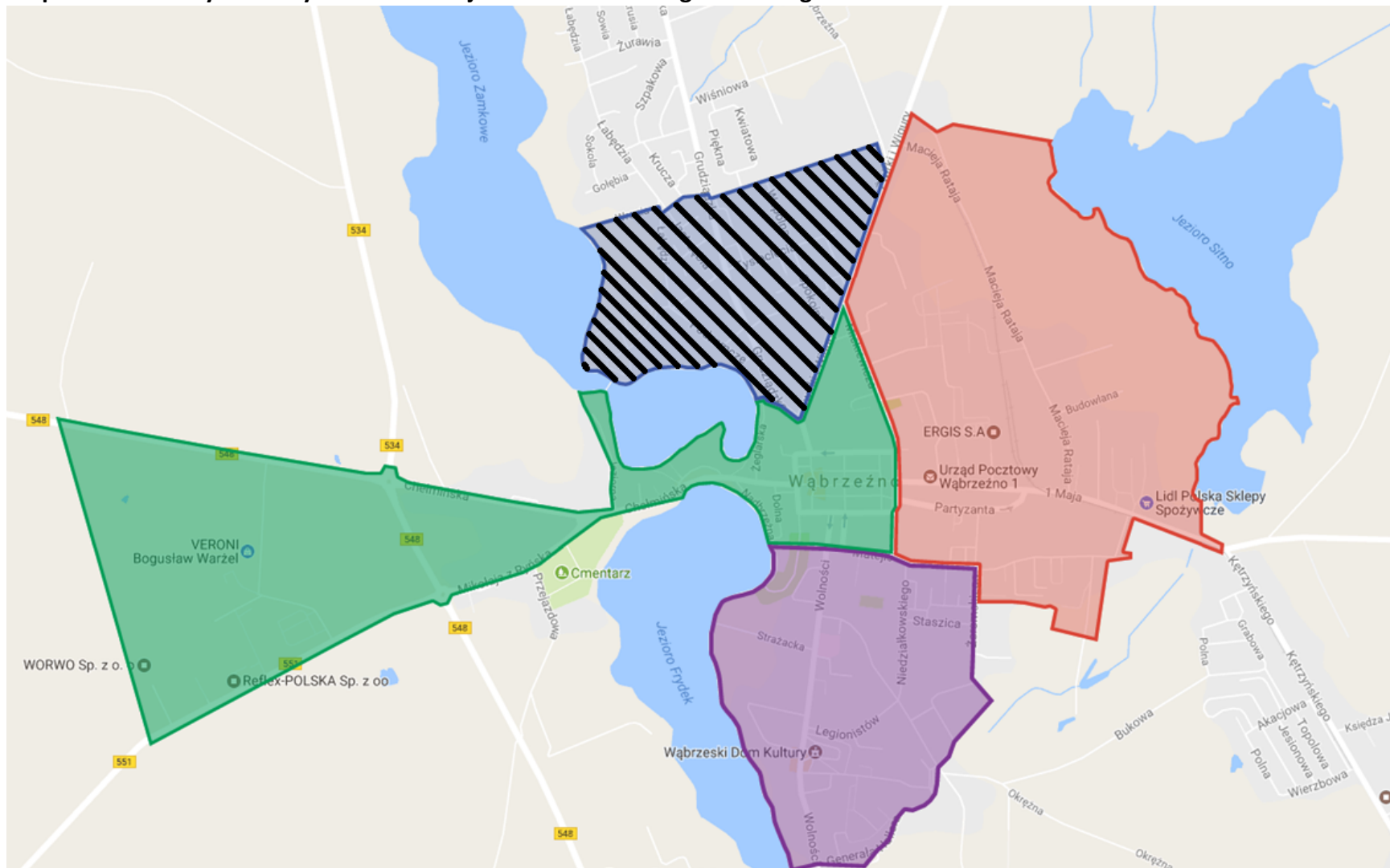
W procesie delimitacji obszaru rewitalizacji pod uwagę wzięto te jednostki, które zostały uznane za obszar zdegradowany, zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych”, czyli JSPM 4, JSPM 5, JSPM 6 i JSPM 7. Tak wskazany obszar przekracza wspomniany próg 30% ludności gminy i 20% powierzchni gminy. W związku z tym obszar rewitalizacji został zawężony do tej jednostki, w której liczba wskaźników z wartościami mniej korzystnymi od średniej dla gminy jest największa.

Na terenie JSPM 7, 3 spośród 4 badanych wskaźników przyjęły wartości mniej korzystne w porównaniu do średniej dla całego miasta, natomiast w pozostałych JSPM taki stan odnotowano jedynie w odniesieniu do 2 analizowanych wskaźników.

Na obszar rewitalizacji w Gminie Miasto Wąbrzeźno wyznaczono JSPM 7. Obszar ten jest zamieszkiwany przez 2415 osób (17,70% ludności gminy) i zajmuje powierzchnię 44,04 ha (5,75% powierzchni gminy). Obszar wyznaczony do rewitalizacji obejmuje następujące ulice: Żwirki i Wigury (1 - 41) i (2 - 24), Wspólna, Bociania, Kasztanowa, Wronia, Łabędzia (1 – 5), Jaskółcza, Orla, Jastrzębia, Słowicza, Wodna, Podzamcze, Grudziądzka (1 – 25A) i (2 – 50), Tysiąclecia, Sportowa, Spokojna.

JSPM 7 cechuje się wyższym niż średnia dla Gminy odsetkiem osób starszych. Stanowią one 29,19% ogółu mieszkańców tego obszaru, podczas gdy średnia dla Gminy wynosi 19,93%. Taki stan rzeczy jest wyrazem powszechnie występującego zjawiska starzenia się społeczeństwa, które w tej jednostce jest nasilone. Innym niekorzystnym zjawiskiem są problemy rynku pracy – udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na tym obszarze wynosi 12,43%, przy czym średnia dla Gminy w tym przypadku wynosi 11,38%. Problemem sfery gospodarczej jest niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców, co obrazuje wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze, który na tym obszarze wynosi 7,87%, przy średniej dla gminy 9,35%.

Mapa 4. Obszar wyznaczony do rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego

Źródło: Opracowane na podstawie google maps viewer.

Rozdział 5. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Obszarem rewitalizacji w Gminie Miasto Wąbrzeźno jest JSMP 7. Obszar ten jest zamieszkiwany przez 2415 osób (17,70% ludności gminy) i zajmuje powierzchnię 44,04 ha (5,75% powierzchni gminy). Obszar wyznaczony do rewitalizacji obejmuje 16 ulic.

Tabela 8. Wykaz ulic wchodzących w skład obszaru rewitalizacji

L.p.	Nazwa ulicy	Numery wchodzące w skład obszaru
1.	Żwirki i Wigury	1 - 41 i 2 – 24
2.	Wspólna	wszystkie
3.	Bociania	wszystkie
4.	Kasztanowa	wszystkie
5.	Wronia	wszystkie
6.	Łabędzia	1 – 5
7.	Jaskólcza	wszystkie
8.	Orla	wszystkie
9.	Słowicza	wszystkie
10.	Jastrzębia	wszystkie
11.	Wodna	wszystkie
12.	Podzamcze	wszystkie
13.	Grudziądzka	1 – 25A i 2 – 50
14.	Sportowa,	wszystkie
15.	Tysiąclecia	wszystkie
16.	Spokojna	wszystkie

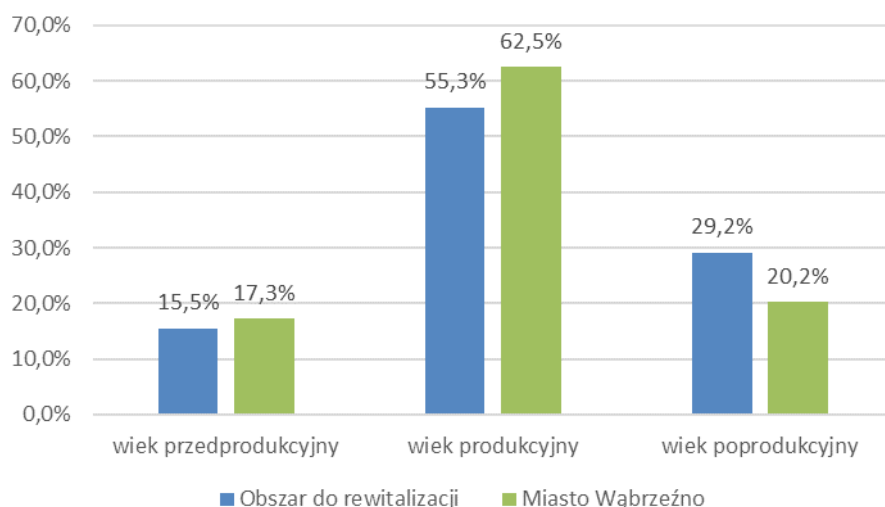
Źródło: Opracowanie własne.

Sfera społeczna

Pod koniec 2015 r. na obszarze zamieszkiwało 2415. W większości były to osoby w wieku produkcyjnym (1335 osób, co stanowi 55,3% mieszkańców JSMP 7). Drugą najliczniejszą grupą są osoby w wieku poprodukcyjnym (29,2%). Najmniejszy jest udział osób poniżej 18 roku życia (15,5%). Odsetek osób starszych jest znacznie wyższy niż średnio w Gminie Miasto Wąbrzeźno (20,2%).

Wskaźnik obciążenia demograficznego na badanym obszarze wskazuje, że sytuacja w tej jednostce negatywnie odbiega od trendów panujących w Gminie Miasto Wąbrzeźno. Na obszarze na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym przypada 80,9 osób w wieku nieprodukcyjnym (czyli przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym), zaś w Gminie Miasto Wąbrzeźno jest to 59,9 osób.

Wykres 5. Struktura wiekowa ludności na obszarze rewitalizowanym na tle miasta w 2015 r.

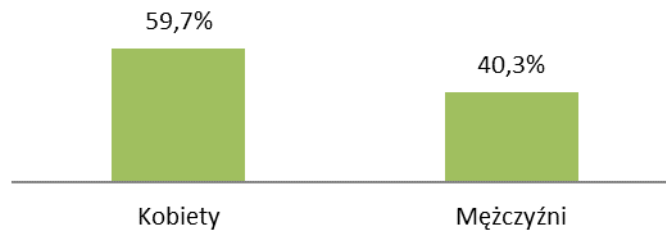

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Wąbrzeźno.

Bardzo wysoki odsetek osób starszych na obszarze rewitalizowanym w strukturze społeczeństwa wiąże się z potrzebą zapewnienia tej grupie odpowiednich usług. Trendy i prognozy demograficzne wskazują na postępujące starzenie się społeczeństwa, w związku z czym konieczne jest rozszerzenie oferty przeznaczonej dla tej grupy osób na obszarze przewidzianym do rewitalizacji. Wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze społecznej wymusza zmiany w różnych dziedzinach życia społecznego i publicznego, które uwzględniają potrzeby tej grupy mieszkańców. W szczególności dotyczy to systemu służby zdrowia, odpowiedniego kreowania przestrzeni publicznych oraz rozwinięcia oferty spędzania wolnego czasu skierowanej do tychże osób. Zachodzące zmiany silnie wpływają na kształtowanie szans rozwojowych miast. Ocena sytuacji demograficznej i tendencje przekształceń w liczbie ludności mają kluczowe znaczenie przy planowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ponieważ z jednej strony należy uwzględnić przyszłe działania społeczne skierowane do osób starszych, a z drugiej strony uwzględnić ich potrzeby przy planowaniu projektów przestrzennych i kierunków rozwoju obszaru.

Obszar charakteryzuje się wysokim poziomem bezrobocia. Na koniec 2015 r. udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wynosił 12,43% (166 zarejestrowanych osób bezrobotnych). Jest to wynik wyższy od średniej dla Gminy Miasto Wąbrzeźno, która wynosi 11,38%. Spośród osób bezrobotnych 59,7% stanowią kobiety, mężczyźni 40,3%. Widoczna jest istotna przewaga bezrobotnych kobiet.

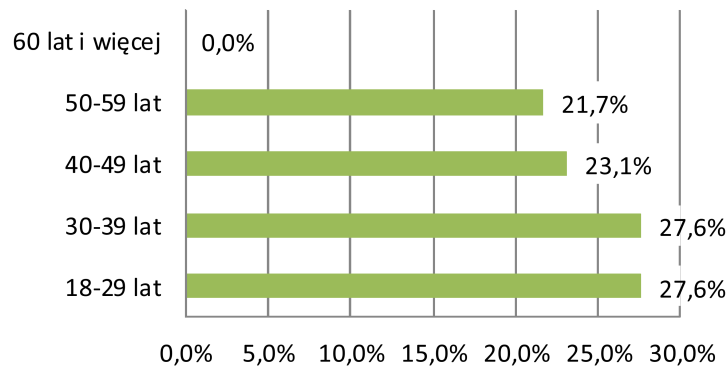
Wykres 6. Struktura bezrobocia według płci na obszarze rewitalizowanym w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Wąbrzeźno.

Analizując bezrobotnych na obszarze do rewitalizacji ze względu na wiek, zauważa się problem bezrobocia wśród osób młodych. W przedziale wiekowym 18-29 i 30-39 po 27,6%. Osoby młode tj. od 18-39 roku życia stanowią aż 55,2% ogółu bezrobotnych na obszarze.

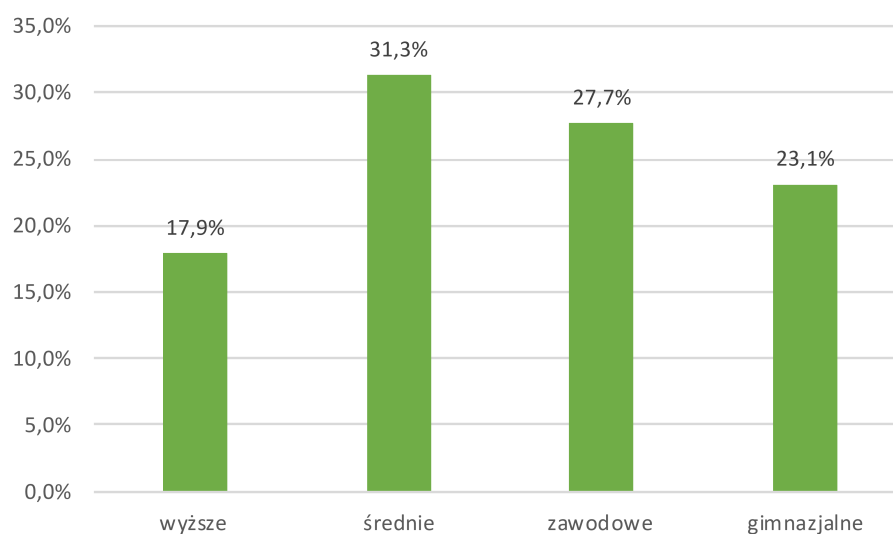
Wykres 7. Struktura bezrobocia według wieku na obszarze rewitalizowanym w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Wąbrzeźno.

Najwięcej osób bezrobotnych pozostających bez pracy ma wykształcenie średnie – 31,3%, następnie wykształcenie zawodowe 27,7%. Osoby z wykształceniem najniższym – tj. gimnazjalnym i zawodowym stanowią ponad połowę – 50,8%. Odnotowuje się także wysoki wskaźnik osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym – 17,9%.

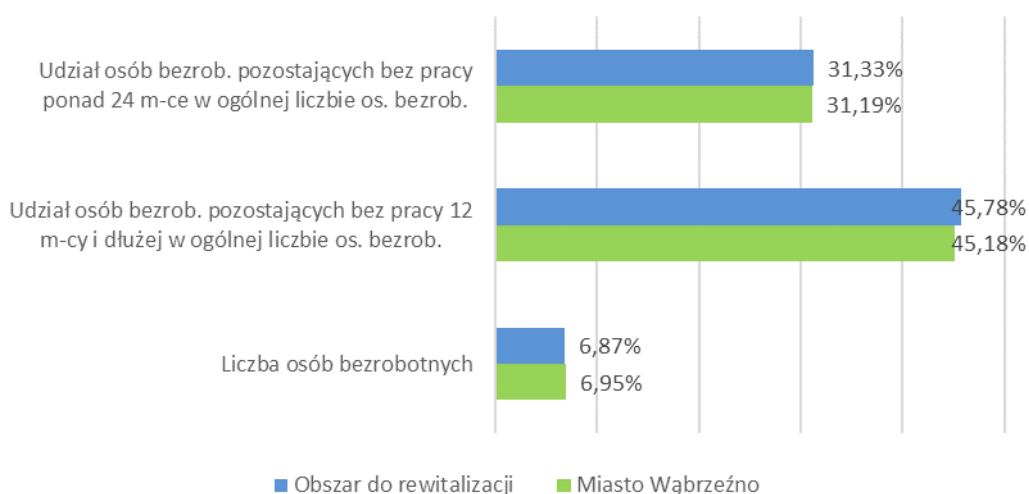
Wykres 8. Struktura bezrobocia według wykształcenia na obszarze rewitalizowanym w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Wąbrzeźno.

Stosunek liczby osób bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy względem ogółu osób bezrobotnych jest wyższy niż w całym mieście – 45,78 % wobec 45,18 %. Na obszarze nasilone jest zjawisko tzw. długotrwałego bezrobocia, osoby pozostające bez pracy ponad 24 miesiące – na obszarze stanowią aż 31,33% ogółu bezrobotnych, zaś dla całego miasta wartość ta wynosi 31,19%.

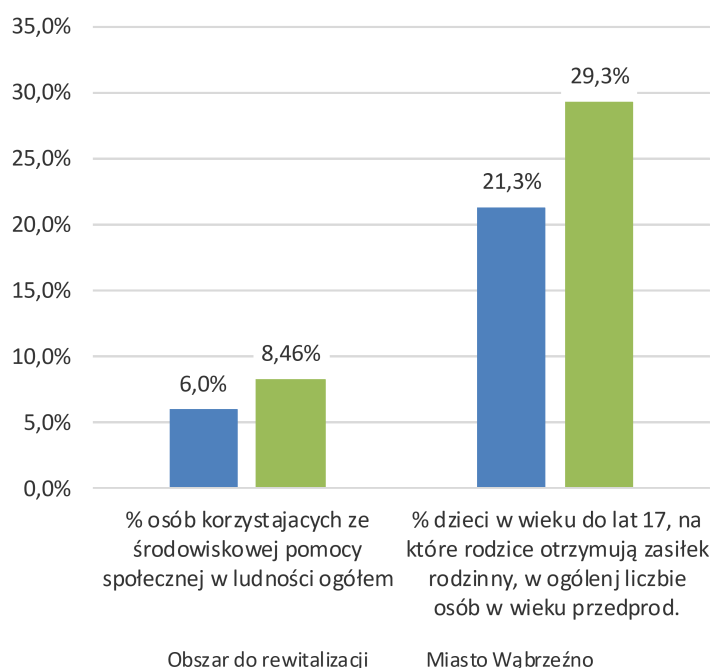
Wykres 9. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy na obszarze rewitalizowanym w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Wąbrzeźno.

Natężenie korzystania z pomocy społecznej na obszarze wskazanym do rewitalizacji jest niższe niż przeciętnie dla całego miasta. Świadczy o tym odsetek osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem, który w 2015 r. wynosił 6,0 % wobec 8,46% w Gminie Miasto Wąbrzeźno. Na obszarze do rewitalizacji w 2015 r. środowiskową pomocą społeczną objęte były 64 rodziny i 145 osób w tych rodzinach. Wiele rodzin korzystało z zasiłku rodzinnego na dzieci do 17 roku życia – takim zasiłkiem objętych było aż 21,3% dzieci do 17 lat.

Wykres 10. Skala korzystania z pomocy społecznej na obszarze rewitalizowanym w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Wąbrzeźno.

Do głównych powodów wsparcia mieszkańców obszaru rewitalizacji należą:

- ubóstwo,
- niepełnosprawność (osoby niepełnosprawne korzystają z pomocy w formie usług opiekuńczych),
- wiek: przeważnie są to osoby starsze, schorwane, osoby w wieku poprodukcyjnym, otrzymujące zasiłki stałe bądź świadczenia emerytalno-rentowe.

Pobierane świadczenia nie wystarczają im na pokrycie kosztów leczenia bądź nie są w stanie samodzielnie zapewnić sobie należytej opieki i sprostać czynnościom dnia codziennego, co zmusza ich do wsparcia ze strony MOPS. Część osób korzysta z pomocy rzeczowej w formie posiłków dla siebie bądź dzieci. Większość osób z obszaru rewitalizacji to społeczeństwo starzejące się.

Wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży zamieszkującej na tym terenie zajmują się: Przedszkole Miejskie BAJKA przy ul. Tysiąclecia 2a, Szkoła Podstawowa nr 3 im. E. Wojnowskiego przy ul. Tysiąclecia 1.

Wychowaniem przedszkolnym w 2015 r. objętych było 39 spośród 67 dzieci od 3 do 5 roku życia, co stanowi 58,2%. Sytuacja ta identycznie kształtuje się w całym mieście, gdzie średnio 58,2% dzieci w tym wieku uczęszcza do przedszkola.

Poziom kształcenia dzieci i młodzieży w szkole podstawowej zlokalizowanej na obszarze do rewitalizacji jest zbliżony do poziomu całego miasta. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty w Szkole Podstawowej nr 3 im. E. Wojnowskiego w 2015 r. wyniósł 65 % z języka polskiego i matematyki i 78% z języka angielskiego, podczas gdy średnia dla całego miasta wynosiła odpowiednio 63% i 82%.

Na obszarze działają organizacje, które świadczą usługi w zakresie kultury oraz spędzania czasu wolnego. Wśród nich należy wymienić:

- Filię nr 1 Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej im. Witalisa Szlachcikowskiego – ul. Tysiąclecia 1,
- Amfiteatr z kawiarenką letnią „Za sceną”,
- Miejski Klub Sportowy „UNIA” Wąbrzeźno – ul. Tysiąclecia 3,
- Kręgielnię MANGO – ul. Sportowa 10.

Podczas konsultacji społecznych mieszkańcy wskazywali, że istotnym problemem występującym w sferze społecznej jest niska aktywność społeczna mieszkańców ze względu na brak właściwej infrastruktury, wykorzystującej potencjał obszaru oraz bliskość jeziora – jako miejsca rekreacji.

Sfera gospodarcza

Według danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej na obszarze do rewitalizacji działało 105 podmiotów gospodarczych osób fizycznych, a w całym mieście 793, co stanowiło tylko 13,24 % ogółu firm prowadzonych przez osoby fizyczne w Gminie Miasto Wąbrzeźno.

Stopień przedsiębiorczości mierzony wskaźnikiem liczby podmiotów gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2015 r. wyniósł 7,87 i tym samym był znacznie niższy niż średnio w mieście, gdzie wyniósł 9,35.

Wykaz podmiotów świadczących usługi publiczne na terenie obszaru do rewitalizacji:

1. Szkoła Podstawowa nr 3 im. E. Wojnowskiego – ul. Tysiąclecia 1,
2. Filia nr 1 Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej im. Witalisa Szlachcikowskiego – ul. Tysiąclecia 1,
3. Miejski Zakład Energetyki Ciepłej, Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.– ul. Tysiąclecia 8A,
4. Miejski Klub Sportowy „UNIA” Wąbrzeźno – ul. Tysiąclecia 3,
5. Hotel Miejskiego Klubu Sportowego „UNIA” Wąbrzeźno – ul. Tysiąclecia 3,

6. RW TBS – ul. Podzamcze 21,
7. Przedszkole Miejskie BAJKA – ul. Tysiąclecia 2a,
8. Urząd Pocztowy – ul. Grudziądzka 46,
9. Spółdzielnia Mieszkaniowa – ul. Sportowa 3,
10. Kręgielnia MANGO – ul. Sportowa 10,
11. Amfiteatr z kawiarenką letnią „Za sceną”.

Wykaz podmiotów świadczących usługi prywatne na terenie obszaru do rewitalizacji:

1. VAMBRESIA Fabryka Opakowań – ul. Żwirki i Wigury 22,
2. Apteka MEDICA – ul. Grudziądzka 50,
3. Gabinet Stomatologiczny – ul. Bociania 1,
4. Centrum Medyczne MARIODENT – ul. Grudziądzka 25,
5. Restauracja MALTA – ul. Łabędzia 3.

Sfera środowiskowa

Na obszarze brak jest zagrożeń związanych z przekroczeniem standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi bądź stanu środowiska. Problemem dostrzeganym przez mieszkańców jest zanieczyszczenie powietrza oraz niska świadomość ekologiczna mieszkańców.

Do największych emitentów zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego należy zaliczyć przede wszystkim indywidualne źródła ciepła (piece na paliwa kopalne) – w tym przypadku zanieczyszczenie powietrza wzrasta w sezonie grzewczym.

Na obszarze objętym rewitalizacją nie występują formy ochrony przyrody.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Obszar wyznaczony do rewitalizacji jest głównym obszarem rekreacyjnym w Wąbrzeźnie. Jego część zajmuje tzw. Podzamcze gdzie koncentrują się walory turystyczne i przyrodnicze obszaru. Są to:

- ruiny zamku biskupów chełmińskich, wraz z parkiem miejskim na historycznej górze zamku niskiego,
- „amfiteatr”,
- plaża wraz z kąpieliskiem,
- budynek „Spójni”, czyli wypożyczalnia sprzętu wodnego,
- teren tzw. Malty, na którym znajdują się pozostałości boiska, a dziś jest to głównie teren, z którego korzystają wędrowni lunaparki, czy też cyrki.

Obszar Podzamcza położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie Jeziora Zamkowego i w znacznej części charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem terenu pod względem wysokości i wahającym się od 95 do 112 m n.p.m. Teren jest częściowo uzbrojony w sieci: elektryczną, wodociągową i telekomunikacyjną.

Potencjał obszaru stanowią ruiny zamku biskupów chełmińskich. W dawnych dokumentach biskupich wąbrzeski zamek, budowany w latach 1303-1321, znany był przede wszystkim pod nazwą „Freideck”, a zamierzeniem jego fundatora, biskupa Hermana von Prizna, było wystawienie rezydencji biskupiej w spokojnym oraz zacisznym miejscu. Zgodnie z jego życzeniem zamek wzniesiono z dala od głównych szlaków komunikacyjnych, a jednocześnie mniej więcej w centralnym punkcie ziemi chełmińskiej, skąd biskupi mogli efektywniej zarządzać rozszanymi tu enklawami swoich posiadłości ziemskich. Nie odgrywał więc on jako obiekt militarny większej roli strategicznej, lecz przede wszystkim pełnił rolę administracyjną. Te cechy, jak również niewiele ponad trzechsetletnia egzystencja zamku sprawiły, że pozostawał on poza kręgiem zainteresowań staropolskich i obcych autorów piszących w XVI i XVII wieku.

Zdjęcie 1. Ruiny zamku biskupów chełmińskich

Źródło: UM Wąbrzeźno.

Park założono w latach 30-tych XX wieku. Wtedy to podjęto decyzję o zadrzewieniu oraz wytyczono ścieżki w układzie gwiazdowym. Dziś są to ciągi o nawierzchni naturalnej ograniczone, lecz nieregularnie, krawężnikami betonowymi. Przy ścieżkach znajdują się ławki betonowe, głównie w ciągu północnozachodnim. Tam też prowadzi główny ciąg komunikacyjny przez park z miasta w stronę amfiteatru. Na tym terenie znajdują się także elementy kilkudziesięcioletniej ścieżki zdrowia.

Zdjęcie 2. Park zlokalizowany na obszarze rewitalizowanym

Źródło: UM Wąbrzeźno.

Dla mieszkańców Wąbrzeźna jest to główne miejsce o znaczeniu rekreacyjno-wypoczynkowym. Jednakże obiekty znajdujące się na tym obszarze (budynki amfiteatru i wyposażenie małej architektury) są w bardzo złym stanie technicznym i wymagają natychmiastowej modernizacji. Potencjał przyrodniczy i historyczny tego terenu jest doskonałą bazą do tego, aby stworzyć tam miejsce do rekreacji, wypoczynku i życia kulturalnego. Możliwe to jest poprzez: budowę na tym terenie kolejnych elementów ścieżek pieszo-rowerowych, budowę boisk sportowych, parkingów, miejsc do odpoczynku na świeżym powietrzu, placów zabaw, wyposażenie terenu w monitoring, oświetlenie i elementy małej architektury. Należy podjąć działania w celu zapobiegania dalszej degradacji i dewastacji jednej z atrakcyjniejszej części Wąbrzeźna oraz ochrony przed zniszczeniem i degradacją zabytkowych ruin zamku.

Poziom infrastruktury technicznej na obszarze wyznaczonym jako obszar do rewitalizacji jest zróżnicowany. Jego zabudowa nie stanowi starej tkanki urbanistycznej, większa jej część powstała na przełomie lat 60/80-tych. Jest to obszar z przewagą zabudowy mieszkaniowej, typu „blokowisko” lub osiedle domów jednorodzinnych. Wyróżnikiem na tym terenie jest teren Podzamcza – obszar zielony, z ruinami zamku biskupów chełmińskich, malowniczo położony nad jeziorem, idealny do rekreacji, wypoczynku i turystyki.

W obszarze JSPM 7, wyznaczonej jako obszar rewitalizacji, w minionych latach prowadzone były inwestycje mające na celu poprawę infrastruktury technicznej, ochronę środowiska, a tym samym poprawę warunków życia mieszkańców. Najistotniejsze z nich to inwestycje w zakresie dróg i chodników (w ramach modernizacji dróg wojewódzkich przebudowa ul. Grudziądzkiej, w ramach projektu realizowanego przez powiat wąbrzeski remont ul. Żwirki i Wigury, remont odcinka ul. Spokojnej, drobne naprawy chodników). Na tym terenie w ramach wsparcia z funduszy norweskich odbyła się termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 3, filii przedszkola miejskiego, Klubu sportowego UNIA. Na terenie Szkoły Podstawowej nr 3 wybudowano boiska wielofunkcyjne. Termomodernizację

prowadziła również spółdzielnia mieszkaniowa w stosunku do budynków, których jest właścicielem.

Jeśli chodzi o analizę działań inwestycyjnych w JSPM 7 trzeba podkreślić i w sposób znaczący zwrócić na to uwagę, że wyżej wspomniany obszar Podzamcza o walorach turystycznych i przyrodniczych, to jednocześnie miejsce, gdzie widoczna jest potrzeba podjęcia natychmiastowych działań infrastrukturalnych. Od bardzo wielu lat nie były prowadzone tam inwestycje zmierzające do poprawy infrastruktury, nie było koncepcji właściwego zagospodarowania i wykorzystania terenu. Są miejsca, gdzie od lat nie były prowadzone żadne prace remontowe, żadne działania zmierzające do zagospodarowania terenu. Teren Podzamcza wymaga kompleksowego zagospodarowania, zwłaszcza plaża, tereny parków, amfiteatr, widownia. Widoczne są deficyty jeśli chodzi o oświetlenie terenu, monitoring, elementy małej architektury, miejsca do prowadzenia działań edukacyjnych, integracyjnych, rekreacyjno-sportowych, parkingów i chodników.

O ile inne miejsca wchodzące w skład obszaru rewitalizacji, głównie z uwagi na fakt własności lokali, ich przeznaczenia, czasu powstania, nie wymagają natychmiastowych działań infrastrukturalnych, tak teren Podzamcza takich działań wymaga niezwłocznie. W ostatnich dziesięcioleciach przede wszystkim z uwagi na nienajlepsze możliwości finansowe oraz brak spójnych, strategicznych rozwiązań co do tego terenu, nie podejmowano tam prawie żadnych działań naprawczych. Dopiero w kilku ostatnich latach podjęto niewielkie interwencje. Powstał nowy pomost na jeziorze, w ramach realizacji projektów z zakresu budowy ścieżek rowerowych, ich część zlokalizowana jest na Podzamczu. Poza tym teren jest praktycznie niezagospodarowany.

Drugie takie miejsce to obiekty Miejskiego Klubu Sportowego „UNIA” Wąbrzeźno. Istniejący obiekt od wielu lat nie był remontowany (poza drobnymi naprawami). Z uwagi na stan techniczny budynku, boisk i całej infrastruktury przyległej, klub nie może w pełni realizować swojej statutowej działalności. Panujące obecnie warunki w ograniczony sposób umożliwiają rozwój sportu masowego. Należy zwrócić również uwagę na fakt, że obiekt jest doskonałym miejscem do rozwoju gospodarczego, działań edukacyjnych, animacyjnych i kulturalnych, które będą mogły być realizowane dopiero po przeprowadzeniu kompleksowych działań modernizacyjnych.

Przez teren obszaru przebiegają drogi gminne. Stan dróg jest niezadowolający – poszczególne ulice wymagają modernizacji zarówno nawierzchni, jak i infrastruktury towarzyszącej – chodników, ścieżek rowerowych.

Tabela 9. Podsumowanie zjawisk charakteryzujących obszar do rewitalizacji

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Pozytywne (potencjały)
Społeczne	<ul style="list-style-type: none"> • Starzejące się społeczeństwo – wysoki wskaźnik osób w wieku poprodukcyjnym • Wysoki wskaźnik osób bezrobotnych • Niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> • Walory przyrodniczo – krajobrazowe • Dogodna lokalizacja w centrum miasta z łatwym dostępem dla wszystkich mieszkańców • Wysoki poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej • Aktywny sektor NGO
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	<ul style="list-style-type: none"> • Zły stan infrastruktury drogowej • Zły stan techniczny budynków rekreacyjno-sportowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój turystyki w oparciu o Jezioro Zamkowe i ruiny zamku • Korzystniejszy niż w Gminie poziom przedsiębiorczości wśród osób fizycznych • Brak wyraźnych zagrożeń środowiskowych • Dobry dostęp do infrastruktury sieciowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy, spotkań z mieszkańcami i badania ankietowego.

Rozdział 6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja obszaru to opis oczekiwanego w przyszłości stanu tego obszaru. Wizja ma na celu zobrazowanie stanu docelowego, informowanie o aspiracjach osób/podmiotów formułujących wizję oraz jednoczenie wokół idei.

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji zawiera:

- wyobrażenie, jak powinien wyglądać obszar rewitalizacji w roku 2023;
- wskazanie podmiotów (ludzie, instytucje, organizacje) występujących w tym wyobrażeniu;
- opis relacji zachodzących pomiędzy tymi podmiotami;
- cechy tych podmiotów;
- uszczegółowienie procesów.

Dotychczasowa część Programu Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno poświęcona była w głównej mierze zdiagnozowaniu problemów i zjawisk kryzysowych. We wcześniejszych rozdziałach wskazano, że w obszarze rewitalizacji występują, bardziej niż na innych obszarach Wąbrzeźna, takie zjawiska kryzysowe jak: zjawisko starzejącego się społeczeństwa, problemy rynku pracy, mała aktywność gospodarcza. W bardzo syntetyczny sposób problem występujący na obszarze rewitalizacji określić można jako niska jakość kapitału ludzkiego, ubożenie społeczeństwa, zagrożenie wykluczeniem społecznym w szczególności z uwagi na trudności w zaspokojeniu potrzeb i ograniczenia związane z wiekiem.

Po analizie sfery funkcjonalno-przestrzennej i technicznej jednoznacznie stwierdzić można, że na obszarze rewitalizacji są tereny z niewykorzystanym potencjałem przyrodniczym i krajobrazowym, które wykorzystać należy w celu rozwoju gospodarczego w szczególności turystyki.

Na potrzeby wypracowania spójnej wizji obszaru rewitalizacji przeprowadzono konsultacje z mieszkańcami Wąbrzeźna. Na podstawie Zarządzenia Nr OA.0050.82.2016 Burmistrza Wąbrzeźna z 17 sierpnia 2016 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami w dniach od 18 do 26 sierpnia 2016 r. przeprowadzono konsultacje wyznaczonego obszaru rewitalizacji, podczas których mieszkańcy mogli podać swoją wizję obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. Ponadto na spotkaniu 28 września 2016 r. na temat Programu Rewitalizacji mieszkańcy mogli pisemnie przedstawić własną wizję tego obszaru. Przeprowadzone konsultacje pokazały, że najbardziej oczekiwanymi efektami procesu rewitalizacji według mieszkańców są:

- Poprawa estetyki przestrzeni publicznej, zagospodarowanie terenu Podzamcza,
- Stworzenie miejsc integracji i aktywizacji społecznej lokalnej społeczności,
- Działania mające na celu zwiększenie aktywności społeczności lokalnej,
- Wsparcie i poszerzenie oferty skierowanej do osób starszych,
- Organizacja imprez okolicznościowych dla mieszkańców gminy,
- Wsparcie przedsiębiorców,
- Modernizacja i doposażenie domu kultury,
- Remont i modernizacja kamienic i budynków wielorodzinnych,

- Stworzenie obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej – boisk sportowych, siłowni zewnętrznych, placów zabaw dla dzieci, parku rozrywki,
- Budowa ścieżek pieszo-rowerowych,
- Wprowadzenie obiektów handlowo-usługowych, gastronomii,
- Pozyskanie nowych przedsiębiorców w celu zwiększenia ilości miejsc pracy,
- Zmniejszenie podatków,
- Utworzenie spółdzielni socjalnych.

Mieszkańcy podczas badań ankietowych wyraźnie wskazali, że największymi problemami są:

- *W sferze społecznej:*
  - Bezrobocie,
  - Ubóstwo,
  - Przestępczość,
  - Starzejące się społeczeństwo,
  - Niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym,
  - Niska aktywność mieszkańców.
- *W sferze gospodarczej:*
  - Słabe wsparcia dla przedsiębiorców,
  - Niski poziom wykształcenia mieszkańców, niskie kwalifikacje zawodowe,
  - Słaby dostęp do obiektów usługowych i handlowych lub ich niska jakość.
- *W sferze przestrzenno-technicznej:*
  - Niewystarczający dostęp do zagospodarowanych terenów zieleni,
  - Niedostateczna ilość ścieżek pieszo-rowerowych.
- *W sferze środowiskowej:*
  - Niska świadomość ekologiczna wśród mieszkańców,
  - Zanieczyszczenie powietrza przez ruch samochodowy oraz tradycyjne piece grzewcze.

Na podstawie zebranego i przeanalizowanego materiału zobrazowano poniższą wizję.

W ROKU 2023 OBSZAR REWITALIZACJI, A W SZCZEGÓLNOŚCI TEREN PODZAMCZA BĘDZIE:

OBSZAREM ZAPEWNIAJĄCYM ATRAKCYJNE WARUNKI DO ŻYCIA, AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ ORAZ INTEGRACJI MIESZKAŃCÓW

OBSZAREM STWARZAJĄCYM KORZYSTNE WARUNKI DO PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ ISTNIEJĄCYM I NOWOPOWSTAŁYM PODMIOTOM GOSPODARCZYM

OBSZAREM CHARAKTERYZUJĄCYM SIĘ WYSOKĄ JAKOŚCIĄ STRUKTURY PRZESTRZENNEJ WYKORZYSTUJĄCYM POTENCJAŁ PRZYRODNICZY I KRAJOBRAZOWY PODZAMCZA

OBSZAREM ROZWOJU TURYSTYCZNEGO WĄBRZEŻNA

OBSZAREM UMOŻLIWIAJĄCYM WŁĄCZENIE SPOŁECZNE OSÓB W WIEKU 60+

Zrealizowanie tak sformułowanej wizji rozwiąże wcześniej zdiagnozowane i opisane problemy. Docelowo zakłada się, że w ramach rewitalizacji podjęte zostaną przez różnych interesariuszy działania społeczne zmierzające do aktywizacji społeczno-zawodowej (szkolenia, staże), działania służące zapewnieniu lepszej jakości lub nowe usługi opiekuńcze (usługi asystenckie, kluby samopomocy), nowe formy edukacji najmłodszych. Niezbędne jest aktywne włączenie tzw. trzeciego sektora, który zrealizuje działania kulturalne i integracyjne na rzecz mieszkańców. Bazą do wyżej wymienionych działań będzie modernizacja Podzamcza, dzięki której poprawi się stan infrastruktury technicznej i przestrzennej, powstaną miejsca (z uwzględnieniem szczególnych potrzeb osób niepełnosprawnych i 60+) umożliwiające zachowanie i wzmocnienie roli funkcjonalnej i przyrodniczej terenu przy jednoczesnym stworzeniu miejsca do rozwoju gospodarczego i turystycznego Podzamcza.

Rozdział 7. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Określone w niniejszym programie rewitalizacji cele rewitalizacji odpowiadają na problemy zidentyfikowane na etapie diagnozy – są osadzone w sferze społecznej oraz gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Poniżej sformułowane cele są pochodną wizji określającej stan końcowy procesu rewitalizacji w roku 2023 i są ukierunkowane na osiągnięcie efektów procesów rewitalizacji w województwie kujawsko-pomorskim.

Każdy cel został opisany przy pomocy skwantyfikowanych wskaźników z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi. Do każdego z celów rewitalizacji przypisano konkretne kierunki działań oraz przedsięwzięcia. Stanowią one zestawienie najważniejszych grup działań pozwalających na osiągnięcie założonych celów.

CELE REWITALIZACJI

KIERUNKI DZIAŁAŃ

PRZEDSIĘWZIĘCIA

CEL 1. AKTYWIZACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA I INTEGRACJA MIESZKAŃCÓW OBSZARU

Kierunki działań:

- Kierunek działania 1.1. - Integracja i aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem, w tym bezrobotnych

PRZEDSIĘWZIĘCIE 1.1. - Rozwój form działalności społecznej (środowiskowej, zdrowotnej, opiekuńczej) skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem, w tym osób bezrobotnych

- Kierunek działania 1.2. - Rozwój działalności kulturalnej, artystycznej, sportowej, rekreacyjnej i edukacyjnej, w tym poprzez organizację cyklicznych wydarzeń

PRZEDSIĘWZIĘCIE 1.2. - Rozwój działalności kulturalnej, artystycznej, sportowej, rekreacyjnej i edukacyjnej

CEL 2. DOSTOSOWANIE PRZESTRZENI PUBLICZNEJ I INFRASTRUKTURY DO POTRZEB SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH

Kierunki działań:

- Kierunek działania 2.1. - Rewitalizacja terenu Podzamcza

PRZEDSIĘWZIĘCIE 2.1. - Utworzenie miejsc służących integracji i wzmocnieniu spójności społecznej

- Kierunek działania 2.2. - Poprawa bezpieczeństwa na obszarze rewitalizowanym

PRZEDSIĘWZIĘCIE 2.2. - Działania na rzecz zwiększenia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz odwiedzających obszar rewitalizowany

Tabela 10. Wskaźniki dla celów rewitalizacji

Nazwa wskaźnika	Rok bazowy	Rok docelowy
Cel 1. AKTYWIZACJA SPOŁECZNA I INTEGRACJA MIESZKAŃCÓW OBSZARU		
Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu	0	4
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	0	20
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	0	81
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	0	63
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	0	18
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	0	90
Liczba osób z niepełnosprawnością objętych wsparciem w programie	0	18
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	0	20
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	0	13
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 3 miesiące po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	0	5
Liczba osób zagrożonych	0	22

ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie		
Liczba osób z niepełnosprawnością objętych wsparciem w programie	0	22
Liczba osób biorących udział w projekcie(tj. zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym jak również osób wspierających projekt: wolontariuszy, itp.)	0	40
Liczba osób objętych wsparciem w programie(tj. zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym jak również osób wspierających projekt: wolontariuszy, itp.)	0	44
Liczba osób z niepełnosprawnością objętych wsparciem w programie	0	8
Liczba zrealizowanych imprez	0	2
Szacunkowa liczba uczestników imprezy	0	800
CEL 2. DOSTOSOWANIE PRZESTRZENI PUBLICZNEJ I INFRASTRUKTURY DO POTRZEB SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH		
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	0	44,04 ha
Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne	0	o 550 osób/rok

Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział 8. Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią działania, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i nie zostaną rozwiązane zdiagnozowane problemy.

Tabela 11. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu ⁵	Opis projektu					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
JSPM 7	Cel rewitalizacji 1: AKTYWIZACJA SPOŁECZNA I INTEGRACJA MIESZKAŃCÓW OBSZARU								
	Kierunek działania 1.1. Integracja i aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem, w tym bezrobotnych								

⁵ S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T - techniczny

	Rozwój form działalności społecznej (środowiskowej, zdrowotnej, opiekuńczej) skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem, w tym osób bezrobotnych	Usługi na rzecz osób niesamodzielných w Wąbrzeźnie	S	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	<p>Projekt dotyczy wsparcia osób niesamodzielných – poprzez świadczenie usług przez asystentów. Ich zadaniem będzie również udzielanie wsparcia i pomocy opiekunom faktycznym w związku z pełnieniem opieki nad osobami niesamodzielnymi. Usługa opiekuńcza w postaci usług asystenckich skierowana zostanie do osób/rodzin, które są niesamodzielnymi lub sprawują opiekę nad osobą niesamodzielną.</p> <p>Ponadto w ramach projektu, jako działania wspierające planuje się działania na rzecz opiekunów faktycznych zwiększające ich umiejętności w zakresie opieki nad osobami niesamodzielnymi. W ramach projektu sfinansowane i przeprowadzone zostaną szkolenia i zajęcia praktyczne zwiększające umiejętności opiekunów faktycznych w opiece nad osobami niesamodzielnymi, poradnictwo psychologiczne w zakresie radzenia sobie w trudnych sytuacjach w związku ze sprawowaniem opieki nad osobami niesamodzielnymi oraz poradnictwo w zakresie uzyskiwania pomocy w poruszaniu się po różnych systemach wsparcia.</p>	Miasto Wąbrzeźno	250 000,00	<p>1. Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu – 4 – liczba asystentów osobistych</p> <p>2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie - 20 osób – osoby niesamodzielnymi</p>	Listy obecności, ankiety osób wspartych
--	---	--	---	-----------------------------------	--	------------------	------------	--	---

	<p>Rozwój form działalności społecznej (środowiskowej, zdrowotnej, opiekuńczej) skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem, w tym osób bezrobotnych</p>	<p>Integracja i aktywizacja społeczna, zawodowa i edukacyjna osób i rodzin zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem społecznym w celu aktywnego włączenia społecznego i powrotu na rynek pracy z wykorzystaniem <i>Programu Aktywności Lokalnej</i></p>	<p>S</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej</p>	<p>Projekt obejmuje aktywizację społeczno-zawodową osób, rodzin i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, W ramach projektu przewidziane są szkolenia, warsztaty, spotkania integracyjne, staże zawodowe - w odpowiedzi na zgłaszane potrzeby potencjalnych uczestników projektu (m.in. kurs: wózki widłowe, koparko-ładowarki, prawo jazdy, opiekunka środowiskowa z językiem niemieckim, BHP oraz warsztaty z psychologiem i doradcą zawodowym).</p>	<p>Miasto Wąbrzeźno</p>	<p>1 080 000,00</p>	<p>1.Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – 82 osób 41 osób rocznie)</p> <p>2.Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 60 osób (30 osób rocznie)</p> <p>3.Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 30 osób (15 osób rocznie)</p> <p>4. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</p>	<p>Listy obecności, ankiety osób wspartych</p>
--	--	---	----------	--	--	-------------------------	---------------------	---	--

Rozwój działalności kulturalnej, artystycznej, sportowej, rekreacyjnej i edukacyjnej	Dni Wąbrzeźna	S	Gmina Miasto Wąbrzeźno	Organizacja imprezy plenerowej (bezpłatnej), która umożliwi wszystkim mieszkańcom miasta (bez względu na poziom życia, wykształcenie itp.) udział w wydarzeniu kulturalnym.	JSPM 7	320 000,00 (80 000,00 rocznie)	1.Liczba zrealizowanych imprez- 2 dni 2.Szacunkowa liczba uczestników imprezy- około 800 osób/dzień	Sprawozdanie z wykonania zadania publicznego
Rozwój działalności kulturalnej, artystycznej, sportowej, rekreacyjnej i edukacyjnej	Projekt/ konkurs zamień odpady na klasowe wypad	S	Gmina Miasto Wąbrzeźno	Zadanie polega na selektywnej zbiórce zużytych odpadów elektrycznych i elektronicznych. Realizacja zadania przyczyni się do kształtowania właściwej postawy sprzyjającej trosce o środowisko, a w szczególności nawyku segregacji ze strumienia odpadów komunalnych odpadów elektrycznych i elektronicznych.	Miasto Wąbrzeźno	20 000,00 (5 000,00 rocznie)	1.Liczba uczniów biorących udział w konkursie- około 500 osób/rok	Oświadczenie dyrektora szkoły o liczbie uczniów biorących udział w konkursie
Rozwój działalności kulturalnej, artystycznej, sportowej, rekreacyjnej i edukacyjnej	Działalność sportowa Miejskiego Klubu Sportowego Unia Wąbrzeźno	S	Organizacje pozarządowe	Zwiększenie aktywności fizycznej mieszkańców, poprawa zdrowia i kondycji fizycznej mieszkańców Wąbrzeźna	JSPM 7	425 000,00	1.Liczba osób korzystających z form aktywności- 180	Sprawozdanie z wykonania zadania publicznego
Rozwój działalności kulturalnej, artystycznej, sportowej, rekreacyjnej i edukacyjnej	Dzień Aktywności Lokalnej	S	Gmina Miasto Wąbrzeźno/ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąbrzeźnie	W ramach realizacji projektu zorganizowany zostanie Dzień Aktywności Lokalnej. Wszystkie zaplanowane działania w ramach Dnia Aktywności Lokalnej będą prowadzone na obszarze rewitalizacji.	JSPM 7	45 000,00	1.Liczba imprez – 1/rok <u>Terminy z wniosku:</u> (01.08.2017-30.09.2017) i (01.06.2018-30.06.2018) 2.Liczba uczestników – 200 osób/rok	Lista obecności

	Cel rewitalizacji 2. DOSTOSOWANIE PRZESTRZENI PUBLICZNEJ I INFRASTRUKTURY DO POTRZEB SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH
	Kierunek działania 2.1. Rewitalizacja społeczno-infrastrukturalna terenu Podzamcza

	<p>Utworzenie miejsc służących integracji i wzmocnieniu spójności społecznej</p>	<p>Rewitalizacja zdegradowanych części miasta Wąbrzeźno</p>	<p>P-F, T</p>	<p>Gmina Miasto Wąbrzeźno</p>	<p>Projekt dotyczy kompleksowego zagospodarowania terenu Podzamcza, które stanie się miejscem funkcjonalnym, służącym aktywizacji i integracji mieszkańców, także mieszkańców z niepełnosprawnościami, niezależnie od wieku i zamożności. Dzięki realizacji przedsięwzięcia nastąpi reintegracja społeczności lokalnej na poziomie miejskim oraz na poziomie mniejszych grup.</p> <p>Mieszkańcy obszaru staną się świadomymi uczestnikami życia społecznego biorącymi czynny udział w kształtowaniu swojego miasta. Dzięki przeprowadzonym szkoleniom, warsztatom, spotkaniom oraz konsultacjom wzrośnie świadomość mieszkańców w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> -funkcjonowania w społeczeństwie, -powrotu na rynek pracy, -kreatywnego i efektywnego korzystania z lokalnych zasobów. <p><u>Projekt obejmie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -dostosowanie terenu do potrzeb i wymagań osób niepełnosprawnych, -zagospodarowanie terenu dla spotkań integracyjnych, -przystosowanie pomieszczeń w amfiteatrze do przeprowadzania szkoleń, warsztatów m.in. spotkania z doradcą zawodowym, psychologiem, (powstanie centrum integracji i aktywizacji dla mieszkańców), -dostosowanie terenu do przeprowadzenia praktycznej części szkoleń w zakresie: szkolenia dla pracowników wykonujących usługi konserwatorsko-remontowe oraz w zakresie utrzymania zieleni a także sprzątnia, 	<p>JSPM 7</p>	<p>4 000 000,00</p>	<p>1.Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 44,04 ha</p>	<p>Protokół odbioru robót budowlanych</p>
--	---	---	---------------	-------------------------------	--	---------------	---------------------	--	---

	Działania na rzecz zwiększenia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz odwiedzających obszar rewitalizowany	Bezpieczne Wąbrzeźno – na drogach	S	Gmina Miasto Wąbrzeźno	W ramach projektu planuje się przeprowadzenie inwentaryzacji oznakowania drogowego poziomego i pionowego. Kampania informacyjno-edukacyjna pt.: Bezpieczeństwo w ruchu drogowym. Podczas festynu przy udziale Policji i Straży Miejskiej przeprowadzona zostanie prelekcja nt. bezpiecznego uczestniczenia w ruchu drogowym. Omówione zostaną najczęściej popełniane błędy przez pieszych, rowerzystów, kierujących pojazdami i innych uczestników ruchu. Aby zachęcić najmłodszych do aktywnego udziału w pikniku oraz utrwalenia omawianych zagadnień przeprowadzone zostaną krótkie konkursy z nagrodami dotyczące bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Planuje się także przeprowadzenie testu z zakresu Prawa Ruchu Drogowego sprawdzającego poziom wiedzy z tego zakresu wśród młodzieży.	Miasto Wąbrzeźno	100 000,00	<p>1.Liczba wydarzeń o charakterze edukacyjno-informacyjnym- 22</p> <p>2.Liczba osób biorących udział w wydarzeniach -1200</p> <p>3. Liczba zakupionych kamer monitoringu - 3</p>	Listy obecności, ankiety, sprawozdania, faktury
--	--	-----------------------------------	---	------------------------------	---	---------------------	------------	--	---

Tabela 12. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	L.p.	Typ przedsięwzięcia	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne
1	2	3	4
JSPM 7	Cel rewitalizacji 2. DOSTOSOWANIE PRZESTRZENI PUBLICZNEJ I INFRASTRUKTURY DO POTRZEB SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH		
	Kierunek działania 2.1. Rewitalizacja społeczno-infrastrukturalna		
	1	I, T	Modernizacja oświetlenia ulicznego
	2	I, T	Poprawa stanu dróg i chodników w latach 2017-2019
	3	I, T	Kompleksowe rozwiązanie i przebudowa sieci kanalizacji dla odbioru ścieków opadowych
	4	G	Projekty służące realizacji strategii kreacji i promocji marki „Wąbrzeźno – Przyjazne wody”
	5	P-F, T	Przebudowa obiektów sportowych MKS UNIA Wąbrzeźno oraz budowa zespołu boisk przy ul. Spokojnej w Wąbrzeźnie
	6	I, T	Remont kamienicy zabytkowej – ul. 1 Maja 38
	7	S	Specjalistyczne porady psychologiczne - WCPTiS
	8	S	Adaptacja budynku przy ul. Królowej Jadwigi 7 na utworzenie i prowadzenie Rodzinnego Domu Dziecka, mieszkania chronionego i Ośrodka Interwencji Kryzysowej wraz z utworzeniem schronienia i prowadzenia specjalistycznego poradnictwa - PCPR
	9	I, T	Ścieżki pieszo-rowerowe – alternatywa dla komunikacji samochodowej
10	T	Zakup sprzętu medycznego w POZ	
11	T	Termomodernizacja i modernizacja gminnego zasobu mieszkaniowego	

Rozdział 9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

Podczas programowania procesu rewitalizacji nadrzędną zasadą jaką kierowano się przy wyborze projektów rewitalizacyjnych było zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach, przede wszystkim przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania.

Wymogiem koniecznym dla wspierania przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności:

- Przestrzennej – powiązania pomiędzy przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi realizowanymi zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i znajdującymi się poza nim, ale oddziałującymi na obszar rewitalizacji.
- Problemowej – konieczność realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że PR będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, technicznym, środowiskowym).
- Proceduralno-instytucjonalnej – konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur.
- Źródeł finansowania – konieczność uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS, FS, środków własnych i innych.

Zastosowano również tzw. formułę projektów zintegrowanych, zgodnie z którą projekt inwestycyjny jest tylko narzędziem pomocniczym (wspierającym) względem konkretnej interwencji zrealizowanej lub planowanej do zrealizowania ze środków EFS, która w tym wypadku pełni rolę wiodącą i wyznacza kierunki działania.

Rysunek 1. Zintegrowane projekty rewitalizacyjne

Źródło: Opracowanie własne.

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Mechanizmy w zakresie zapewnienia komplementarności przestrzennej zostały uwzględnione zarówno na etapie wyznaczania obszaru rewitalizacji, jak i na etapie oceny zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Na etapie wyznaczania obszaru rewitalizacji postanowiono ukierunkować działania rewitalizacyjne tylko na jeden obszar, charakteryzujący się największym natężeniem negatywnych zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej i jednocześnie odgrywających kluczową rolę dla rozwoju miasta. Realizacja działań na jednym obszarze umożliwi maksymalną koncentrację przestrzenną rewitalizacji. Zasada

komplementarności przestrzennej została również wzięta pod uwagę na etapie oceny zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, bowiem priorytetowo potraktowano przedsięwzięcia uzupełniające się wzajemnie, które skierowane są na osiągnięcie takiego samego celu i realizowane są w niewielkiej odległości od siebie lub w tym samym miejscu.

Projekty rewitalizacyjne będą realizowane na obszarze rewitalizacji, natomiast zasięg ich oddziaływania będzie dużo większy niż wyznaczony obszar rewitalizacji, gdyż z efektów rewitalizacji przestrzennej (ze zmodernizowanej infrastruktury) będą korzystać nie tylko mieszkańcy danego obszaru, ale również mieszkańcy innych obszarów, przedsiębiorcy i turyści. Dzięki tak dużemu promieniowaniu zaplanowanych projektów pewne jest, że program rewitalizacji będzie efektywnie oddziaływał na całą Gminę. Projekty te będą mieć pozytywny wpływ na obszar i mieszkańców Gminy, przyczynią się do zwiększenia integracji i aktywizacji społeczności lokalnej.

Prowadzone działania nie spowodują przenoszenia problemów z obszarów rewitalizacji na inne obszary. Nie będą również prowadzić do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji projektów/ przedsięwzięć, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym). Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnie stosowanych, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru. W tym celu potencjalni projektodawcy na etapie zgłaszania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostali zobowiązani do wskazania, w jaki sposób przedsięwzięcie przyczyni się do ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych, np. bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym itp. Ponadto, na etapie oceny przedsięwzięć preferencje przyznano tym projektom infrastrukturalnym, które łączyły w sobie elementy inwestycyjne z elementami społecznymi. Zgłoszone przedsięwzięcia rewitalizacyjne charakteryzują się komplementarnością problemową, ponieważ mimo iż większość z nich ma charakter przede wszystkim infrastrukturalny, to jednak każdy z nich zawiera w sobie istotny element społeczny, a zatem stanowią one połączenie działań ze sfery technicznej z działaniami społecznymi, co zostało wykazane w charakterystyce przedsięwzięć.

Projekty ujęte w programie dopełniają się problemowo. Prowadzona rewitalizacja ma charakter kompleksowy a nie fragmentaryczny, a realizowane projekty doprowadzą

wskazany obszar do pożądanego stanu, o którym mowa w rozdziale 7. Cele rewitalizacji i kierunki działań. Podczas planowania i wdrażania działań rozwojowych w mieście, władze będą brały pod uwagę zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić lepszą koordynację tematyczną i organizacyjną działań administracji. Należy wskazać, że program rewitalizacji wykazuje zgodność z dokumentami strategicznymi m. in. na poziomie lokalnym, tak więc już na poziomie programowania rewitalizacji została zapewniona komplementarność problemowa.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym zakresie należy podkreślić szczególną rolę wszystkich interesariuszy rewitalizacji na etapie wdrażania programu rewitalizacji. Procedury wdrażania programu rewitalizacji wymagają współdziałania Urzędu Miasta w Wąbrzeźnie ze wszystkimi podmiotami, których propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostały ujęte w programie, w celu monitorowania stopnia jego realizacji. W tym celu podmioty te będą zobligowane do regularnego raportowania stanu realizacji zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Przedstawiony w rozdziale 12. *System zarządzania realizacją programu rewitalizacji* został zaprojektowany w taki sposób, aby zapewnić efektywne współdziałanie różnych instytucji na jego rzecz (samorządu gminnego i jego jednostek organizacyjnych oraz pomocniczych, organizacji pozarządowych, sektora przedsiębiorców i mieszkańców) oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. System zarządzania programem rewitalizacji został osadzony w systemie działania i zarządzania Gminy Miasto Wąbrzeźno, w związku z czym zapewniona jest komplementarność proceduralna i instytucjonalna.

Komplementarność źródeł finansowania

Projekty rewitalizacyjne zawarte w niniejszym programie będą finansowane w oparciu o uzupełniające się środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Funduszy Spójności (FS) oraz środków własnych Gminy Miasto Wąbrzeźno. W związku z powyższym w ramach listy planowanych głównych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych, program rewitalizacji zawiera zarówno przedsięwzięcia inwestycyjne, programy społeczno-aktywizacyjne i społeczno-gospodarcze, oraz istotne przedsięwzięcia dotyczące organizacji estetyczno-funkcjonalnej przestrzeni. Zapewnia tym samym koncentrację celów, ich wzajemne powiązanie i synergii. Mowa tu o projekcie społecznym pt.: *Aktywizacja i włączenie społeczne osób niepełnosprawnych zagrożonych wykluczeniem społecznym ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkałych na terenach zdegradowanych* oraz infrastrukturalnym pt.: *Rewitalizacja zdegradowanych*

części miasta Wąbrzeźno. W ramach projektu przewidziane jest uruchomienie przez MOPS Programu Aktywizacji i Integracji, którym objęci zostaną w szczególności mieszkańcy obszaru rewitalizacji (50% uczestników projektu, z czego wskazane jest aby połowa były to osoby w wieku 50+ z uwagi na zaobserwowane zjawisko starzejącego się społeczeństwa). Program w głównej mierze realizowany będzie z wykorzystaniem infrastruktury zmodernizowanej i rozbudowanej w wyniku działań rewitalizacyjnych. W projekcie planuje się przede wszystkim działania mające na celu podniesienie aktywności zawodowej mieszkańców miasta poprzez szkolenia, warsztaty, staże zawodowe, kontrakty socjalne, zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych, ale również aktywizację społeczną. Projekt z uwagi na jego ścisłe powiązanie z infrastrukturalnym projektem rewitalizacyjnym przewiduje szkolenia, dzięki którym możliwa będzie realizacja celów rewitalizacji, w tym osiągnięcie rezultatów infrastrukturalnego projektu rewitalizacyjnego, jak również innych projektów współfinansowanych w ramach środków z RPO WKP z EFRR, jak np. Przebudowa i rozbudowa amfiteatru, czy projektu społecznego w zakresie utworzenia klubów samopomocy.

Jednocześnie należy podkreślić, że ujęte w niniejszym programie rewitalizacji przedsięwzięcia zakładają nie tylko zewnętrzne źródła finansowania typu EFRR, EFS, ale również zaangażowanie środków prywatnych (w przypadku organizacji wydarzeń integracyjno-kulturalnym, artystycznych, edukacyjnych, jak również realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych). Stąd też należy uznać, iż niniejszy program rewitalizacji spełnia wymóg komplementarności źródeł finansowania.

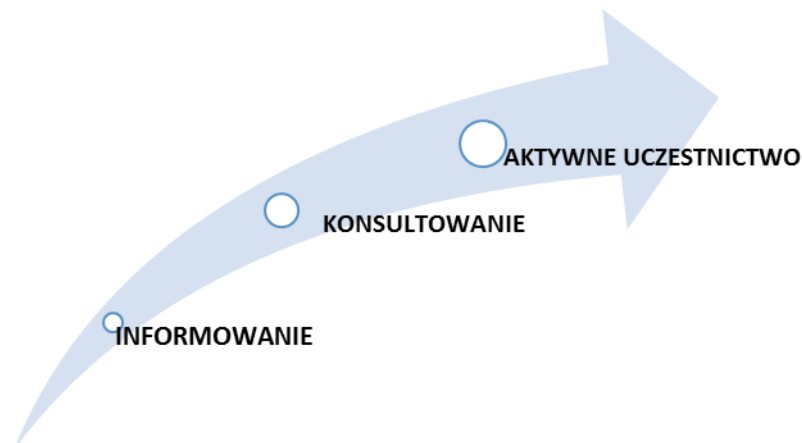
Rozdział 10. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.

Zapewnienie szerokiego grona uczestników procesu rewitalizacji, biorących udział w dyskusji, a następnie kształtowaniu otaczającej ich przestrzeni ma umożliwić merytoryczną debatę i praktyczną realizację idei społecznego uczestnictwa w procesie rozwoju lokalnego, a także budowanie zaufania pomiędzy władzą publiczną a partnerami społeczno-gospodarczymi na danym obszarze. Takie podejście ma umożliwić komunikowanie władzom lokalnym potrzeb społeczności i wywieranie społecznego nacisku, w celu ukierunkowania wsparcia na rzeczywiste problemy. Jednocześnie jedynie dzięki zaangażowaniu środowiska lokalnego w przygotowanie, a następnie wdrażanie procesu rewitalizacji możliwe jest osiągnięcie założonych celów.

Niniejszy program rewitalizacji został wypracowany przez samorząd gminny we współpracy z podmiotami, które uczestniczyły w spotkaniach organizowanych przez Urząd Miasta na etapie przygotowania i opracowania programu, odpowiedziały na zaproszenie do zgłaszania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Projekt dokumentu został poddany dyskusji w ramach procesu konsultacji społecznych. Prace nad przygotowaniem programu, jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte były i będą na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszaru rewitalizacji, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Zaplanowane mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji uwzględniają wszystkie trzy poziomy zaangażowania obywateli w sprawy publiczne, tj.: informowanie, czyli przekazywanie informacji, konsultowanie, czyli przekazywanie informacji wraz uzyskaniem informacji zwrotnej oraz aktywne uczestnictwo – pełną partycypację interesariuszy, opartą na współpracy.

Rysunek 2. Schemat partycypacji

Źródło: Opracowanie własne.

Podmioty zaliczane do interesariuszy rewitalizacji:

- Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze,
- Mieszkańcy gminy inni niż mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
- Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność gospodarczą na terenie gminy,
- Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność społeczną na terenie gminy, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- Jednostka samorządu terytorialnego i jej jednostki organizacyjne,
- Organy władzy publicznej,
- Podmioty i osoby odwiedzające miasto w związku ze wzrostem jego atrakcyjności turystycznej.

W momencie przystąpienia Gminy Miasto Wąbrzeźno do opracowywania Programu Rewitalizacji Zarządzeniem Nr 0050.50.2016 Burmistrza Wąbrzeźna z dnia 24 maja 2016 r. powołany został *Zespół ds. Rewitalizacji*. Do zadań zespołu należy przygotowanie, monitoring i aktualizacja Programu Rewitalizacji. Zespół pełni funkcję forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Burmistrza Wąbrzeźna.

Prace nad przygotowaniem programu opierały się na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością zamieszkującą obszar rewitalizacji, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi oraz innymi użytkownikami obszaru. Konsultacje społeczne były nieodłącznym elementem procesu wyznaczania obszaru rewitalizacji oraz przygotowania programu rewitalizacji. Stosowano następujące formy konsultacji: zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej, spotkania, debaty, zbieranie uwag ustnych, ankiety.

Opis procesu przygotowania programu rewitalizacji

Warunkiem skutecznej partycypacji społecznej w przypadku opracowywania programów gospodarczych i innych dokumentów, do których należy program rewitalizacji (zgodnie z art. 18. ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym – tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 446) jest włączanie interesariuszy nie tylko poprzez umożliwienie im zgłaszania uwag do już gotowego projektu dokumentu, ale również ich uczestnictwo w samym procesie jego tworzenia, w tym przede wszystkim w procesie identyfikacji podstawowych problemów, jak również pożądanych kierunków działania.

Tabela 13. Formy konsultacji społecznych *na etapie diagnozowania*

<p>Konsultacje społeczne w sprawie zebrania opinii i propozycji dotyczących rewitalizacji</p>	<p><i>W lutym 2016 r.</i> przeprowadzono badanie ankietowe wśród mieszkańców w celu poznania opinii mieszkańców na temat aktualnych problemów, czynników i zjawisk kryzysowych występujących na obszarach zdegradowanych oraz potrzeb i oczekiwanych działań w zakresie rewitalizacji, mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze.</p> <p><i>W sierpniu 2016 r.</i> przeprowadzono badanie ankietowe, które dotyczyło poznania opinii na temat wyznaczonego obszaru rewitalizacji.</p> <p>Konsultacje były skierowane do ogółu mieszkańców Wąbrzeźna, w tym do mieszkańców obszaru, którego dotyczyły konsultacje (weryfikacja miejsca zamieszkania na podstawie metryczki w ankiecie).</p> <p>Zastosowano następujące formy przeprowadzenia konsultacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Zgłaszanie uwag w formie elektronicznej poprzez nadsyłanie uwag na adres: rewitalizacja@wabrzezno.com, · Zgłaszanie uwag w formie papierowej poprzez wypełnienie ankiety dostępnej w budynku Urzędu Miasta, · Zgłaszanie uwag w formie papierowej poprzez wypełnienie ankiety i przekazanie jej podczas spotkań z mieszkańcami miasta Wąbrzeźna oraz środowiskami branżowymi, · Spotkania z mieszkańcami. <p>Ankiety były dostępne na stronie www.wabrzezno.com oraz w siedzibie Urzędu Miasta. Wypełnione ankiety można było przekazać e-mailem, przesać pocztą tradycyjną lub dostarczyć do Urzędu Miasta Wąbrzeźno. Wzory ankiet stanowią załączniki do Programu Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno</p>
--	--

<p>Spotkania</p>	<p>Dnia 2 marca 2016 r. odbyło się spotkanie dotyczące nowego okresu programowania RPO WK-P na lata 2014-2020, a tematem wiodącym była rewitalizacja miast. Celem spotkania było przybliżenie założeń obecnej polityki regionalnej w zakresie rewitalizacji, warunków i możliwości pozyskania dofinansowania na działania rewitalizacyjne.</p> <p>Dnia 2 czerwca 2016 r. odbyło się spotkanie z mieszkańcami oraz Zespołem ds. Rewitalizacji. W celu ułatwienia zrozumienia prezentowanych treści i odniesienie się do nich, na spotkaniach wykorzystano wizualizację w postaci prezentacji graficznej. Przebieg spotkań wyglądał następująco:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powitanie uczestników spotkania, 2. Etapy prac nad Programem Rewitalizacji, 3. Podstawowe pojęcia związane z rewitalizacją, 4. Zasięg obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na mapie, 5. Diagnoza obszaru rewitalizacji: <ul style="list-style-type: none"> - kryzysowe zjawiska w sferze społecznej, - kryzysowe zjawiska w pozostałych sferach, - potencjały obszaru, - problemy obszaru, 6. Dyskusja na temat plusów i minusów danego obszaru, wizji jego rozwoju, celów rozwojowych i przedsięwzięć, 7. Zaproszenie do uczestnictwa w trwających konsultacjach. <p>Dnia 20 września 2016 r. odbyło się spotkanie konsultacyjne z udziałem Burmistrza, eksperta ds. rewitalizacji oraz pracowników urzędu.</p> <p>W dniu 28 września 2016 r. odbyło się spotkanie o charakterze warsztatowym z mieszkańcami miasta oraz przedstawicielami organizacji pozarządowych. Podczas spotkania wypracowywano wspólnie wizję rozwoju obszaru rewitalizowanego. Propozycje mieszkańców spisane na kartkach wzięto pod uwagę przy formułowaniu wizji właściwej umieszczonej w Programie Rewitalizacji.</p>
<p>Warsztaty</p>	<p>Zaplanowano cykl 2 spotkań. Na pierwszych warsztatach, które odbyły się 11 października, przedstawione były zmiany paradygmatu w rewitalizacji w Polsce, metody partycypacji społecznej stosowane w rewitalizacji oraz rola i zakres udziału społeczności lokalnej w tworzeniu i realizacji programu rewitalizacji. Na kolejnym spotkaniu-25 października zaplanowano „burzę mózgów”. Uczestnicy warsztatów nie tylko mogli podawać swoje pomysły na główne cele programu, ale i wypracowywać wizję ich końcowego efektu.</p>
<p>Konsultacje społeczne</p>	<p>W dniach 6-10 marca 2017 r. przeprowadzono konsultacje społeczne projektu Programu Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno na lata 2016-2023.</p>

W czasie konsultacji społecznych wszelkie informacje umieszczano na stronie internetowej miasta.

Publikacje na stronie www.wabrzezno.com	<p>Na bieżąco publikowane są aktualne informacje na temat rewitalizacji w mieście zachęcające mieszkańców do udziału w tworzeniu Programu Rewitalizacji dla miasta Wąbrzeźna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Luty 2016 r. – Wystawmy diagnozę naszemu miastu 2. Marzec 2016 r. – O założeniach rewitalizacji 3. Kwiecień 2016 r. – Włącz się w proces rewitalizacji 4. Kwiecień 2016 r. – Raport z badań ankietowych 5. Maj 2016 r. – Zgłoś projekt rewitalizacji 6. Czerwiec 2016 r. – Zespół ds. Rewitalizacji - spotkanie 7. Sierpień 2016 r. – Konsultacje społeczne – ankieta (załączono diagnozę obszaru do rewitalizacji, mapki podziału miasta na jednostki struktury przestrzeni miejskiej JSPM) 8. Wrzesień 2016 r. – Wyniki konsultacji-obszar rewitalizacji 9. Wrzesień 2016 r. – Zabierz głos w sprawie rewitalizacji 10. Październik 2016 r. – O Rewitalizacji Wąbrzeźna (zaproszenie na cykl planowanych szkoleń/warsztatów) 11. Październik 2016 r. – Rozmawiamy o Rewitalizacji 12. Październik 2016 r. – Co zrobić, aby było lepiej? 13. Październik 2016 r. – Sprawdź swoją wiedzę i wygraj cenną nagrodę (zaproszenie do udziału w konkursie) 14. Listopad 2016 r. – Nagrody rozdane 15. Marzec 2017 r. – Konsultacje. Program Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno na lata 2016-2023
---	---

	<p>Co zrobić, aby było lepiej?</p> <p>Jutro - 25 października zapraszamy wszystkich chętnych do udziału w dyskusji na temat tego, co można jeszcze zrobić w Wąbrzeźnie, aby było lepiej.</p>	24 października 2016
	<p>Zapraszamy na warsztaty</p> <p>11 października br. w godz. 16.30 – 18.30, w Szkole Podstawowej nr 3 w Wąbrzeźnie, odbędzie się pierwsze – z trzech zaplanowanych – szkolenie na temat rewitalizacji Wąbrzeźna. Do udziału w nim zapraszamy wszystkich mieszkańców miasta.</p>	11 października 2016
	<p>Rozmawiamy o rewitalizacji</p> <p>Temat rewitalizacji Wąbrzeźna był pretekstem do spotkania z mieszkańcami i przedstawicielami organizacji pozarządowych.</p>	5 października 2016
	<p>Rewitalizacja. Zaproszenie do udziału w warsztatach</p> <p>11 października br. w godz. 16.30 – 18.30, w Szkole Podstawowej nr 3 w Wąbrzeźnie, odbędzie się pierwsze - z trzech zaplanowanych - szkolenie na temat rewitalizacji Wąbrzeźna. Do udziału w nim zapraszamy wszystkich mieszkańców miasta.</p>	4 października 2016
	<p>Zabierz głos w sprawie rewitalizacji</p> <p>Na jakim etapie są prace przy tworzeniu programu rewitalizacji dla Wąbrzeźna i jakie jeszcze działania zostaną podjęte? Odpowiedź na te pytania otrzymamy na spotkaniu, na które zapraszamy wszystkich zainteresowanych 28 września.</p>	27 września 2016
	<p>Wynik konsultacji - obszary rewitalizacji</p> <p>78 osób wypowiedziało się na temat obszarów wyznaczonych do rewitalizacji. Konsultacje w tej sprawie prowadzone były w sierpniu w ramach tworzenia Programu Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno na lata 2016 - 2023.</p>	13 września 2016
	<p>Konsultacje. Obszary rewitalizacji</p> <p>W związku z trwającymi pracami nad opracowaniem „Programu Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno na lata 2016-2023” zapraszam Państwa do udziału w konsultacjach społecznych dotyczących wyznaczenia obszaru do rewitalizacji.</p>	18 sierpnia 2016
	<p>Zespół Gminnego Programu Rewitalizacji</p>	7 czerwca 2016

Sposób włączenia interesariuszy w proces zarządzania programem rewitalizacji

Interesariusze rewitalizacji będą zaangażowani w proces zarządzania programem rewitalizacji w zakresie proceduralnym poprzez zaangażowanie w proces monitorowania wdrażania programu. Zaangażowanie społecznych partnerów będzie stanowić również kluczowy element w ramach planowania i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

- Uczestnictwo w konsultacjach koncepcji przedsięwzięć,
- Organizowanie z udziałem mieszkańców aktywizacyjnych działań społecznych i gospodarczych tak, aby byli nie tylko ich beneficjentami, ale także w możliwie jak największym stopniu realizatorami (dotyczy w szczególności kierunków działania zakładających integrację mieszkańców),

- Organizacja festynów, innych wydarzeń w obszarze rewitalizowanym połączonych z prezentacją efektów rewitalizacji – prezentacja założeń przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz promocja efektów już zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- Maksymalnie możliwe zaangażowanie sektora pozarządowego – włączenie sektora pozarządowego w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych jako podmiotów samodzielnie realizujących przedsięwzięcia rewitalizacyjne lub jako partnerów w przedsięwzięciach.

Ponadto przewidziano wykorzystanie mechanizmów włączania różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji stosowany w sposób ciągły, zarówno na etapie opracowania, jak i na etapie zarządzania programem. W tym celu założono wykorzystanie stałego systemu komunikacji Zespołu ds. Rewitalizacji z mieszkańcami. W ramach promocji programu rewitalizacji podejmowane były i będą w szczególności takie działania jak:

- Utworzenie podstrony na stronie internetowej www.wabrzezno.com dotyczącej programu rewitalizacji zawierającej wszelkie istotne informacje z punktu widzenia opracowania i wdrażania programu (upublicznianie aktów prawnych i dokumentów: programów, wytycznych, procedur, informacja nt. naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych, stanu realizacji programu rewitalizacji),
- Organizowanie cyklicznych spotkań z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami, właścicielami i zarządcami nieruchomości,
- Umieszczanie informacji na tablicach ogłoszeń w miejscach publicznie dostępnych,
- Bieżące informowanie Rady Miasta Wąbrzeźno przez Burmistrza Wąbrzeźna o postępach rewitalizacji,
- Publikowanie informacji w mediach społecznościowych,
- Organizacja festynów, wystaw prezentujących założenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz prezentujących i promujących efekty zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- Publikacje w prasie, informacje w telewizji.

W odniesieniu do każdego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego zakłada się informowanie o nim przed rozpoczęciem realizacji (podmiot realizujący, przyczyny realizacji, spodziewane rezultaty, zalety wybranego wariantu lokalizacyjnego/technicznego), w trakcie realizacji (informacje o postępach prac) i po zakończeniu (informacje o osiągniętych korzyściach). W przypadku przedsięwzięć dofinansowanych ze środków UE zastosowane zostaną również narzędzia informacyjno-promocyjne wynikające z wytycznych.

Ponadto, zgodnie z zapisami Programu współpracy Gminy Miasto Wąbrzeźno z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jako zadania priorytetowe uznawane będą te zadania, które służą realizacji celów Programu Rewitalizacji. Jednym z celów programu współpracy jest realizacja programu rewitalizacji, dzięki temu NGO mają podstawę do aktywnego włączenia się trzeciego sektora w proces rewitalizacji.

Pierwszeństwo w realizacji będą miały te zadania/projekty, które adresowane są do mieszkańców obszaru rewitalizowanego, będą realizowane na tym obszarze i przyczynią się do realizacji celów procesu rewitalizacji.

Rozdział 11. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 14. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujące projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło dofinansowania			
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne
									EFS	EFRR	Inne	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
JSPM 7	2016-2017	Usługi na rzecz osób niesamodzielnych w Wąbrzeźnie	S	Rozwój form działalności społecznej (środowiskowej, zdrowotnej, opiekuńczej) skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem, w tym osób bezrobotnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	250 000,00	85	225 500,00	212 500,00 zł	-	12 500,00 zł	25 000,00 zł
JSPM 7	2016-2018	Integracja i aktywizacja społeczna, zawodowa i edukacyjna osób i rodzin zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem społecznym w celu aktywnego włączenia społecznego i powrotu na rynek pracy z wykorzystaniem Programu Aktywności Lokalnej	S	Rozwój form działalności społecznej (środowiskowej, zdrowotnej, opiekuńczej) skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem, w tym osób bezrobotnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	1 080 000,00	85	918 000,00	918 000,00 zł	-	-	162 000,00 zł

JSPM 7	2016-2018	Aktywizacja i włączenie społeczne osób niepełnosprawnych zagrożonych wykluczeniem społecznym ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkałych na terenach zdegradowanych	S	Rozwój form działalności społecznej (środowiskowej, zdrowotnej, opiekuńczej) skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem, w tym osób bezrobotnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	510 200,00	85	433 670,00	433 670,00 zł	-	-	76 530,00 zł
JSPM 7	2017-2018	Wąbrzeskie Kluby Samopomocy	S	Rozwój form działalności społecznej (środowiskowej, zdrowotnej, opiekuńczej) skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem, w tym osób bezrobotnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	470 000,00	85	400 000,00	400 000,00 zł	-	-	70 000,00 zł
JSPM 7	2017-2020	Dni Wąbrzeźna	S	Rozwój działalności kulturalnej, artystycznej, sportowej, rekreacyjnej i edukacyjnej	Gmina Miasto Wąbrzeźno	320 000,00 (80 000,00/rok)	-	-	-	-	-	320 000,00 zł
JSPM 7	2017-2020	Projekt/ konkurs zamień odpady na klasowe wypady	S	Rozwój działalności kulturalnej, artystycznej, sportowej, rekreacyjnej i edukacyjnej	Gmina Miasto Wąbrzeźno	20 000,00 (5 000,00/rok)	80	16 000,00	-	-	16 000,00 zł	4 000,00 zł
JSPM 7	2017-2020	Działalność sportowa Miejskiego Klubu Sportowego Unia Wąbrzeźno	S	Rozwój działalności kulturalnej, artystycznej, sportowej, rekreacyjnej i	Gmina Miasto Wąbrzeźno	425 000,00 (106 250,00/rok)	80	340 000,00 (85 000,00/rok)	-	-	340 000,00 zł (85 000,00/rok)	85 000,00 zł (21 250,00/rok)

				edukacyjnej								
JSPM 7	2017-2018	Dzień Aktywności Lokalnej	S	Rozwój działalności kulturalnej, artystycznej, sportowej, rekreacyjnej i edukacyjnej	Gmina Miasto Wąbrzeźno / Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	45 000,00	85	38 250,00	38 250,00 zł	-	-	6 750,00 zł
JSPM 7	2017-2018	Rewitalizacja zdegradowanych części miasta Wąbrzeźno	P-F, T	Utworzenie miejsc służących integracji i wzmocnieniu spójności społecznej	Gmina Miasto Wąbrzeźno	4 000 000,00	64,56	2 582 380,00	-	2 582 380,00 zł	-	1 417 620,00 zł (35,44%)
JSPM 7	2017-2018	Przebudowa i rozbudowa amfiteatru	P-F, T	Utworzenie miejsc służących integracji i wzmocnieniu spójności społecznej	Gmina Miasto Wąbrzeźno	4 012 576,12	39,05	1 566 910,97	-	1 566 910,97 zł	-	2 445 665,15 zł
JSPM 7	2017	Rozebranie istniejącego i budowa nowego mostu drewnianego dla pieszych na Jeziorze Zamkowym w Wąbrzeźnie	P-F, T	Utworzenie miejsc służących integracji i wzmocnieniu spójności społecznej	Gmina Miasto Wąbrzeźno	823 830,00	63,63	524 203,03	-	-	524 203,03 zł	299 626,97 zł
JSPM 7	2017	Bezpieczne Wąbrzeźno – na drogach	S	Działania na rzecz zwiększenia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz odwiedzających obszar rewitalizowany	Gmina Miasto Wąbrzeźno	100 000,00	-	-	-	-	100 000,00 zł (MSWiA)	-

Tabela 15. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	L.p.	Typ projektu	Uzupełniające przedsięwzięcie rewitalizacyjne	Szacowana wartość projektu (zł)	Źródło dofinansowania			
					Środki publiczne			Środki prywatne
					EFS	EFRR	Inne	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
JSPM 7	1	I, T	Modernizacja oświetlenia ulicznego	2 500 000,00				X
	2	I, T	Poprawa stanu dróg i chodników w latach 2017-2019	3 850 000,00			X	X
	3	I, T	Kompleksowe rozwiązanie i przebudowa sieci kanalizacji dla odbioru ścieków opadowych	7 000 000,00			X	
	4	G	Projekty służące realizacji strategii kreacji i promocji marki „Wąbrzeźno – Przyjazne wody”	50 000,00			X	
	5	P-F, T	Przebudowa obiektów sportowych MKS UNIA Wąbrzeźno oraz budowa zespołu boisk przy ul. Spokojnej w Wąbrzeźnie	5 240 600,00			X	X
	6	I, T	Remont kamienicy zabytkowej – ul. 1 Maja 38	1 100 000,00			X	X
	7	S	Specjalistyczne porady psychologiczne – WCPTiIS	120 000,00	X			X
	8	S	Adaptacja budynku przy ul. Królowej Jadwigi 7 na utworzenie i prowadzenie Rodzinnego Domu Dziecka, mieszkania chronionego i Ośrodka Interwencji Kryzysowej wraz z utworzeniem schronienia i prowadzenia specjalistycznego poradnictwa – PCPR	1 500 000,00		X		X
	9	I, T	Ścieżki pieszo-rowerowe – alternatywa dla komunikacji samochodowej	2 002 170,31		X		X
	10	T	Zakup sprzętu medycznego w POZ	77 243,26			X	X
	11	T	Termomodernizacja i modernizacja gminnego zasobu mieszkaniowego	4 000 000,00		X		X

Rozdział 12. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

Jednym z kluczowych czynników sukcesu programu rewitalizacji jest sprawna koordynacja działań i sprawny przepływ informacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w jego realizację. Istotą procesu rewitalizacji jest prowadzenie przez interesariuszy skoordynowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Charakterystyka interesariuszy i mechanizmy partycypacyjne opisane zostały w *Rozdziale 10*.

Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji i ich zadania

Główne podmioty, na których spoczywa obowiązek sprawnego przygotowania i wdrożenia programu to:

- Burmistrz Wąbrzeźna
- Rada Miasta Wąbrzeźno,
- Zespół ds. Rewitalizacji,
- Kierownicy Wydziałów Urzędu Miasta Wąbrzeźno,
- Mieszkańcy Wąbrzeźna,
- Pracownik Urzędu Miasta odpowiedzialny za przygotowanie, realizację i monitoring Programu Rewitalizacji.

Tabela 16. Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji i ich zadania

Podmiot	Zadania
Burmistrz Wąbrzeźna	<ul style="list-style-type: none"> • nadzór nad prowadzeniem prac służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, • nadzór nad sporządzaniem i realizacją Programu Rewitalizacji, • ogłoszenie informacji o podjęciu uchwały w sprawie uchwalenia Programu Rewitalizacji, • ogłaszanie konsultacji społecznych, • powołanie w drodze zarządzenia Zespołu ds. Rewitalizacji, • podejmowanie decyzji w sprawie zmian i aktualizacji Programu Rewitalizacji,
Rada Miasta Wąbrzeźno	<ul style="list-style-type: none"> • zatwierdzenie i uchwalenie Programu Rewitalizacji oraz jego aktualizacji,
Zespół ds. Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie, monitoring i aktualizacja Programu Rewitalizacji, • pełnienie roli opiniodawczo-doradczej w sprawach dotyczących procesu rewitalizacji, • analiza danych zebranych w wyniku konsultacji, • informowanie Burmistrza Wąbrzeźna o efektach wdrażania Programu Rewitalizacji i ewentualnych zagrożeniach w osiągnięciu celów programu, • wnioskowanie do Burmistrza Wąbrzeźna o wprowadzenie zmian i aktualizację Programu rewitalizacji, • sporządzanie sprawozdań z realizacji Programu Rewitalizacji,

Kierownicy Wydziałów Urzędu Miasta Wąbrzeźno	<ul style="list-style-type: none"> • współpraca w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny działań rewitalizacyjnych, • realizacja projektów służących osiągnięciu celów rewitalizacji, • przygotowywanie informacji na temat realizacji projektów wynikających z Programu Rewitalizacji i osiągniętych wskaźników, • Informowanie Burmistrza Wąbrzeźna i Zespół ds. Rewitalizacji o ewentualnych zagrożeniach związanych z realizacją Programu Rewitalizacji,
Mieszkańcy Wąbrzeźna	<ul style="list-style-type: none"> • konsultacje społeczne na temat proponowanego obszaru do rewitalizacji, • informowanie o istniejących problemach na terenie wyznaczonym do rewitalizacji, • informowanie o potrzebach i potencjałach obszaru rewitalizacji, które nie są możliwe do uzyskania na podstawie analizy danych statystycznych, • aktywny udział w tworzeniu wizji obszaru rewitalizacji po rewitalizacji, • aktywny udział w planowaniu i wdrażaniu zmian społecznych, infrastrukturalnych zgodnie z potrzebami i interesami,
Pracownik Urzędu Miasta odpowiedzialny za przygotowanie, realizację i monitoring Programu Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • pozyskiwanie danych, materiałów i informacji niezbędnych do przygotowania projektu Programu Rewitalizacji, • stała współpraca z IZ RPO W K-P w zakresie opracowywania, realizacji i monitoringu Programu Rewitalizacji, • prowadzenie spraw związanych z partycypacją społeczną i procesem konsultowania projektu programu z mieszkańcami, • stała współpraca z ekspertem ds. przygotowania Programu Rewitalizacji, • bieżąca znajomość wytycznych i zasad IZ RPO WK-P w zakresie przygotowania projektu Programu Rewitalizacji, • przygotowywanie projektów aktualizacji programu, w tym w szczególności wykazu projektów.

Źródło: Dane UM Wąbrzeźno.

Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji

Koordinatorem procesu rewitalizacji jest Urząd Miasta Wąbrzeźno, który jako instytucja samorządowa posiada odpowiedni potencjał organizacyjny oraz doświadczenie niezbędne do realizacji tego zadania. Burmistrz wyznaczy pracownika odpowiedzialnego za wsparcie wszystkich powyższych organów w realizacji ich zadań związanych z rewitalizacją.

We wdrażanie *Programu Rewitalizacji* będą zaangażowane następujące podmioty:

- Urząd Miasta Wąbrzeźno;
- Jednostki organizacyjne Urzędu Miasta Wąbrzeźno;
- Spółki miejskie;

- Mieszkańcy obszaru rewitalizacji;
- Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w granicach obszaru rewitalizacji;
- Jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej;
- Organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność o charakterze społecznym;
- Wspólnoty mieszkaniowe;
- Instytucje kultury;
- Kościoły i związki wyznaniowe;
- Inne podmioty zainteresowane procesem rewitalizacji.

Głównym zadaniem wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji jest kierunkowanie, kontrolowanie i ocena z punktu widzenia zapewnienia pełnej spójności z dokumentami strategicznymi. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji programu dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju Gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych itp.

System informacji i promocji

Działania informacyjne i promocyjne są nierozzerwalnie związane z mechanizmami włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji. Aby udział lokalnej społeczności w tworzeniu i wdrażaniu programu przyniósł spodziewane efekty, konieczne jest prowadzenie szeregu działań, skupiających się przede wszystkim na:

- organizacji zebrań z mieszkańcami zwłaszcza obszarów rewitalizowanych oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi, które stanowią forum wymiany informacji i pomysłów na działania rewitalizacyjne,
- publikowaniu ogłoszeń o wszelkich sprawach związanych z rewitalizacją,
- wykorzystaniu możliwości kontaktu elektronicznego w postaci publikacji na stronach internetowych.

Dzięki tak zorganizowanej informacji i promocji społeczność lokalna zyska możliwość aktywnego udziału w tworzeniu wizji obszaru zdegradowanego po rewitalizacji, współdecydowania o kształcie zmian oraz kontroli społecznej nad procesem realizacji programu. Stosowane instrumenty informacji i promocji programu rewitalizacji w powiązaniu z zaawansowanymi metodami partycypacji, takimi jak współdecydowanie, aktywne uczestnictwo w projektach czy kontrola obywatelska przyczynią się do wyłonienia na obszarach rewitalizacji lokalnych liderów. Wszelkie formy partycypacji społecznej, w połączeniu z formami informacji i promocji, mają na celu pobudzenie i aktywizację społeczności na rzecz rozwoju lokalnego z wykorzystaniem posiadanej wiedzy

i doświadczenia wszystkich interesariuszy, tak aby wszelkie podejmowane działania prowadziły do urzeczywistnienia wizji obszaru po rewitalizacji.

Ramowy harmonogram realizacji programu

Ramowy harmonogram realizacji Programu Rewitalizacji obejmuje okres od 2016 r. kiedy zostały rozpoczęte prace nad programem do końca 2023 r., czyli do planowanego zakończenia realizacji projektów wynikających z programu. Szczegółowe informacje na temat realizacji programu wynikają z rozdziału 11. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Rozdział 13. System monitoringu, oceny skuteczności działań i system wprowadzania zmian

Monitoring programu rewitalizacji będzie dokonywany co do zasady raz w roku. Jednostką odpowiedzialną za ten proces będzie Zespół ds. Rewitalizacji funkcjonujący w strukturach Urzędu Miasta Wąbrzeźno. Kontrola poprawności procesu rewitalizacji będzie odbywać się poprzez monitorowanie efektów i celów założonych we wdrażanych projektach. Zespół ds. Rewitalizacji będzie odpowiedzialny za przygotowanie rocznego sprawozdania z monitoringu programu. Wszystkie podmioty, których propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zostaną wpisane do programu rewitalizacji, będą zobligowane do dostarczenia w określonym terminie informacji nt. stanu realizacji zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, na podstawie której tworzona będzie karta oceny realizacji przedsięwzięcia.

Monitoring rzeczowy obejmuje proces realizacji i polegać będzie przede wszystkim na bieżącej kontroli zakresu merytorycznego prowadzonych działań oraz harmonogramu wdrażania projektu na podstawie pomiarów osiągania założonych rezultatów oraz wskaźników realizacji i ich analizy, a także weryfikacji przedmiotowej zgodności z założeniami programu rewitalizacji.

Monitoring finansowy obejmuje zarządzanie środkami przyznanymi na realizację programu i jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania. Polegać będzie na bieżącej kontroli finansowych aspektów inwestycji: przepływów gotówkowych i poziomu wykorzystania funduszy w poszczególnych kategoriach budżetowych, weryfikacji kwalifikowalności kosztów oraz gromadzeniu informacji o źródłach finansowania programu i stopniu wykorzystania dotacji. Istotnym elementem będzie również kontrola wykonania wzajemnych rozliczeń i zobowiązań z podwykonawcami, ewentualnymi partnerami, uczestnikami projektu i pracownikami oraz weryfikacja finansowej zgodności z założeniami programu.

Monitoring końcowy zweryfikuje, czy wytyczone cele zostały zrealizowane.

Wszystkie projekty objęte programem rewitalizacji będą podlegały jednakowemu systemowi oceny. Odpowiedzialny za to będzie wyznaczony pracownik Urzędu Miasta Wąbrzeźno. Do jego obowiązków należeć będzie także wykonanie wzoru formularza oceny projektu, który będzie wypełniany przez poszczególne podmioty wykonujące projekty rewitalizacyjne. Umożliwi to oszacowanie wartości wskaźników produktu i rezultatu z perspektywy pojedynczej inwestycji, co z kolei umożliwi opisanie i porównanie efektów w sposób jednoznaczny i przejrzysty. Gromadzenie kart projektów inwestycji już zrealizowanych pozwoli ocenić ich skuteczność oraz zdefiniować zagrożenia i szanse inwestycji o zbliżonym charakterze. Stanowić to będzie punkt odniesienia w następnych

latach procesu rewitalizacji i pozwoli nadać mu pożądany kierunek oraz uniknąć błędów dotychczas popełnionych.

Za wprowadzenie ewentualnych zmian i aktualizacji Programu Rewitalizacji będzie odpowiadał pracownik urzędu odpowiedzialny za monitoring. W sytuacji kiedy zauważy potrzebę wprowadzenia zmian lub zagrożenia w realizacji programu poinformuje o tym Zespół ds. Rewitalizacji, który po ocenie sytuacji zawnioskuje do Burmistrza Wąbrzeźna o wprowadzenie zmian. Burmistrz Wąbrzeźna z własnej inicjatywy będzie mógł wprowadzać zmiany.

Rozdział 14. Wykaz niezbędnych zmian, ocen i opinii

Ocena oddziaływania na środowisko Programu Rewitalizacji

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko projekt Programu Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno na lata 2016-2023 został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Program Rewitalizacji a ochrona zabytków

Prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane, badania konserwatorskie i restauratorskie, a także inne działania, które mogłyby prowadzić do naruszenia lub zmiany wyglądu obiektów i terenów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, ujętych w ewidencji zabytków lub wskazane do objęcia ochroną ustaleniami w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, będą prowadzone zgodnie z wymogami odrębnych przepisów dotyczących ochrony zabytków. W przypadku obiektów i terenów objętych ochroną zabytków przed planowanymi pracami polegającymi m. in. na remoncie, budowie, modernizacji, zagospodarowaniu terenu oraz rewaloryzacji parków, skwerów zieleni, Gmina Miasto Wąbrzeźno każdorazowo wystąpi do Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o zalecenia konserwatorskie. Wskazane prace będą prowadzone zgodnie z wymogami odrębnych przepisów dotyczących ochrony zabytków.

Program Rewitalizacji a ochrona przyrody

Na obszarach rewitalizacji, na których występują formy ochrony przyrody, wszelkie podejmowane działania będą prowadzone zgodnie z wymogami odrębnych przepisów dotyczących ustanowionych form ochrony przyrody.

Załączniki

Załącznik nr 1

ANKIETA DOTYCZĄCA PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTO WĄBRZEŻNO

(LUTY 2016 R.)

Szanowni Państwo!

Przystąpiliśmy do opracowania Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasto Wąbrzeźno. Jednym z pierwszych etapów tworzenia programu jest dokonanie uproszczonej diagnozy miasta. W tym celu chcielibyśmy poznać Państwa opinię na temat aktualnych potrzeb w zakresie rewitalizacji, problemowych obszarów miasta oraz oczekiwanych działań mających na celu ożywienie społeczno-gospodarcze.

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Działania te są skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji.

Obszar zdegradowany to obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Jest to obszar charakteryzujący się ponadto: problemami gospodarczymi (np. niski poziom przedsiębiorczości), środowiskowymi (np. zanieczyszczenie środowiska), przestrzenno-funkcjonalnymi (np. niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną) i technicznymi (np. zły stan techniczny budynków).

- 1. Proszę wskazać obszar, który Pana/Pani zdaniem powinien zostać poddany rewitalizacji, wskazać zasięg/ulice/granice tego obszaru oraz określić związek z tym terenem (np. miejsce zamieszkania, miejsce prowadzenia działalności gospodarczej itp.).**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Proszę wskazać 5 najważniejszych problemów, z którymi boryka się wskazany przez Pana/Panią obszar.

- Bezrobocie
- Ubóstwo
- Przeszłość
- Niski poziom edukacji
- Niski poziom wykształcenia mieszkańców, niskie kwalifikacje zawodowe
- Niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym
- Starzejące się społeczeństwo
- Niski poziom przedsiębiorczości
- Zanieczyszczone środowisko naturalne
- Niewystarczający dostęp do infrastruktury technicznej (wodno-ściekowej, energetycznej) lub jej zły stan techniczny
- Niewystarczający dostęp do infrastruktury drogowej lub jej zły stan techniczny
- Niewystarczający dostęp do infrastruktury społecznej (edukacyjnej, wychowawczej, opieki zdrowotnej, pomocy społecznej) lub jej zły stan techniczny
- Słaby dostęp do obiektów usługowych i handlowych lub ich niska jakość
- Niewystarczający dostęp do usług transportu zbiorowego
- Niewystarczający dostęp do zagospodarowanych terenów zieleni, parków, skwerów, innych miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych itp. lub ich zły stan techniczny
- Zły stan techniczny budynków, w tym budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych

3. Proszę wskazać 3 najważniejsze Pana/Pani zdaniem rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych na wskazanym obszarze:

- Realizacja projektów szkoleniowo-doradczych
- Realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp.
- Dodatkowe zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
- Wsparcie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej
- Rozbudowa systemu wsparcia dla rodzin wielodzietnych w gminie
- Poprawa dostępu do usług dla osób starszych
- Poprawa dostępu do usług zdrowotnych
- Zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych
- Organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym, integracyjnym dla mieszkańców
- Rozbudowa stref monitoringu
- Zwiększenie ilości patroli policyjnych
- Inne - .....

4. Proszę wskazać 2 najważniejsze Pana/Pani zdaniem rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczenia negatywnych zjawisk gospodarczych na wskazanym obszarze:

- Promowanie różnorodnych form samozatrudnienia
- Programy wsparcia szkoleniowo-doradczego dla osób zainteresowanych tworzeniem własnej działalności gospodarczej
- Programy wsparcia finansowego dla osób zainteresowanych w tworzeniu własnej działalności gospodarczej
- Tworzenie specjalnych stref na terenie gminy, objętych preferencyjnymi warunkami dla działalności gospodarczej
- Udostępnianie uzbrojonych terenów inwestycyjnych
- Inne – .....

5. Proszę wskazać 3 najważniejsze Pana/Pani zdaniem rodzaje przedsięwzięć, które powinny być realizowane w celu ograniczenia negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcyjnych i technicznych na wskazanym obszarze:

- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych
- Rozbudowa/modernizacja sieci kanalizacyjnej
- Rozbudowa/modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę
- Rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej
- Rozbudowa/modernizacja infrastruktury towarzyszącej (chodniki, ścieżki rowerowe, parkingi, oświetlenie)
- Rozbudowa/modernizacja przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawa jakości wyposażenia
- Rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej
- Zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych
- Zagospodarowanie przestrzeni publicznych, w tym parków, skwerów, placów zabaw itp.
- Rozbudowa/modernizacja infrastruktury służącej działalności kulturalnej
- Modernizacja zabytków
- Inne – .....

METRYCZKA

(proszę zaznaczyć znakiem „x” właściwą odpowiedź):

- 1 Płeć:
 Kobieta Mężczyzna
- 2 Wiek:
 Poniżej 18 lat 18 – 24 25 – 44 45-64 65 i więcej
- 3 Wykształcenie:
 Podstawowe/gimnazjalne Zawodowe Średnie Wyższe
- 4 Aktywność zawodowa (proszę zaznaczyć znakiem „x” dominującą formę aktywności)
 Uczeń/student Osoba pracująca Osoba bezrobotna Przedsiębiorca
Rolnik Emeryt/rencista

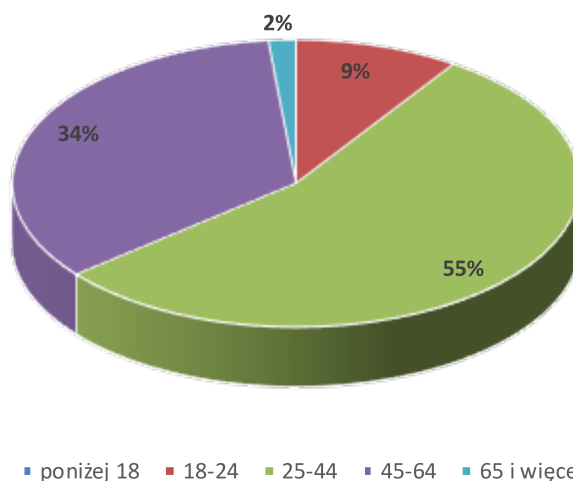
RAPORT Z BADAŃ ANKIETOWYCH DOTYCZĄCYCH PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY MIASTO WĄBRZEŻNO (LUTY 2016 R.) WRAZ Z IDENTYFIKACJĄ PROBLEMÓW I POTRZEB ROZWOJOWYCH

Dla pełnego zobrazowania sytuacji panującej na terenie Gminy Miasto Wąbrzeźno potrzebne są informacje uzyskane bezpośrednio od mieszkańców. W tym celu zostały przeprowadzone konsultacje społeczne przy użyciu kwestionariusza ankiety. W otrzymanych ankietach mieszkańcy otrzymali możliwość wyrażenia opinii na temat aktualnych potrzeb w zakresie rewitalizacji problemowych obszarów gminy oraz oczekiwanych działań mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze.

W badaniu wzięły udział 64 osoby, z czego 42 (66%) stanowiły kobiety, natomiast 22 (34%) – mężczyźni.

Znaczną większość ankietowanych stanowiły osoby w 25-44 (55% badanych), następnie osoby w wieku 45-64 (34% badanych), osoby w wieku 18-24 stanowiły 9%, osoby w wieku 65+ to 1% badanej populacji.

Wykres 11. Struktura wiekowa respondentów

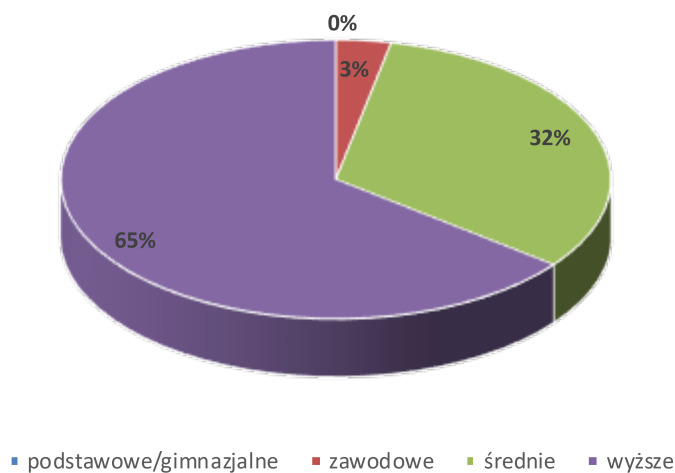

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najliczniejszą grupę wśród ankietowanych stanowiły osoby posiadające wykształcenie wyższe (65%), następnie średnie (32%), zaś zawodowe (3%). Nie było ankietowanych z wykształceniem podstawowym bądź gimnazjalnym.

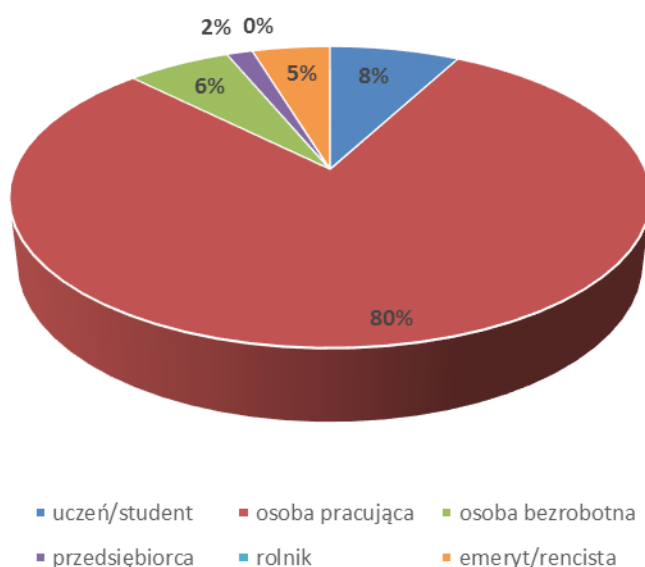
Wykres 12. Struktura respondentów wg wykształcenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Spośród ankietowanych najliczniejszą grupę stanowiły osoby pracujące - 80%, następnie uczniowie i studenci - 8%, osoby bezrobotne – 6% i emeryci i renciści – 5%. Przedsiębiorcy również wyrazili swoje zdanie w zakresie rewitalizacji, ich populacja wynosiła 2%.

Wykres 11. Struktura zatrudnienia respondentów

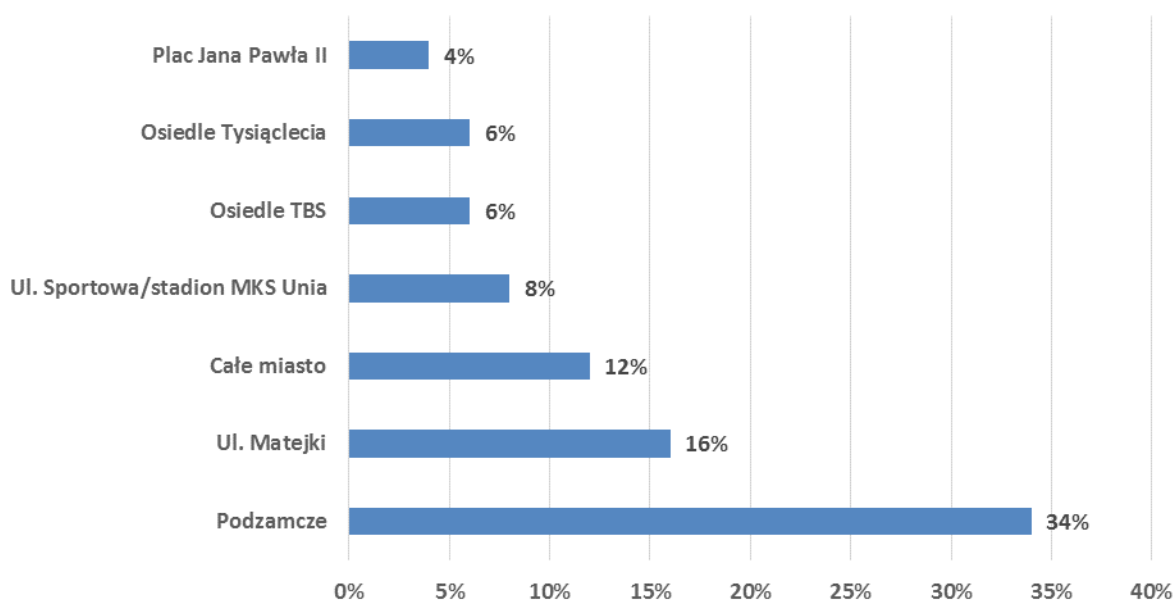
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Pierwsza część ankiety dotyczyła wskazania obszaru, który powinien zostać poddany rewitalizacji oraz określenia związku z tym obszarem. Następnie mieszkańcy określili najważniejsze problemy na wskazanych obszarach oraz wskazali działania ograniczające negatywne zjawiska.

- **Wskazanie obszaru, który powinien zostać poddany rewitalizacji**

Najwięcej ankietowanych wskazało obszar Podzamcze – 34%, następnie ul. Matejki – 16%, całe miasto – 12%, Stadion MKS Unia i ul. Sportową 8%, osiedle gdzie zlokalizowane są budynki TBS i osiedle przy ul. Tysiąclecia po 6% i Plac Jana Pawła II – 4%. Ankietowani sporadycznie wskazywali związek ze wskazanym terenem. Jedynie ankietowani, którzy wybrali Osiedle TBS i Osiedle Tysiąclecia doprecyzowali, że jest to ich miejsce zamieszkania. Oprócz zaprezentowanych na wykresie obszarów, pojedyncze wskazania mieszkańców dotyczyły ul. Wolności (budynku biblioteki), ul. Mickiewicza, ul. Kętrzyńskiego, Dworca PKP, ul. Grudziądzkiej, ul. Konopnickiej, ul. Hallera, ul. 26 Stycznia i ul. 11 Listopada (obwodnicy miasta).

Wykres 12. Wskazane obszary do rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

- **Określenie najważniejszych problemów na wskazanych obszarach**

Tabela 17. Najważniejsze problemy na wskazanych do rewitalizacji obszarach

Wyszczególnienie	Podzamcze	Ul. Matejki	Całe miasto	Ul. Sportowa/ Stadion MKS Unia	Osiedle TBS	Osiedle Tysiąclecia	Plac Jana Pawła II
Bezrobocie	11,9%	25,6%	17,6%	13,6%	14,3%	-	-
Ubóstwo	1,5%	10,3%	11,8%	9,1%	7,1%	-	-
Przestępczość	14,9%	5,1%	-	-	14,3%	-	12,5%
Niski poziom edukacji	-	2,6%	-	-	-	-	-
Niski poziom wykształcenia mieszkańców, niskie kwalifikacje zawodowe	4,5%	10,3%	8,8%	-	-	16,7%	-
Niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym	13,4%	5,1%	5,9%	9,1%	7,1%	0,0%	12,5%
Starzejące się społeczeństwo	9,0%	2,6%	14,7%	13,6%	7,1%	33,3%	12,5%
Niski poziom przedsiębiorczości	4,5%	5,1%	14,7%	13,6%	-	-	12,5%
Zanieczyszczone środowisko naturalne	4,5%	2,6%	-	-	-	-	12,5%
Niewystarczający dostęp do infrastruktury technicznej (wodno-ściekowej, energetycznej) lub jej zły stan techniczny	3,0%	10,3%	-	4,5%	-	-	-
Niewystarczający dostęp do infrastruktury drogowej lub jej zły stan techniczny	-	-	2,9%	9,1%	14,3%	-	-
Niewystarczający dostęp do infrastruktury społecznej (edukacyjnej, wychowawczej, opieki zdrowotnej, pomocy społecznej) lub jej zły stan techniczny	-	-	5,9%	-	-	-	-
Słaby dostęp do obiektów usługowych i handlowych lub ich niska jakość	7,5%	2,6%	-	-	7,1%	-	12,5%

Niewystarczający dostęp do usług transportu zbiorowego	1,5%	-	2,9%	9,1%	14,3%	-	12,5%
Niewystarczający dostęp do zagospodarowanych terenów zieleni, parków, skwerów, innych miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych itp. lub ich zły stan techniczny	11,9%	7,7%	5,9%	9,1%	14,3%	50,0%	-
Zły stan techniczny budynków, w tym budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych	11,9%	10,3%	8,8%	9,1%	-	-	12,5%
Suma	100%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

- **Przedsięwzięcia ograniczające negatywne zjawiska społeczne**

Tabela 18. Rodzaje przedsięwzięć w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych na wskazanym obszarze

Wyszczególnienie	Podzamcze	ul. Matejki	Całe miasto	ul. Sportowa/ Stadion MKS Unia	Osiedle TBS	Osiedle Tysiąclecia	Plac Jana Pawła II
Realizacja projektów szkoleniowo-doradczych	-	10,0%	10,0%	8,3%	-	-	-
Realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp.	8,1%	20,0%	15,0%	25,0%	12,5%	-	-
Dodatkowe zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży	8,1%	10,0%	-	8,3%	-	-	-
Wsparcie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej	-	5,0%	15,0%	-	-	-	-
Rozbudowa systemu wsparcia dla rodzin wielodzietnych w gminie	2,7%	-	5,0%	-	-	-	-

Poprawa dostępu do usług dla osób starszych	10,8%	5,0%	10,0%	16,7%	12,5%	25,0%	20,0%
Poprawa dostępu do usług zdrowotnych	8,1%	5,0%	20,0%	16,7%	12,5%	75,0%	20,0%
Zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych	2,7%	20,0%	-	-	-	-	20,0%
Organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym, integracyjnym dla mieszkańców	24,3%	10,0%	5,0%	16,7%	25,0%	-	-
Rozbudowa stref monitoringu	10,8%	5,0%	15,0%	8,3%	12,5%	-	20,0%
Zwiększenie ilości patroli policyjnych	24,3%	10,0%	5,0%	-	25,0%	-	20,0%
Suma	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Inne wskazania:

- uporządkowanie terenu,
- wprowadzenie obiektów handlowo-usługowych, gastronomii,
- pozyskanie nowych przedsiębiorców w celu zwiększenia miejsc pracy,
- zmniejszenie podatków,
- utworzenie spółdzielni socjalnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

- **Przedsięwzięcia ograniczające negatywne zjawiska gospodarcze**

Tabela 19. Rodzaje przedsięwzięć w celu ograniczania negatywnych zjawisk gospodarczych na wskazanym obszarze

Wyszczególnienie	Podzamcze	ul. Matejki	Całe miasto	ul. Sportowa/ Stadion MKS Unia	Osiedle TBS	Osiedle Tysiąclecia	Plac Jana Pawła II
Promowanie różnorodnych form samozatrudnienia	26,1%	33,3%	14,3%	22,2%	33,3%	100%	-
Programy wsparcia szkoleniowo-doradczego dla osób zainteresowanych tworzeniem własnej działalności gospodarczej	4,3%	25,0%	7,1%	-	-	-	-

Programy wsparcia finansowego dla osób zainteresowanych w tworzeniu własnej działalności gospodarczej	39,1%	16,7%	21,4%	22,2%	16,7%	-	25,0%
Tworzenie specjalnych stref na terenie gminy, objętych preferencyjnymi warunkami dla działalności gospodarczej	17,4%	8,3%	35,7%	22,2%	50,0%	-	50,0%
Udostępnianie uzbrojonych terenów inwestycyjnych	13,0%	16,7%	21,4%	33,3%	-	-	25,0%
Suma	100%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100%	100,0%
Inne: - usprawnienie dojazdu do A1, - pozyskanie nowych inwestorów.							

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

- **Przedsięwzięcia ograniczające negatywne zjawiska środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne**

Tabela 20. Rodzaje przedsięwzięć w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na wskazanym obszarze

Wyszczególnienie	Podzamcze	ul. Matejki	Całe miasto	ul. Sportowa/ Stadion MKS Unia	Osiedle TBS	Osiedle Tysiąclecia	Plac Jana Pawła II
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych	-	20,0%	10,5%	-	-	-	-
Rozbudowa/modernizacja sieci kanalizacyjnej	4,3%	6,7%	5,3%	-	-	-	16,7%
Rozbudowa/modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę	-	6,7%	-	-	-	-	-
Rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej	6,4%	6,7%	5,3%	20,0%	11,1%	-	16,7%
Rozbudowa/modernizacja infrastruktury towarzyszącej (chodniki, ścieżki rowerowe,	12,8%	6,7%	15,8%	26,7%	33,3%	-	16,7%

parkingi, oświetlenie)							
Rozbudowa/modernizacja przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawa jakości wyposażenia	6,4%	6,7%	15,8%	6,7%	-	-	-
Rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej	21,3%	6,7%	5,3%	26,7%	22,2%	-	-
Zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych	4,3%	-	-	-	-	-	16,7%
Zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp.	25,5%	26,7%	21,1%	13,3%	11,1%	100,0%	16,7%
Rozbudowa/modernizacja infrastruktury służącej działalności kulturalnej	12,8%	13,3%	5,3%	-	11,1%	-	-
Modernizacja zabytków	6,4%	-	15,8%	6,7%	11,1%	-	16,7%
Suma	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Załącznik nr 2

FORMULARZ ZGŁASZANIA UWAG W RAMACH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH OBSZARU WYZNACZONEGO DO REWITALIZACJI (SIERPIEŃ 2016 R.)

Część A.

➤ Informacje o zgłaszającym

Płeć	☐ Kobieta ☐ Mężczyzna
Miejsce zamieszkania (ulica)	
Wiek	☐ poniżej 18 ☐ 18-34 ☐ 35-44 ☐ 45-59 ☐ 60 i więcej
Wykształcenie	☐ Podstawowe/gimnazjalne ☐ Zawodowe ☐ Średnie ☐ Wyższe

➤ Czy Pana/Pani zdaniem na wyznaczonym obszarze rewitalizacji powinien być przeprowadzony proces rewitalizacji?

- Tak
 Nie - jeśli nie, proszę wskazać obszar, który powinien zostać objęty rewitalizacją:

.....

➤ Zgłoszone uwagi / sugestie do dokumentu

Część dokumentu, do którego zgłoszona jest uwaga (fragment oraz strona dokumentu)	Treść uwagi / sugestii	Uzasadnienie uwagi / sugestii

Część B.

Proszę określić oczekiwany efekt rewitalizacji na wyznaczonym obszarze – wizję rozwoju po zakończeniu procesu rewitalizacji. W tym celu proszę w krótki i zwięzły sposób opisać, jaki docelowo miałyby być stan obszaru rewitalizacji oraz jakie interwencje społeczne i infrastrukturalne Państwa zdaniem należy podjąć, aby osiągnąć oczekiwany stan.

.....
.....
.....
.....
.....

Należy wypełnić (czytelnie/komputerowo) wszystkie pola pobranego formularza zgłoszeniowego i złożyć lub przesać do: Urząd Miasta Wąbrzeźno, ul. Wolności 18, 87-200 Wąbrzeźno, pok. nr 20 - sekretariat bądź przesać formularz w wersji elektronicznej na adres: rewitalizacja@wabrzezno.com w terminie do dnia 26.08.2016 r.

ANALIZA ANKIET Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH OBSZARU WYZNACZONEGO DO REWITALIZACJI (SIERPIEŃ 2016 R.)

W związku z trwającymi pracami nad opracowaniem „Programu Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno na lata 2016 - 2023” w dniach 18-26 sierpnia 2016 r. odbyły się konsultacje społeczne dotyczące wyznaczenia obszaru do rewitalizacji. Na stronie internetowej miasta www.wabrzezno.com w zakładce *Rewitalizacja* można było zapoznać się z tematem konsultacji i wziąć w nich udział wypełniając ankietę.

W konsultacjach (wypełniając ankietę) udział wzięło **78 osób**, z czego 55 osób (70,5 %) stanowiły kobiety, natomiast 23 osoby (29,5%) to mężczyźni.

Najliczniejszą grupę ankietowanych stanowiły osoby w wieku 18-34 lat (30,7%), następnie 45-59 lat (26,9%) i 35-44 lat (25,7%). Najmniej liczną grupą okazała się grupa najmłodszych mieszkańców miasta w wieku do 18 lat (2,6%). Pozostałe 14,1% to osoby najstarsze w wieku 60 lat i więcej.

Największą liczę ankietowanych stanowiły osoby posiadające wykształcenie wyższe (51,30%), następnie średnie (30,80%) i zawodowe (14,1%). Osoby z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym stanowiły 3,8% ankietowanych.

Znaczną większość mieszkańców miasta, bo aż **97,4%** zaakceptowała zaproponowany obszar, na którym powinien być przeprowadzony proces rewitalizacji. Wyznaczony obszar obejmuje ulice: Żwirki i Wigury (1-41) i (2-24), Wspólna, Bociania, Kasztanowa, Wronia, Łąbedzia, Jaskółcza, Orla, Jastrzębia, Słowicza, Wodna, Podzamcze, Grudziądzka (1-25A) i (2-50), Tysiąclecia, Sportowa, Spokojna. W obrębie tego obszaru znajduje się teren Podzamcza z Górą Zamkową, amfiteatrem, plażą, boiskiem „Malta”.

Podczas konsultacji mieszkańcy mogli również podać jakiego efektu oczekują na wyznaczonym obszarze po zakończeniu procesu rewitalizacji. Z otrzymanych informacji wynika, że mieszkańcy w efekcie rewitalizacji oczekują:

1. Kompleksowego zagospodarowania terenu Podzamcza z uwzględnieniem walorów przyrodniczych. W szczególności:

- *profesjonalnego zagospodarowania plaży* np. wymiany lub dowiezienia piasku, oczyszczenia linii brzegowej i wody (wycięcia trzciny i poszerzenia plaży), wyznaczenia brodzika dla najmłodszych, postawienia parasoli ze strzechy chroniących przed słońcem, zamontowania na stałe leżaków, postawienia przebieralni i przenośnych toalet,
- *zagospodarowania Góry Zamkowej*, w tym: wybudowania wieży widokowej, odrestaurowania i zabezpieczenia ruin zamku biskupów chełmińskich, powstania ścieżki edukacyjnej, zorganizowania punktu historycznego np. montażu tablic opisujących historię wąbrzeskiego zamku, wizualizacji zamku, nasadzenia roślin,

- utworzenia parku linowego i letniego toru saneczkowego na Górze Zamkowej,
- całkowitej przebudowy sceny i amfiteatru łącznie z wymianą nagłośnienia i zwiększeniem liczby miejsc siedzących,
- odnowienia budynku *przystani* wraz z wyposażeniem np. żaglówki, rowery wodne,
- wybudowania pomostu do cumowania łodzi,
- utworzenia bazy instruktorskiej i zakupu sprzętu do uprawiania sportów wodnych co może przyczynić się do powstania klubu wodnego i szkółki żeglarskiej,
- zamontowania elektrycznego wyciągu do WAKEBOARDINGU,
- utworzenia bezpiecznego miejsca zabaw dla dzieci np. ogrodzony plac zabaw,
- dostosowania terenu do osób niepełnosprawnych i starszych np. budowa zejść i podjazdów do plaży i na Górę Zamkową, zamontowanie poręczy przy zejściach,
- remontu lub całkowitej przebudowy mostku na przesmyku Jeziora Zamkowego,
- utworzenia miejsc spotkań dla młodzieży np. kompleks boisk, klub młodzieżowy,
- powstania pola namiotowego i miejsc postoju dla kamperów, z zapleczem socjalnym, sanitarnym,
- zagospodarowania miejsca na piknik,
- powstania bazy gastronomicznej w sezonie letnim,
- powiększenia parkingu przy plaży,
- poprawy oświetlenia,
- poprawy bezpieczeństwa – dodatkowy monitoring.

Rewitalizacja zdaniem mieszkańców powinna przyczynić się do takich efektów społecznych jak:

- poprawy warunków do rozwoju turystyki, a co się z tym wiąże do powstania nowych miejsc pracy,
- stworzenia przestrzeni przyjaznej seniorom np. powstanie środowiskowego klubu seniora, stworzenie instytucji „zastępczej babci”,
- stworzenia przestrzeni przyjaznej młodzieży np. powstanie klubu wodnego, szkółki żeglarskiej,
- podniesienia warunków i podjęcia działań zmierzających do integracji mieszkańców,
- poprawy bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji.

2. Poprawy nawierzchni dróg i chodników na osiedlach np. przy sklepie „Biedronka”.

3. Całkowitej wymiany nawierzchni ul. Wspólnej.

4. Zwiększenia powierzchni terenów zielonych.

Podczas konsultacji dwie osoby wskazały inny obszar miasta, na którym powinien zostać przeprowadzony proces rewitalizacji. Jest to obszar osiedla 750-lecia Wąbrzeźna (JSPM 9), gdzie wskazano na takie problemy jak: zły stan dróg, zbyt duży ruch samochodów w obu kierunkach.

W ramach działań podejmowanych w procesie rewitalizacji zaproponowano:

- zmianę organizacji ruchu,
- zwiększenie ilości miejsc parkingowych,
- zwiększenie terenów zieleni miejskiej.

SPRAWOZDANIA ZE SPOTKAŃ

- Dnia 2 marca 2016 r. odbyło się spotkanie dotyczące nowego okresu programowania RPO WK-P na lata 2014-2020 a tematem wiodącym była rewitalizacja miast. Celem spotkania było przybliżenie założeń obecnej polityki regionalnej w zakresie rewitalizacji, warunków i możliwości pozyskania dofinansowania na działania rewitalizacyjne.
- Dnia 2 czerwca 2016 r. odbyło się spotkanie eksperta z mieszkańcami oraz Zespołem ds. Rewitalizacji. Zespół powołano w dniu 24 maja 2016 r. Zarządzeniem Burmistrza Wąbrzeźna Nr 0050.50.2016. Na spotkaniu przedstawiony został proces tworzenia Programu Rewitalizacji. Zaprezentowano postęp dotychczasowych prac nad przygotowaniem dokumentu oraz plan dalszych działań. Omówiono podział miasta na jednostki struktury przestrzeni miejskiej, a także wskaźniki stanu kryzysowego w ustalonych obszarach w mieście. W celu ułatwienia zrozumienia prezentowanych treści i odniesienie się do nich, na spotkaniu wykorzystano wizualizację w postaci prezentacji graficznej.
- Dnia 20 września odbyło się spotkanie konsultacyjne z udziałem Burmistrza, eksperta ds. rewitalizacji oraz pracowników urzędu. Podczas spotkania ustalono dalszy plan współpracy w zakresie opracowywania programu rewitalizacji dla miasta. Ustalono, że należy zebrać dodatkowe dane tak, aby diagnoza obszaru wyznaczonego do rewitalizacji była kompletna i bardziej szczegółowa. Ponadto na dzień 28 września 2016 r. wyznaczono spotkanie eksperta z mieszkańcami, Zespołem ds. Rewitalizacji, radnymi oraz przedstawicielami NGO.
- Dnia 28.09.2016 r. w Urzędzie Miasta Wąbrzeźno odbyło się spotkanie na temat rewitalizacji. Na spotkanie zaproszeni zostali: ekspert ds. rewitalizacji, Radni Rady Miasta pracownicy Urzędu Miasta, członkowie Zespołu ds. Rewitalizacji, przedstawiciele NGO i mieszkańcy.

Głównym celem spotkania było wypracowanie sposobu partycypacji społecznej i współpracy NGO nie tylko na etapie tworzenia Programu Rewitalizacji, ale także realizacji i monitoringu tego dokumentu. Celem spotkania było również zaprezentowanie postępu dotychczasowych prac nad przygotowaniem dokumentu oraz harmonogram dalszych działań.

Ekspert ds. rewitalizacji przedstawił przebieg dotychczasowych prac nad Programem Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno i poinformował, że kolejnym etapem jest przedstawienie wizji stanu obszaru po rewitalizacji.

Przybyłych na spotkanie poproszono o przedstawienie w krótkiej opisowej formie własnej wizji stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji w perspektywie do 2023 roku (w końcowej części protokołu podsumowanie otrzymanego materiału).

Uczestnicy zostali poinformowani o planowanym cyklu szkoleń na temat rewitalizacji dla wszystkich mieszkańców miasta, które odbędą się w październiku i listopadzie br.

Kolejnym etapem spotkania była prezentacja projektów, które proponowane są do wpisania na listę podstawową i komplementarną (uzupełniającą) projektów rewitalizacyjnych. Poproszono również przedstawicieli NGO o zgłoszenie swoich pomysłów/projektów, które mogłyby być realizowane na obszarze rewitalizacji. Głos zabrał przedstawiciel LGD, który przybliżył zebrany możliwość współpracy NGO z LGD „Ziemia Wąbrzeska”.

Swoje zapytania i obawy w związku z rewitalizacją zgłosili mieszkańcy miasta, którzy nie do końca akceptują obecne założenie rewitalizacji. Uważają, że środki finansowe na rewitalizację powinny być skierowane nadal na działania remontowe i poprawę infrastruktury.

Mieszkańcy dopytali o finansowanie i pomoc jaką otrzymaliby, gdyby zorganizowali regaty lub inne zawody na Jeziorze Zamkowym.

Jak wyżej wspomniano w trakcie spotkania uczestnicy mogli wyrazić w formie pisemnej swoją wizję stanu obszaru rewitalizacji po rewitalizacji. Z otrzymanych informacji wynika, że efektem zmian powinna być:

- Większa aktywność ludzi starszych. Do jej osiągnięcia niezbędna będzie poprawa infrastruktury – łamanie barier architektonicznych, dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób starszych. Cel ten może być zrealizowany również poprzez wybudowanie domu pomocy dla osób starszych.
- Integracja rodzin poprzez aktywny wypoczynek i rozwijanie wzajemnych pasji. Służyć temu ma rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej na tym terenie oraz zagospodarowanie plaży wraz z zapleczem. Proponuje się zorganizować kino letnie na terenie Podzamcza.
- Poprawa bezpieczeństwa, zwłaszcza dzieci poprzez właściwe zagospodarowanie Góry Zamkowej i plaży oraz stworzenie tam ścieżek edukacyjno-ekologicznych.
- Aktywizacja młodzieży na Podzamczu. Efekt ten zdaniem osób przedstawiających wizję może być osiągnięty poprzez: budowę parku linowego, ścianki wspinaczkowej, utworzenie „klubu wodniaków”- szkółki żeglarskiej dla dzieci i młodzieży, narty wodne.
- Aktywizacja osób bezrobotnych przy wykorzystaniu zrewitalizowanej infrastruktury Podzamcza.
- Rozwój bazy turystycznej nad Jeziorem Zamkowym w szczególności bazy noclegowej i campingowej.
- Poprawa warunków opieki nad dziećmi do lat 3 poprzez utworzenie żłobka.

- Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym głównie ubogich, samotnych, bezrobotnych, poprzez działania integracyjne przy wykorzystaniu walorów przyrodniczych i krajobrazowych terenu zdegradowanego.

Materiały na temat wizji otrzymane od uczestników spotkania prowadzą do wniosku, że mieszkańcy obszar rewitalizacji, po skutecznym przeprowadzeniu procesu rewitalizacji widzą jako miejsce aktywnych spotkań mieszkańców różnych grup wiekowych. Z uwagi na specyficzne walory przyrodnicze, historyczne i krajobrazowe terenu Podzamcza widzą jako bazę do rozwoju turystyki i rekreacji.

- Dnia 11 października 2016 r. odbyły się warsztaty/szkolenia, na których przedstawiono zmiany paradygmatu w rewitalizacji w Polsce, metody partycypacji społecznej stosowane w rewitalizacji oraz rolę i zakres udziału społeczności lokalnej w tworzeniu i realizacji programu rewitalizacji.
- Dnia 25 października 2016 r. odbyły się warsztaty/szkolenia w formie „burzy mózgów”. Uczestnicy spotkania nie tylko mogli podawać swoje pomysły (które spisywane były przez nich na kartkach) na główne cele programu, ale i wypracowywać wizję ich końcowego efektu.

Spis tabel, wykresów, map, rysunków i schematów

Tabela 1. Jednostki struktury przestrzeni miejskiej Gminy Miasto Wąbrzeźno.....	32
Tabela 2. Charakterystyka JSPM Gminy Miasto Wąbrzeźno.....	34
Tabela 3. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze.....	35
Tabela 4. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na danym obszarze.....	36
Tabela 5. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.....	37
Tabela 6. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze.....	38
Tabela 7. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej w jednostkach strukturalnych.....	41
Tabela 8. Wykaz ulic wchodzących w skład obszaru rewitalizacji.....	44
Tabela 9. Podsumowanie zjawisk charakteryzujących obszar do rewitalizacji.....	54
Tabela 10. Wskaźniki dla celów rewitalizacji.....	60
Tabela 11. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	62
Tabela 12. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	71
Tabela 13. Formy konsultacji społecznych na etapie diagnozowania.....	79
Tabela 14. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.....	85
Tabela 15. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.....	88
Tabela 16. Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji i ich zadania.....	89
Tabela 17. Najważniejsze problemy na wskazanych do rewitalizacji obszarach.....	102
Tabela 18. Rodzaje przedsięwzięć w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych na wskazanym obszarze.....	103
Tabela 19. Rodzaje przedsięwzięć w celu ograniczania negatywnych zjawisk gospodarczych na wskazanym obszarze.....	104
Tabela 20. Rodzaje przedsięwzięć w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na wskazanym obszarze.....	105
Wykres 1. Liczba ludności miasta w latach 2005-2015.....	22
Wykres 2. Liczba ludności według grup ekonomicznych wieku.....	23
Wykres 3. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w 2015 r.....	24
Wykres 4. Udział bezrobotnych w poszczególnych JSPM.....	24
Wykres 5. Struktura wiekowa ludności na obszarze rewitalizowanym na tle miasta w 2015 r.....	45
Wykres 6. Struktura bezrobocia według płci na obszarze rewitalizowanym w 2015 r.....	46
Wykres 7. Struktura bezrobocia według wieku na obszarze rewitalizowanym w 2015 r.....	46
Wykres 8. Struktura bezrobocia według wykształcenia na obszarze rewitalizowanym w 2015 r.....	47
Wykres 9. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy na obszarze rewitalizowanym w 2015 r.	47
Wykres 10. Skala korzystania z pomocy społecznej na obszarze rewitalizowanym w 2015 r.....	48
Wykres 11. Struktura wiekowa respondentów.....	99
Wykres 12. Struktura respondentów wg wykształcenia.....	100
Schemat 1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w mieście Wąbrzeźno.....	5
Schemat 2. Zasady planowania rewitalizacji.....	6
Schemat 3. Powiązanie programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie krajowym.....	7

Schemat 4. Powiązanie programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie regionalnym.....	12
Schemat 5. Powiązanie programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie lokalnym.....	16
Rysunek 1. Zintegrowane projekty rewitalizacyjne.....	73
Rysunek 2. Schemat partycypacji.....	78
Mapa 1. Położenie miasta na tle województwa kujawsko-pomorskiego.....	21
Mapa 2. Podział miasta na jednostki struktury przestrzeni miejskiej (JSPM).....	33
Mapa 3. Granice obszaru zdegradowanego na tle miasta.....	40
Mapa 4. Obszar wyznaczony do rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego.....	43